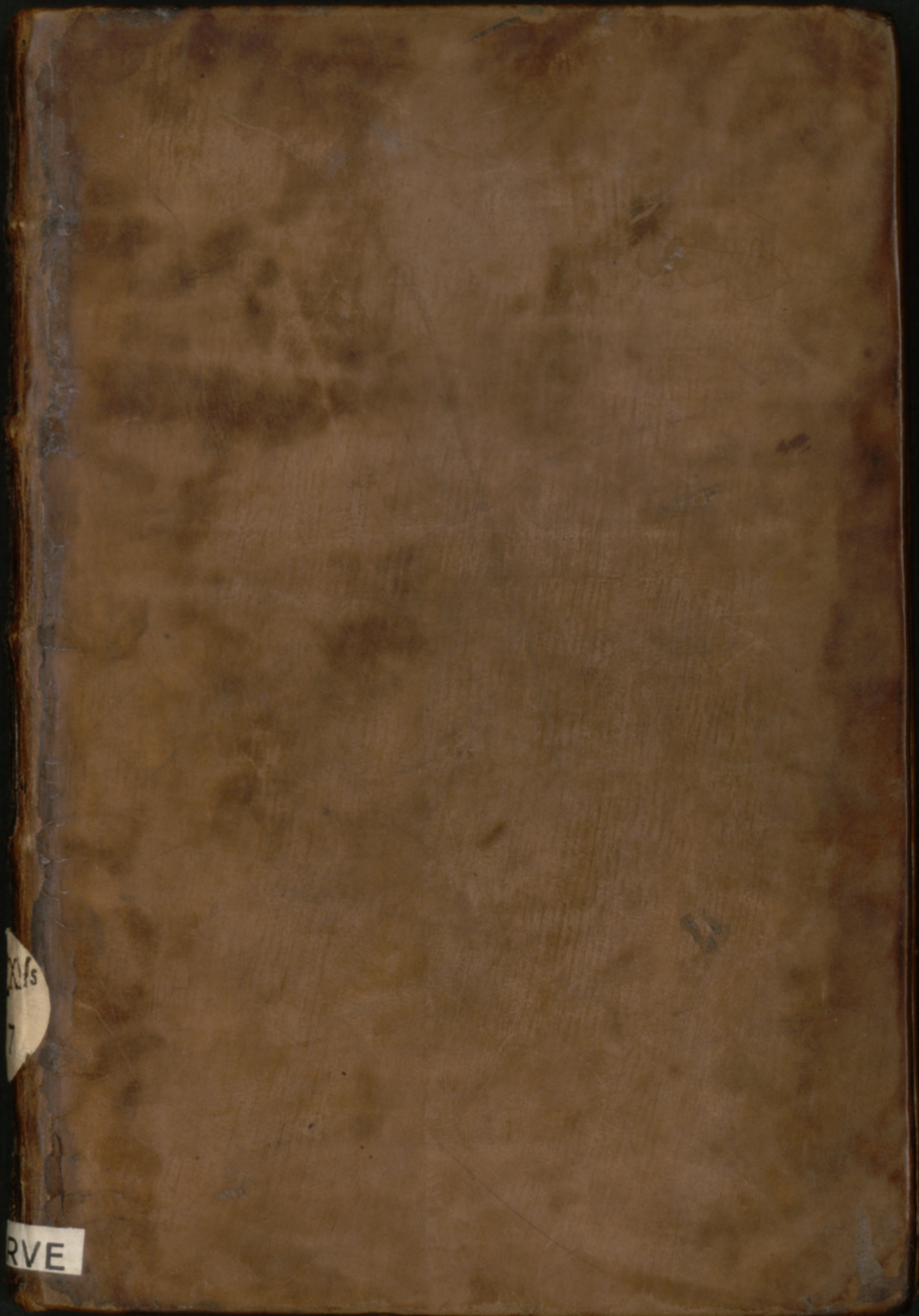

RECI
TARD
ET
SECF

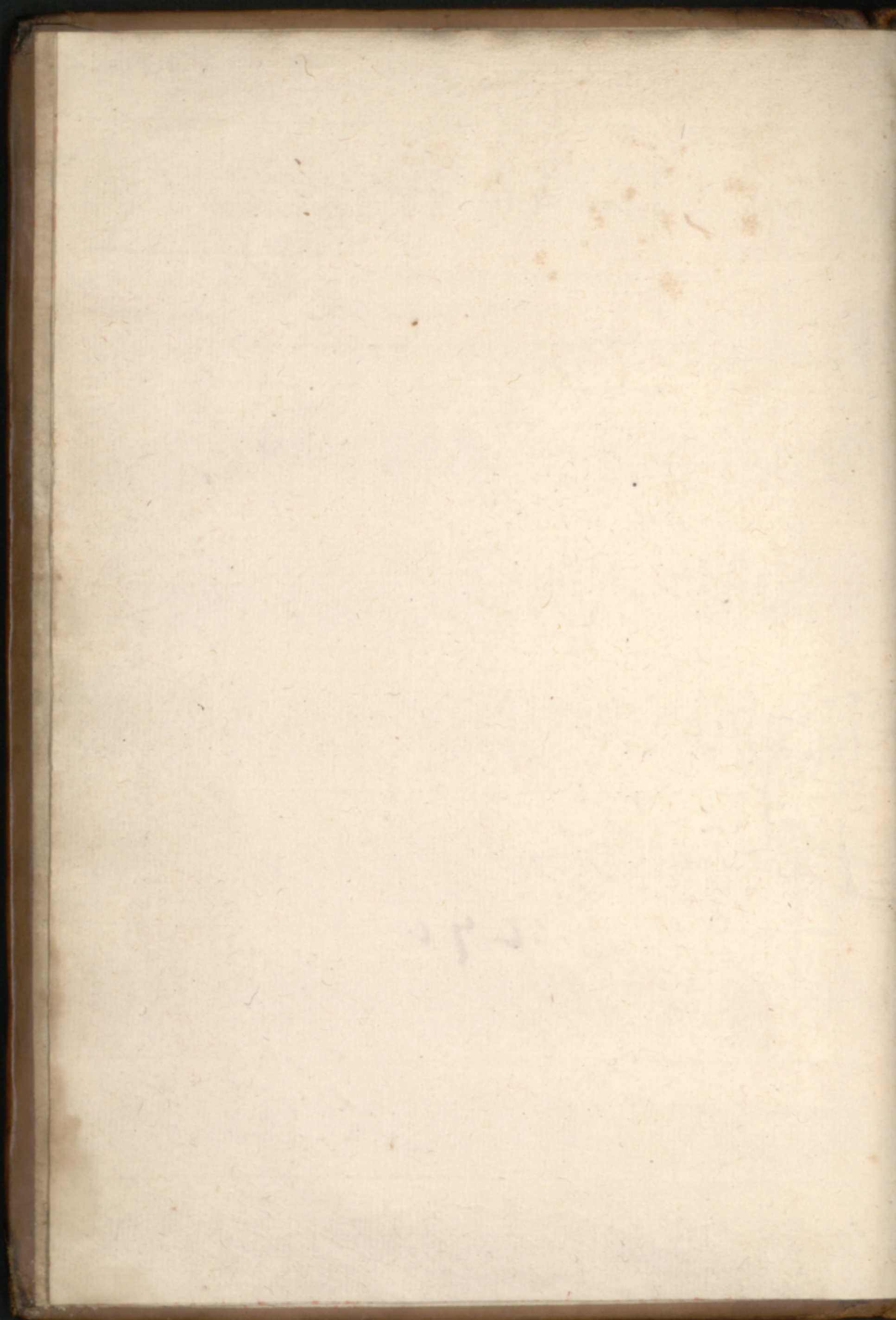

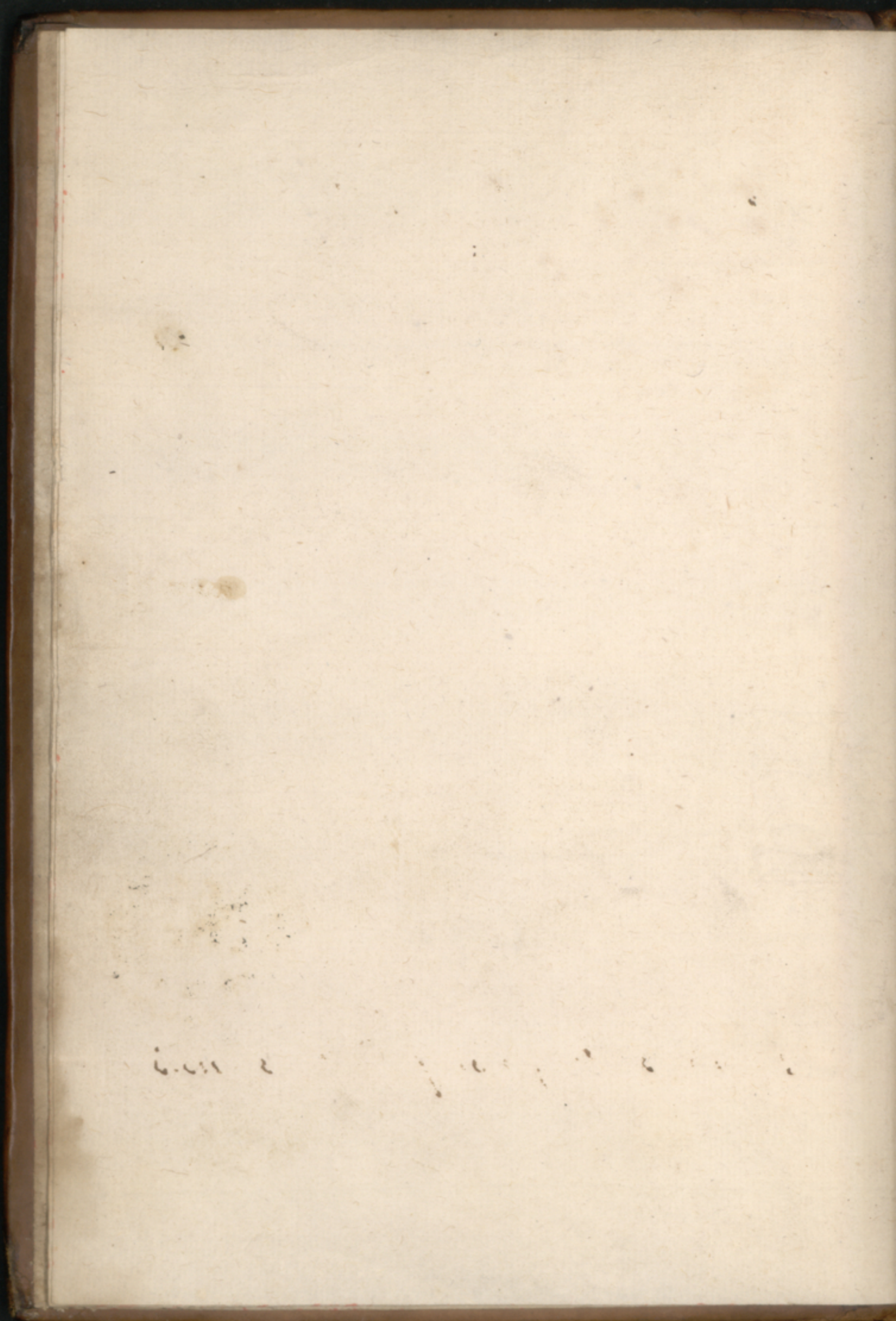
~~L 3 83~~

au dos : chiffre de Desportes (?)

:296

172.

Secreta mulierũ et virorum ab Alberto magno composita

¶ Cribit philosophus phorum pnceps quarto ethicoꝝ
Homo est optimũ eoꝝ que sunt in mũdo. Et mũdus
s sumit hic pro oibus cõtentis in spera actiuorũ ꝛ passi
uorũ: scꝫ ꝑ elementis ꝛ elementatis. Isto p̄suppositio
ꝓbatur ꝓpositio sic. Illud est optimũ cuius generati
onis cause sũt nobilissime: sed sic est de hoie: ergo ꝛc. Maior patet:
qꝛ effectus sortit nobilitatē ex causis. Mioꝛ ꝓbat de materia hois.
Unde materia hois scd̄m medicos ponitur esse mēstruũ mulieris
cum spermate viri: qꝛ illa ambo intrant cõpositionem hois. sicut lac
coagulatur sub materia casei. Sed philosophi naturales ponũt ꝙ
mēstruũ mulieris sit materia: ꝛ semen viri sit effectus. Ita ꝙ semen
viri se habeat ad menstruũ mulieris: sicut artifex ad artificium. Ut
attestat Auerrois. vij. methaphisice in digressiõibus de ydeis. Itē
phs. v. methaphisice capitulo. x. dicit ꝙ sperma viri ad causã effe-
ctiuã reducitur: ꝛ quocũqꝫ modo dicatur sēp patet ꝙ materia hois
est excellentissima: ꝛ inter oia semina nobilissima. Scd̄o probatur
Illud est optimũ qd̄ in suis partibus assimilatur corpi nobilissimo
sed homo est hmõi: ergo ꝛc. Maioꝛ pꝫ: qꝛ assimilatio seqtur naturã
rei. Minoꝛ ꝓbatur: qꝛ homo assimilatur celo q̄tum ad duodecim
signa zodiaci: quoꝝ tria sunt calida virtualiter: scꝫ Aries/ Gemini/
Leo. Illis correspõdent tria mēbra in hoie: scꝫ cor/ epar/ ꝛ testiculi.
Itē tria sũt frigida: scꝫ Cãcer/ Thaurus/ ꝛ Uirgo. Et illis corrñdēt
intestina/ vesica/ dyafragma. Item tria sunt humida: scꝫ Scorpio/
Aquarius/ ꝛ pisces: q̄bus corrñdent cerebrũ/ stomachus/ ꝛ pulmo.
Itē tria sunt sicca: scꝫ Cap̄cornus/ Sagittarius/ ꝛ libra: q̄bus corre
spõdent tria mēbra: splen/ fel/ ꝛ renes. Un̄ di. phs. xij. methaphisice
ꝙ totũ celum est sicut vnũ cõpositũ cõtiguũ. Igitur debemus esse
inclinati ad noticiã p̄sentis libri q̇ tractat de generatione humana.
Cuius causa efficiens dicit fuisse Albertus magnus: q̇ sufficienter
tritus siue litteratus in experimentis a mulieribus informatus. Et
maxie in libro de aialibus q̇ priusq̄ totum mũdum cũ alexãdro cir
cuiuit/ librũ de aialibus cõposuit. Et supponit phie naturali: qꝛ est
vnus liber de paruis naturalibus et nõ pure naturalis: sed partim
medicinalis. ¶ Titulus.

¶ Incipiunt secreta mulierũ ꝛ viroꝝ ab Alberto magno cõposita.

¶ Textus.

d Ilecto sibi in christo socio ꝛ amico . M. clerico de tali loco
vere sapientie ꝛ augmentum cõtinuum vite presentis.

¶ Commentum.

i Ste liber cuius subiectum est cõtractũ ad ens mobile cõ-
tractũ ad naturã secretoꝝ mulierũ: vt ipsis infirmãtibus
possimus dare remedia: ꝛ ipsis cõfitentib[9] scire debite ad

delictum. Et diuidit primo in duas ptes: scz phemialē & executiuā Pars executiua ibi: Sicut scribit &c. Primo auctor salutat psonā cui scribit dicēs. Ego Albert⁹ morans parisius Dilecto tibi in xpo socio & amico. Ubi tangit causa efficiens/mouens/ & mota. mouēs fuit quidā sacerdos q rogauit dñm albertū vt sibi scriberet librū de secretis mulieꝝ. Et hoc iō qr mulieres sunt tpe menstrui venenose ita q intoxicant aīalia p visū/inficiūt pueros in cunis/ & maculant speculū bene tersum: & qñqꝫ faciunt coeūtem cū ipsis leprosū fieri/ quādoqꝫ cancrosū. Et qr malū nō euitat nisi cognitū: iō necesse est volentibus abstinere cognoscere īmundiciā coitus/ & multa alia q docent in isto libro. Et sic Albertus videns q iuste peteret: cōsensit ei. Et sic tangit causa efficiens mota: cum dicitur scribo &c. Nota. Sapiētia est cognitio dei: & ppetuoꝝ effectuū. Et ido dicit phs in phemio methaphisice. De deo pprie nō est sciētia: sz sapiētia. Ita nichil melius est in hac vita: qr mediante ipsa sumus felices. Teste Auerroy i plogo qrti phisicoꝝ. Ideo auctor scribit ptinuū augmētum psentis vite. & bene scribit sibi ista: qr homo mediante sapiētia redditur laudabilis deo & hoībus. ¶ Textus.

¶ Cum vestra fauorabilis & gratuita me rogauit societas vt quedā dicant a nobis q apud mulieꝝ naturā & pditionē sunt occulta & secreta lucidius manifestarē: visa petitione vestra nulla pigritia a cōpilatione breuis et cōpendiosi tractatuli: de impetrata materia me retraxit. Sed pusilla & iuuenilis mea mens q secundū eius possibilitatē & tēpis oportunitatē ad aliena detrahit/ nichilominus vestro cupiens satisfacere appetitui: hanc psentē epistolā in qua plurima de impetratis inuenietis vobis in parte stilo philosophico & in pte medicinali put materie cōpetere videt. Nā cōscripsi rogans vestrā pstantiā vt in hoc opere ac negocio cōstans ac celans satis. ne aliquē puerū tam in etate q in moribus ad presentiā puenire pmittatis. Et si feceritis pmitto vobis plura de his & alijs manifestare cū presenti opere arte cū medicinali transmittere q plixius dabi: dño concedente. ¶ Commentum.

¶ Hic oñdit causā q posset ipm excusare a labore huius facti: & ptz sententia ex textu. Nota q auctor dicit q mens iuuenilis & pusilla ipm retraxit. vbi euitat arrogantiā: qr mens dicit parua q paruis et paucis pditioīb⁹ cognitioīs est imbuta. Uñ intellectus ppe nō est paruus p se nec p accñs: qr intellectus nō extendit p accñs extēsiōe sue materie. Nota. appetitus ē triplex. s. naturalis/aīalis/ & intellectualis. Ad ppositū dicit littera appetitui. glosa. i. naturali intellectui Uñ ille sacerdos appetitu naturali appetiuit cognoscere naturas mulieꝝ. Unde hoīes a natura scire desiderāt. j. methaphisice. Item appetiuit appetitu intellectuali: qr vidit vtilitatē cognitionis eaꝝ

¶Textus

¶Sicut scribitur.ij.de generatione/Aialiū generabiliū generatio sempiterna est in circuitu. Causam aūt sempiternitatis in gñatiōe aialiū ostendit philosophus .ij. de aia dicens. Naturalissimū opeꝝ est vnūqdqꝫ sibi simile generare:quatenus diuino esse ꝛ immortali participent qd oia appetūt vt idem permaneant.non idē in nūero: sed idē in specie. Propter qd dicit cōmentator.ij. de aia ꝙ solicitudo diuina cū non potuit ipm facere pmanere idē in nūero: misertta est ei in dando virtutem q̄ potuit in specie pmanere. Et subdit. in hoc eni non est dubiū quin melius est habere hanc virtutem q̄ꝫ nō habere vel non esse.

¶Commentum.

b Ec est pars executiua in qua auctor ꝓsequitur intentū suuꝫ ponendo duas ꝓpositiones valentes sibi ad ꝓpositū. Et diuiditur in tot capitula ꝛ partes quot patebunt per ordinem. Nota. generatio aialiū perfectoꝝ sempiterna est: qꝛ talia sunt de pfectiōe vniuersi.j.ethi. Sꝫ dubiū videt̃: qꝛ quedā aialia sunt qñqꝫ penitus corrupta:sicut quidā vermes ꝛ musce in hyeme. Dicendū ꝙ si corrūpunt̃ in vno climate:tūc generant̃ in alio.Fm albertū ꝛ linconieñ sup.j.poste. Uel dicendū ꝙ gñatio aialiū q̄ sūt de pfectiōe vniuersi illa est sempit̃na:sꝫ stāte p̄ria solutione: Dubiū est an illa aialia sunt de pfectione vniuersi:qꝛ meli⁹ esset multa aialia nō esse q̄ꝫ esse.s.serpentes ꝛ alia aialia q̄ intoxicāt. Dicit̃ ꝙ bonū est ea eē vt absorbeāt imundicias terre:qꝛ si nō absorberēt inficerent aerē ꝛ p ꝯñs hoiem. Unū natura nichil sustētat sine cā rōabili. Ex textu ptꝫ ꝙ castitas est pctm̄ nature:licet bonū sit via moris ꝛ p̄cepto legis.qꝛ per castitatē aliqd nō generat sibi simile. Nota.p solicitudinē diuinaꝫ nō potest intelligi deus:qꝛ ip̄e nō curat pticularia.fm Auer.xij.methа. g̊ per solicitudinē diuinā intelligit̃ corpus celeste: qd de sui natura appetitu naturali appetit cōſuare ista inferiora/tñ mediāte regimine intelligentiaꝝ. vñ cōmen.xij.metha. opus nature ē opus intelligētie non errātis. ¶Utrꝫ gñatio aialiū posset aialia cōſuare in eē specifico semp. Et dr ꝙ non.qꝛ si sic:g̊ species eēt gñabilis.qd est falsum. falsitas ptꝫ:qꝛ spēs est ppetua. Dico:qñ generat̃ indiuiduū hoc vel illud:tūc generat̃ natura specifica sub eē hoc signato ꝛ fm ptē/licet non generet̃ fm totū ambitū. Uñ nota ꝙ natura occulte opatur in vniuersalibus.vt dicit Gilbertus porritan⁹ in suis sex principijs in c.j.scꝫ in.c.de forma. Et qꝛ ꝓducere intendit naturā vl'em.s.hoiem in cōi vel equū/ꝛ tñ ꝓducit pticularē vt sortē:qd ꝓuenit ex eo quia inuenit materiā quādam ꝛ signatā hoc loco determiato/ ꝛ iō si iuenire totam naturā simul ꝓduceret oēm hoiem simul: sꝫ qꝛ inuenit vnā portionē menstrui huius vel huius mulieris: ideo ꝓducit hūc vel hūc hoiem particularem.

¶Textus.

¶ Causa aũt quare ista animalia ꝛ pꝛecipue hoies scδm eandẽ naturam ꝛ secundũ materiã ꝛ secundũ numerum nõ durãt: dicitur .ij. de generatione ꝛ coꝛruptione. Quoꝝ substãtia coꝛpoꝛalis nõ durat sꝫ est coꝛruptibilis nõ pñt reiterare eandẽ in numero. sꝫ suba homis scδm pꝛincipia indiuidui accepta est coꝛruptibilis. iõ gñatio hois abiciť. quare gñatio hoim sempiterna nõ erit scδm numerũ. nichil lominus tñ generatio hominũ est perfectissima. quod pꝛobatur sic quia homo est nobilissima creatura: qδ pꝫ ex intẽtione philosofi in multis locis phie. ꝛ pꝛecipue in .ij. de aia: qꝛ q̃to plures opationes res habet tãto nobilioꝛ est. Nõ aũt per ratiõẽ intellectiuã separať in vtroq; viuentiũ: vt pꝫ ibidẽ. Hoc etiã est de intẽtione oim phõꝝ et pꝛecipue boecij in .ij. de consolatione phie: vbi dicit ꝙ homines deo sunt similes mẽte. Hoc etiã pꝫ in .ij. phisicoꝛũ. qꝛ motus capit naturã ꝛ speciẽ a termino ad quẽ. Et iδo cũ inesse naturã humanã in soꝛte vel in platone vel in alio particulari hoie existẽte sit motus qui dꝛ gñatio: ꝑfectissima erit ipa inter oim animaliũ generationẽ. Itẽ gñatio est motus de nõ esse ad esse. Esse aũt maxime appetiť. ꝛ ꝑcipue ab hoibus: qꝛ hec inter oẽs motꝰ excellẽs est in mobilitate Et intellige de motu variãte aliquid sup qδ moueť. per hoc excluditur ꝑmus motus qui est causa alioꝛũ ꝛc. ¶ Commentũ.

¶ Hic pꝛobat ꝙ aialia nõ possunt ꝑmanere eadẽ in numero: sed bñ eadẽ in spẽ ꝛ pꝛecipue hoies. Dubitať vtrũ idẽ indiuiduũ coꝛruptũ in numero possit regenerari. Et videť ꝙ sic: qꝛ post trigintaseptem mille annos ꝯstellatio celi erit eadẽ per totũ sicut iã: scδm platonẽ ꝛ astronomos. Et iõ tũc nos erimus eadẽ in numero ꝛ sedebimꝰ in hac vel in hac scola vľ lectoꝛio sicut nũc. s. in magno ãno. Vñ plato dixit ꝙ post ãnũ magnũ deberet redire athenas ꝛ dberet ibi legere. Et ratio est: qꝛ tota cõstellatio veniet ita. Ideo redeũte eadẽ cõstellatione iidẽ effectus redibũt. Dicendũ stante sentẽtia Auerrois et Aristotelis quinto phisicoꝛũ. ꝛ in libꝛo de gñatione nõ est possibile ex quo gñationes illius nõ possunt eẽ nũc imediate ꝛ coꝛruptiões ideo tẽpus mediaret. Et iõ vnũ numero vna mutatione ꝑditur numero quito phisicoꝝ. Sꝫ ad dubiũ pꝛimũ est dicẽdum ꝙ post annũ magnuꝫ possibile est r edire hoies multuꝫ similes. sic ꝙ vix possint cognosci distincti cum nõ sunt idẽ in numero. Sed diceres stãte eadem causa materie effectus erit idẽ numero verum est stãte eadem mẽsura ꝛ materia eque disposita. sꝫ sic nõ est: qꝛ tẽpus raptim trãsit ꝛ nõ reuertiť idẽ numero: sꝫ bene idẽ in spẽ. Et põt dici ꝙ reuolutio hodierna nõ sit eadẽ numero cum reuolutione q̃ venit post mille vľ quadringentos annos. qꝛ motus est ens successiuum. ¶ Dubitatur secundo vtrũ vnũ animal possit perpetuari semp. Et videtur ꝙ sic qꝛ possibile est inuenire aliquod cõplexionatũ in quo elemẽta sunt

reducta ad mediū: siue ꝓportionē mediā. qꝛ oīs corruptio est a con trario. ⁊ illa ꝯtraria sunt ꝓportionata in sūmo: ideo nō corrūpunł. Sed ꝙ illud sit possibile ꝓbał sic. qꝛ vbi est magis equale ⁊ minus equale: ibi ē equale simpliciter. Dico ꝙ nō est possibile illō dare. qa oē mixtū moueł ꝑ naturā elementi pdñantis. j. celi. Sꝫ ad rōem vbi est magis ⁊ minus ⁊c. verꝫ est: put equale sufficit/ ⁊ put est possibile. vñ mixtū equale in humore ſm iusticiā est ponendū: sꝫ non est dare equale ſm quātitatē molis. qꝛ terra semꝑ predñał pluribus mixtis. Aliter dicendū. supposito ꝙ tale mixtū ſm oēm equalitatē elemen torū sic ponderes: adhuc esset corruptibile ab extrinseco scꝫ a v̄tute celesti/ qꝛ possꝫ mediāte aqua frigida infrigidari: ⁊ sic redire ab hoc scilꝫ ab equalitate humorꝫ ⁊ ab hoc mundo corrūpi. Nota ꝙ littera dicit: homines sunt similes deo: mente. illud patet: quia homo per scientiā fit diuinus. Seneca. Uir speculatiuꝰ est deo similis ⁊ amā tissimꝰ. patet illō. ij. metha. vbi dicit Aristo. In hoībus ē delectatio pauco tēpore ꝙ̄ intelligentie toto eterno ꝑficiunt. Et intelligit per hoc cognitionē dei: in qua est maxima delectatio. Nota ꝙ oīs dele ctatio fit ꝑ quandā similitudinē siue assimilatiōeꝫ cognoscentis ad cognitū mediante forā exēplari ⁊ cognoscenti/ ꝫ̄ quāto plus homo cognoscit de deo: tanto plus vel magis sibi assimilał. Littera dicit Inter oēs motus generatio est nobilior/ sumendo motum pro tota eductione anime siue formatione fetus in vtero. Et quomō fit mo tus: videbitur. Pro quo nota ꝙ motus ē duplex: Quidā est motus qui abicit aliq̄d a substantia: sicut calefactio aque abicit frigiditatē de albo in nigredinē. Alius est motus qui non abicit aliquā ꝑfecti onem a substantia motus/ sicut motus celi qui non facit aliq̄d cor rumpi a substātia celi. Modo generatio est motus abiciens aliq̄d a substantia rei. qꝛ menstruū qō mouetur ad formationeꝫ hominis transmutatur. Unde Auerrois. j. phisicorꝫ dicit. in generatiōe hoīs pars spermatis non cessat corrumpi/ et pars hoīs generatur donec tota forma compleatur. ¶ Textus.

¶ Capitulum primum.

P Ostq̄ sermo noster premissus est de his q̄ intentiōeꝫ audi toris ad stili materiā inclināt: oportunū ē ad materiā opis descendere. Et p̄mo de gñatiōe embrionis videre. Iuxta qō notādum est diligēter ⁊ memorie cōmendandū ꝙ oīs homo qui generał: naturaliter ex semine patris ⁊ mēstruo matris generał: ſm intentionem oīm phorꝫ ⁊ medicorꝫ. Et dico medicorꝫ: qꝛ aristo. non posuit semen patris i substantiā fetus cedere/ sed dicit fetū tm̄ ꝓce dere ex mēstruo. Et postea ponit ip̄m vaporaliter exalare. Medici aūt dicūt totū semen tā ex parte patris qō sperma dr̄: q̄ matris qō menstruū dicił: cedere in substātiam fetus. ¶ Cōmentum.

¶ Capl'm sc'de partis executiue in quovult aggredi materiā sz ad ostēdendū gn̄ationē embrionis siue fetus. Nota ꝯtrouersia ē inter medicos ⁊ ph'os. Nā philosofi dicūt ꝙ semēviri cōiunctū mēstruo mulieris habet se ad menstruū mulieris tanꝗ̄ artifex ad artificiū Vn̄ sicut carpentarius solū est efficiēs ⁊ domus effectus: ita ꝙ materiā domus alterat ⁊ disponit: sic etiā sperma viri alterat mēstruū mulieris ad formā hoīs. Et hoc ponūt ideo: q̄ꝛ vidēt ꝙ patre corrupto fit generatio hoīs ⁊ trāsmutatio seminis mulieris. ergo est ponere efficiens ꝙ patre corrupto menstruū mulieris transmutet. Et q̄ꝛ finis ⁊ effectus nō coincidūt: ideo sperma viri nō intrat materiā Sed medici dicunt oppositū: videlz ꝙ homo sit ex nobilissima materia: ideo oportet semē intrare sub materia fetus mulieris: q̄ꝛ menstruū mulieris superfluū est secūde digestionis: sed sperma viri est melius coctū ⁊ digestū. ideo oportet ip̄m subintrare materiā fetus ⁊ substantiā: q̄ꝛ vidēt ꝙ fetus aliq̄n assimilatur patri in genitalibus ⁊ in multis alijs. hoc nō esset nisi intraret substantiā fetus ¶ Item medici dicūt ꝙ in semine viri sit quidā spūs gignens qui penetrat totā materiā seminū ꝯiunctoꝝ. Et ille spiritus est formatiuus oīm membroꝝ tanꝗ̄ faber ferrū cū malleo disponit sic ille spūs disponit ⁊ malleat oīa mēbra: ⁊ ꝑ ip̄m spiritū saluat ꝑncipiū efficiēs. Sz philosofi ponūt sperma viri exalari vaporaliter quia matrix est mēbrū valde porosum: ⁊ sic post formationē fetus/ calor solis facit sperma viri exalare et recedere ex matrice per poros. Sed ꝙ sit porosa patet: q̄ꝛ puer per poros sumit nutrimentū. Etiā patet: q̄ꝛ est pellis ⁊ quelibet pellis est porosa in animali: q̄ꝛ aliter sudor nō possz exire sine pena: quod est falsū: q̄ꝛ in calore pori aperiūtur: ⁊ tūc sudor exit ⁊ tūc etiā exeūt pili per poros. ¶ Nota embrio est quedā massa carnea ex istis seminibus congregata: ⁊ ista massa carnea alteratur ad formationem fetus.

Textus

¶ His visis ⁊ accepta vna parte opinionis aristo. vel medicorum. Videndū est per quē modū ⁊ quomodo illa semina recipiuntur in muliere. vnde mulier cū in coitu fuit cū viro similiter in eodē tēpore emittit menstruū in quo vir sperma: ita ꝙ ista duo semina in vulua mulieris ꝯcurrunt simul ⁊ vnū alteri incipit cōmisceri ⁊ tūc ꝯcipit mulier. ¶ Cōcipere aūt vocatur q̄n ista duo semina in matrice ⁊ in tali loco deputato a natura ad fetū recipiuntur. postꝗ̄ vero illa duo semina recepta sunt: matrix mulieris clauditur tanꝗ̄ bursa ex omni eius parte: ita ꝙ nichil de semine recepto potest perdere. Et cum matrix sic vndiqꝫ fuerit clausa fit retentio menstruorum in muliere.

¶ Commentum

b Ic auctor exequitur formationem fetus ⁊ primo facit hoc. sc'do ponit notabile ibi Iuxta quod notandum. Nota si vir

prius emittit sperma q̄ȝ mulier menstruuȝ: tunc non fit conceptio. Item si ambo simul emittunt: ꝛ si semina nō sunt bene cōformia et bene disposita iteꝝ non fiet ꝯceptio/ vt si semen viri non sufficiēter fuerit calidūȝ. ¶Et ideo qui raro coeunt cito generant: qꝛ sunt calidi valde. ¶Nota. vulua dicit̃ quasi valua: qꝛ est ianua ventris: ꝛ eius vltima pars dicit̃ mēbrana. q. mēbrū ant. idē finis vulue. ꝛ ita matrix clauditur sicut vna bursa/ ita ꝙ ꝭm Auicennaȝ vna acus intrare nō posset. quia gaudet ex calido recepto nolens perdere. ¶Nota. mulier emittit menstruū ꝛ etiā recipit: ꝛ sic magis delectatur in coitu ipso viro. Sed orit̃ dubiū. Utrū abscisis testiculis posset aliq̄s generare Et videt̃ ꝙ non: qꝛ deficiunt vasa seminalia per q̄ vasa semen deferri debet. In oppositū expertū est/ qꝛ thaurus abscisis testiculis generat. Dico ꝙ imo adhuc generare posset: qꝛ pōt emittere materiaȝ spermaticā: licet nō eque bene. Uñ si semen emissū ad terrā: poneretur ad matricē possibile eēt ꝙ cōcipet. Uñ sepius cōtingit ꝙ in balneo vbi vir spmatisat (muliere p̄sente) ꝙ sine coitu ipsa cōcipit. q̄a vulua est maxime attractiua: ꝛ qꝛ semen adhuc est vigorosū ꝛ non exalatū: iō ꝓducere posset fetū/ ꝛ h̄ exptū est. Nā si catus spmatisaret sup saluiā ꝛ aliq̄s comederet de tali saluia: tunc ex illo spermate generarent̃ cati ī ventre viri: qui cati per vomitū essent expellendi

¶Textus.

¶Iuxta qđ notandum ꝙ menstruum in muliere nichil aliud est q̄ȝ supfluum alimentū qđ in substātiam rei aliunde non cedit: sicut est in viris sperma. ꝛ vocat̃ menstruū in muliere: ideo qꝛ fluit ī quolibȝ mense: ad minus semel/ cū mulier tāte etatis fuerit: hoc est tredeciȝ vel quattuordecim annoꝝ/ ꝛ vt frequēter accidit in decimoquarto. Et incipit fluxus menstruorū esse in quolibet mense ꝓpter nature purgationē. Quibusdā ꝟo accidit iste fluxus in nouilunio/ q̄busdā postea: ita ꝙ non oēs mulieres in eodē tp̄e patiūtur istuȝ dolorem. Et dico dolorē: qꝛ in tali fluxu oēs indifferent̃ patiunt̃/ quedā plus: quedā minus. a quibusdā vero transit diutius/ ꝛ hoc ꝭm exigentiā ꝛ cōplexionē nature mulieꝝ.

¶Commentum.

¶Hic auctor ponit vnū notabile. vt patet in textu. Dubitat̃ quare fluxus spermatis non sit menstruosus sicut menstruū. Respōdet̃ ꝙ sperma siue semen viri est magis decoctum ꝛ subtile: ideo natura non libenter reicit: imo cōseruat ad generationē siue ad nutritionē si indigeret fetus. Dubitat̃ quare vrina ꝛ stercorisatio ꝛ sudor: non sequātur motū lune sicut menstruū. Respōdetur ꝙ vrine ꝛ imunditie fiūt oī die ex supfluitate cibi ꝭȝ magnā grossitudinē ꝛ maioreȝ quātitateȝ: ideo opus est ꝙ quotidie expelli debeāt. ¶Nota. iuuenes mulieres sunt multū humide: ideo libenter menstruant in pricipio mensis: ꝛ seniores ī fine/ qꝛ minus humide sunt. ¶Nota ꝙ mulieres

nigre minus habent de menstruo q̄ꝫ mulieres albe. qꝛ oēs mulieres
sunt flegmatice complexionis: tn̄ vna magis alia. Et quāto magis
mulieres vtunt̄ cibarijs delicatis ⁊ bene piperatis: tanto magꝭ sub=
tile emittūt menstruuꝫ. Et oppositū est de pauperibus mulieribus
grossis cibarijs vtētibꝰ. No. auctoꝛ ponit ꝙ in .xij. xiij. vł. xiiij. āno:
mulier incipiat menstruisare. Ratio est. qꝛ tūc caloꝛ etatis puericie
deficit: gratia cuius nō potest bene cōsumere humidū nutrimētale.
Unde versus. Adde decem ternis sic mulierū menstrua cernis. Ad
quinquaginta durat purgatio tanta. Nota ꝙ mulier mediāte men
struositate purgat̄: qꝛ humidū supfluū recedit: a quo grossi hūoꝛes
resoluerent̄ si manerent: iō mulier non est apta ad disciplinā ꝓpter
grossicieꝫ spirituū cerebꝛi opilantiū ⁊ ebetantiū. Et nota ꝙ coitus
mulieribus ꝓ tanto est ꝓficuus: qꝛ supfluū frigidū emittit̄ ⁊ caloꝛē
recipiūt q̇ tēperat eaꝝ frigiditatē. oppositū est ī viris. Uñ mulieres
multū coeūtes nō sunt bꝛeuioꝛis vite: adeo sicut viri. hoc attestatur
natura passeris: qui ꝓpter sepe coire moꝛit̄. ¶ Textus.
¶ Sed ex his q̄ dicta sunt oꝛiūtur plura dubia. Primū est. vtꝝ ille
fluxus fiat per coloꝛē sanguineū vel per aliquē aliū. Juxta qđ notā
dum ꝙ in oībus mulieribus: ꝑterq̄ꝫ in coꝛruptis coloꝛ menstruoꝛuꝫ
est sanguineus: vt in pluribus. Et dico in coꝛruptis .i. in coꝛruptis
malis ⁊ viscosis humoꝛibus. Jn his eni sunt sepe mēstrua liuidi .i.
plūbei coloꝛis. Et non loquoꝛ de coꝛruptione castitatis: qꝛ indr̄ñter
siue virgines fuerint siue coꝛrupte: si tāte etatis fuerint fluxū patiū
tur. Et signa ad hanc partem: scilꝫ quō menstrua fluunt: sunt plura
de quibus postea dicetur. ¶ Cōmentum.
¶ Hic auctoꝛ mouet q̄ttuoꝛ questiones f̄m oꝛdinē vt patet in textu
Nota. fluxus mēstruoꝝ est sāguinei coloꝛꝭ. cā huius est: qꝛ mēstruū
est supfluū scđe digestiōis. s. epatis: sꝫ epar est oꝛganū rubeū sūme
calidū: ⁊ iō assimilat̄ sibi suū passū in coloꝛe ⁊ ī foꝛma inq̄ꝫtū potest
Sed ꝯ: videt̄ ꝙ menstruū debeat eē albū: qꝛ est sūme frigidū: ⁊ fri=
giditas est mater albedinis. Rñdeo f̄m albertū: q̄ꝫtuꝫ eēt de natura
menstrui tūc esset albū: sꝫ qꝛ eius ꝓducens est rubeū. s. epar: iō sibi
assimilat̄. Tunc est dubiū q̄re sperma viri nō est rubeū: cuꝫ tn̄ sit ca
liduꝫ ⁊ bene digestū. Dr̄ ꝙ sperma viri de se est rubeū: qꝛ est sāguis
tertie digestionis/ sꝫ in testiculis dealbat̄ ꝓpt̄ frigiditatē testiculoꝝ
⁊ ideo nō spermatisat: nisi per motū testiculoꝝ calefiat. Nota. coloꝛ
rubeus generat̄ ex eo qꝛ in humido terrestri: hūiditas ꝑ adustioneꝫ
humidi cōsumit̄: vt pꝫ in latere rubeo. Uñ later ante cōbustionē nō
est rubeꝰ: sed efficit̄ ꝑ ꝯsūptiōeꝫ hūidi a calido/ ita ꝙ terrestre siccū
pꝛedñatur. Sic est de menstruo mulieris: eo ꝙ est in epate humidū
caloꝛe epatis ꝯsumit̄ in sicco terrestri: iō quodāmodo fit rubeū. Sꝫ
in mulieribꝰ valde grossis ⁊ terrestribus tm̄ est de hūido incōsūpto

⁊ de terrestri: ꝙ eaꝝ menstruū est liuidū .i. nigrū. ❡ Terra enī nigra est et qꝛ eaꝝ menstruū est sūme terrestre: iō seq̄tur colorē terre. qꝛ color est qualitas scd̄a derelicta a primis qualitatibus. exemplū. Sicut videmus qñ calidū agit in humidū ⁊ non cōsumit sufficienter humidū: relinq̄tur color viridis: sicut in piris ⁊ pomis. Et si frigiduʒ predñat̄ color est albus. sʒ si calidū p̄dñat̄: relinq̄tur color niger. vt patet in pipere / ⁊ sic de alijs similibus. Scd̄ʒ dubiū potest esse vtrū menstruū fluat p̱ anū ⁊ hoc more secessus. aut per vuluā / aut modo eiectionis vrine. Ad h̄ breuiter ē dicendū ꝙ p̱ vuluā fluūt: in specie crudi sanguinis ⁊ tenuis. ❡ Commentum.

❡ Hic auctor ponit scd̄m dubiū vt pʒ in textu. Et rñdet̄ ad dubiuʒ ꝙ ī mulierib⁹ multū corrupiſ quaꝝ anus ⁊ vulua sunt vnū foramē possunt menstrua fluere p̱ anū / sʒ stante sanitate ⁊ bona digestione tunc nō fluunt per anū sed p̱ vuluam. ❡ Textus.

❡ Tertio dubitat̄ q̄re in mulieribus fluūt menstrua q̄ sunt sup̱flua alimenti ⁊ non in viris sperma: qd̄ etiā est sup̱fluū alimēti. Ad hoc dubium dicendū est ꝙ mulier est frigida ⁊ hūida a natura. Vir aūt est calidus ⁊ siccus. modo de natura humidi est fluere. iiij. metheo. ⁊ maxime humidum qd̄ est in mulieribus: est aqueum. sed in viris: humidum est aereū. ⁊ ideo cū calor semp̱ agat in humidum: ⁊ calor est naturalis. et cuʒ natura nichil facit frustra: vt d̄r. j. celi ⁊ mundi. Et qꝛ calor in mulieribus semp̱ est debilis respectu illius qui est in viris: ⁊ cū totum alimentum in mulieribus non potest cōuertere in carnē: ideo natura facit qd̄ melius est: ꝓuidet nature de necessarijs ⁊ reliquū dimittit in locum quendā in quo seruant̄ in muliere menstrua. De illo quidē intm̄ dictū est. ꝙ maioris inq̄sitionis est q̄ꝫ p̄ns exposcit negocium. ❡ Commentum.

❡ Hic mouet tertiū dubiū ⁊ p̱ se soluit vt pʒ in littera. Nota ꝙ frigidissim⁹ viroꝝ est calidior calidissima muliere: stante eadē regiōe / digestione / ⁊ cibali nutritiōe: ⁊ sic de alijs. Hoc dico notāter qꝛ vna mulier in ethiopia viuens delicate: posset eē calidior vno paupculo viro in occidente: sp̱ vtente cibarijs frigidissimis. Sʒ ꝯ: videtur ꝙ mulier sit calidior viro: qꝛ calor fundat̄ in sanguine: sed in muliere plus est de sanguine q̄ꝫ in viro / alias sanguis non flueret q̄tidie ⁊ cōtinue ī muliere: sʒ sic nō est in viro: g̊ ⁊c̄. Rñdetur ꝙ vbi plus est de sanguine bene digesto ⁊ decocto ibi est maior calor: sʒ sic non est in mulieribus g̊ ⁊c. Nota lr̄a di. ꝙ natura facit qd̄ meli⁹ est. Rō qꝛ natura regit̄ ab intelligentia non errante. expellit. n. humidū grossum mulieris mediāte fluxu. Et videmus exp̱imentū qñ fuerit in corpe aīalis aliq̄s humor grossus nociu⁹ corp̄i: illū natura vertit ad p̱tes officiales corpis faciēdo scabiosos pedes ⁊ man⁹ / ne illd̄ humidū ledat mēbra p̄cipalia. s. cor / epar / ⁊ alia ⁊c̄. ❡ Textus.

¶ Quarto dubitaret aliqs vnde veniret menstruū i muliere quādo est in coitu cū viro/ qꝛ dictū est supra quādo mulier cōcipit: retenta sunt menstrua: ergo si retenta fuerint mirum est vnde tunc fluunt in coitu. Ad hoc dicendū est ꝙ quādo mulier cōcipit: retēta sunt menstrua ꝑpter hanc causā finalem: vt de menstruo retento fetus in vtero mulieris existens possit nutriri. Quādo aūt mulier est i coitu cū viro tūc ꝑpter magnā delectationem quā habet: qꝛ ꝑ virgā virilem existentem in vulua nerui ꝛ vene existentes in vulua cōfricantꝛ ꝛ mouentur: ꝛ sic vulua dilatando se menstruū emittit. et hoc ē naturale respectu coitus: qꝛ ille coitꝰ est naturalis/ est tamen quasi violentū respectu fluxus naturalis menstruoꝝ. Item omni die de nutrimento sumpto fit materia que apta nata est ad expellendū in coitu. Ex illo soluitꝛ dubitatio: quare mulieres impregnate maxime appetūt coitū/ qꝛ appetitꝰ coitus est ꝑpter abundātiam materie suꝑflue ab alimēto. Et ideo cum menstrua sunt retenta ꝛ omni die aliqd aliud generatur: mulier maxime appetit coitum/ qꝛ ex eius materie abundantia vulua mulieris calescit: et sic coitū appetit. ¶ Cōmentum

¶ Hic mouet quartum dubium ꝛ soluit per se. Sed dubium est circa dicta ꝛ circa dicenda a quibus membris in viris sperma abscindatꝛ: ꝛ siliter menstruū in mulieribus: sumendo menstruū ꝓ semine qḋ emittitꝛ in coitu. ꝛ videtꝛ ꝙ ab oībus mēbris: qꝛ fetus assimilatur parētibus in oībus membris. Sed ꝫ. si sic sequeretꝛ ꝙ imꝑfectus in mēbris gñaret in mēbris imꝑfectū: qḋ est falsū. Falsitas patet ꝑ experientiā. si pater esset cecus/ claudus/ vel mutilatus in digito non semꝑ gñaret simile sibi. ꝯña ptꝫ de se. Dicendū ꝙ i coitu illa semia discindunꝛ a qttuoꝛ mēbris pꝛīcipalibus: scꝫ a cerebꝛo/ coꝛde/ epate ꝛ matrice in mulieribus/ ꝛ a testiculis in viris: et ex ꝯñti ex alijs mēbꝛis: sꝫ non ab alijs ꝑtibus coꝛpis pꝛincipaliter. ꝛ per hoc ad instantiam dꝛ ꝙ fetus assimilatꝛ parētibus. Dico ꝙ sufficit a pꝛīcipalibus ꝓut ista influūt alijs mēbꝛis ꝛ maxie a cerebꝛo discindunꝛ ꝛ distinguūtur. Vñ videmꝰ multos coeūtes caput dolere ꝛ maxie exsiccari in mēbꝛis ꝛ maxime debilitari in visu. ¶ Textus

¶ Visis istis: ad foꝛmationē fetus in matrice est redeūdum. pꝛima materia recepta i matrice habet naturā lactis sex ꝑmis diebus/ ad hūc coloꝛē lactis opaꝛ caloꝛ naturalis in sꝑmate viri emissꝰ/ ꝛ caloꝛ matricis: ita ꝙ ista materia dealbaꝛ sicut lac. deīde illa materia trāsmutaꝛ ad naturā seu coloꝛē sāguinis spissi ꝛ aliqliter bene decocti: ꝛ hoc ꝑ nouem dies: postea tunc ab isto tempoꝛe fit consolidatio in mēbꝛis fetus in. xij. diebus. ¶ Cōmentum.

Istud est capitulū scḋm partis executiue i quo reuertitur
1 ad foꝛmationē fetus successiue. Oꝛitur dubium: vtꝝ caloꝛ sꝑmatis sit igneus elemētalis: vel sit caloꝛ celestis. similiꝛ

de calore matricis ꝛc. Hic sunt diuerse opiniones. sed cū aristotele in de aīalibus dicendū: ꝙ iste calor sit aīalis siue celestis. Ratio est qꝛ calor elemētalis est destructiuus: sed calor celestis est saluatiuus aīaliū: ſm Auerroim. xij. metha. xij. cōmento. Sꝫ tñ dicendū ꝙ ille calor sit ptim igneus ꝛ ptiꝫ aīalis siue celestis. Uñ calor igneus cōuertiꝉ simpliciter ī se: sicut in ꝯtrariū. sꝫ calor aīalis siue celestis: est ꝑmixtus cū hūiditate ꝛ tꝑatus: ꝛ ille cōſuat mixtū. vñ qđlibꝫ aīatū viuū viuit in calido radicali ꝛ humido tēpato. Item dubiū est que mēbra pȷ̄o formanꝉ ꝛ gñanꝉ in fetu. Hic dicūt quidaꝫ ꝙ epar: qꝛ in epate fit nutritio ꝑma ꝛ vegetatio spirituū. Et qꝛ ab epate discinditur pri⁹ semen ꝙ̄ a corde: iō videꝉ epar ꝑmo gñari. Sꝫ cū aristotele dicamus ꝙ primo cor generaꝉ: qꝛ est primū viuēs ꝛ vltimū moriēs. postea epar. postea cerebruꝫ. ꝛ postea testiculi: ꝛ sic de alijs. Sed qñ dicíꝉ ꝙ in epate fit prima nutritio. Dicíꝉ ꝙ hoc est veꝝ ex cōsequēti sed primo in corde habet fieri ꝛc̄. ¶ Textus.

¶ Iuxta qđ notāduꝫ ꝙ ſm philosophū: vnūqđqꝫ viuentiū ꝯsurgit ex quattuor elemētis: ideo qꝛ in tali materia est materia terrea que cedit in substantiā ossiuꝫ. similiter aqua cedit in suū simile. ꝛ sic de alijs. Postea vero solet facies formari a natura. ꝛ dispositio corpis ſm trinā dimensionē: scꝫ longū/latum/ꝛ ꝓfundū: ꝛ hoc fit per decē octo dies. Ab isto vero tēpore incipit natura fetus ꝯfortari vsqꝫ ad egressū. Nota ꝙ fetus mulieris cōficitur in. xxiiij. diebus. Et illud qđ per sermonem longum dictū est solet dici per quattuor versus. Conceptū semen sex primis crude diebus. Est quasi lac reliquisqꝫ nouem: fit sanguis ab inde Consolidat duodena dies: bis nona deinceps Effigiat: reliquū tp̄s ꝓducit ad ortum. ¶ Cōmentum.

¶ Hic auctor ponit vnū notabile vt patet in textu. Nota ꝙ littera dicit ꝙ qđlibet viuentiū est ex quattuor elemētis. Hoc ꝓbaꝉ qꝛ ex quibus aliqs nutriꝉ: ex illis est cōstitutus. scđo de aīa. sed ex eisdeꝫ nutrimur ꝛ sumus: ꝫ ꝛc̄. Minor pꝫ qꝛ nutritio fit ꝑ calidū ꝛ hūidū siccū frigidū: principaliter ꝑ calidū ꝛ hūidū. Sꝫ ꝯtra. quedā aīalia viuūt ex puris elementis: igiꝉ solū vnuꝫ elementū est in ipsis. Añs pꝫ ꝑ hunc versū. Quattuor ex puris vitā ducūt elemētis. Dicendū ꝙ simpliciter est impossibile: scđm aristotelē. Uñ alec est mixtuꝫ ex q̄ttuor elementis ꝛ nutriꝉ in aqua mixta mediante calore solis. Uñ alec in aqua pura viuere nō potest: qꝛ illa nō est nutrimētalis. Et iō videm⁹ pisces panem comedere in aqua. Itē in q̄libꝫ mixto viuēte reqriꝉ terra que facit mixtū constare ꝛ durū esse: alias cito dissolueretur. Item requiriꝉ ignis vt calorem habeat in quo vita saluatur. Etiā requiriꝉ humidū in quo agat calidū. Et reqriꝉ humidū aeris qꝛ spūs generaꝉ ex sāguine aereo. Itē ossa sunt ex mēstruo ꝙ̄tuꝫ ad grossiores ptes menstrui. qꝛ ossa materiā hoīs in eē ꝯseruāt. Si eni

nō essent ossa:homo cito dissolueret. postea de pte menstrui magis aquea generat cerebrū & medulla. de partibus aūt magis aereis generatur spiritus. & de partibus magis igneis epar. ita q̄ q̄lib3 mēbra in hoīe sūt in sua structione ex adiūctione alicuius elementi. Nota fetus sic format q̄ q̄titas materie p̄existis ɔdensatur vel rarefit ad quātitatem siue extensionē debite forme: in longū/latū/& ꝓfundū. Et qn̄ res gn̄abilis maior erit in quātitate recorrūpenda est: & tunc fit rarefactio materie. qn̄ vero erit mior tūc fit condēsatio. sic est qn̄ ex semine mulieris fit homo: q2 tūc si materia seminis est maior recipiente formā hoīs: tunc p̄mo calor naturalis & virtus formatiua: materiā ɔdensat & facit indurescere vsq3 donec apta sit forme. & tūc hoīe generato: materiam augmentat interim cū elementis vsq3 ad quātitatem cōpetentē sibi. Et oēs ille diuersificationes q̄ p̄cedunt aīam in instanti gn̄ata3 debent esse indetermiate ante illud instans q̄uis oēs sint terminate non p formam corrūpendā sed p formam menstrui: tn̄ adhuc expectant aliā termiationem a forma generāda Scd̄m hoc glosat littera q̄ dicit: Postea formatur facies fm trinā dimensionē sc3 indetermiata3 & indetermiabilem. ¶Textus

¶Sunt aūt quidam q̄ penes q̄libet tp̄s signatum ponūt regnare aliquē planeta℞. Et q2 scire hoc multū cōfert ad ea q̄ hic scribūtur: & ideo ne ignorātie mee illd̄ neglectū ascribatur ex his aliq̄ declarabo. Notandū primo vt dicit Auicēna accidentia sunt in triplici genere: quedā eni3 materiā consequūtur in cōposito & ei attribuūtur quedā forme: quedā ɔpositū ex materia & forma cōsequūtur. Et cū hoc sit naturale cōpositū ex materia & forma tripliciter denoiabuntur accidētia in ipo. Ex pte aūt aīe sunt quedā accidentia vt virtus eūdi & mouēdi. Et q2 fm intentionē quorūdā q̄ digne locuti sūt de natura: oēs virtutes quas aīa in corpore cōplectitur illas cōtrahit a speris & corporibus supcelestibus. ¶Commentum.

b Ic auctor incipit determiare de successiua formatiōe fetus fz influentiā planeta℞. Et p̄io p̄mittit quedā. scd̄o exeq̄tur intētum suū: ibi. Ab vltimo eni. Nota. illa cōclusio format ex littera Fetus format successiue p planetas. idem ꝓbatur sic ex litteram. Penes illud format fetus qd̄ diuersimode influit fetui eē & viuere: sed planete sūt hm̄oi igit &c. mior patet: q2 huic influit viuere lōgo tp̄e/huic paruo tp̄e: vt p3 p ptholomeū in centiloq̄o suo: & per eius cōmentatorē hali. Nota. tunc planeta dicit regnare: qn̄ est ī maiori vigore scil3 qn̄ est in domo sua: hoc est in signo sibi ɔformi & q̄ sint domus planeta℞ infra patebit. Nota. aīa mouet corpus per huic modum. aīa p̄mo mouet ab alio. s. ab appetibili: & sic mota mouet spūs: q̄bus motis ipsi mouent musculos: q̄ moti mouent mēbra. et sic p3 q̄ appetibile est p̄cipale mouens. ¶S3 dubiū est vtrū aliqd̄

accidens possꝫ esse principiū alicuꝰ substātie ꝑncipalitꝰ. Respōdet galtherus burlarij supꝰ q̄rto sñiaꝝ: ꝙ sic. ꝓbatꝰ sic. qꝛ illud est agens qđ corrūpit vnū ꝛ generat aliud: talis aūt est humoris indispositio siue disproportio elemētoꝝ q̄ corrūpit formā hoīs ꝛ generat formā cadaueris qđ est substantia igitꝰ ꝛc̄. Rñdetꝰ ꝙ humor notificans est quedā substātia. nō enī sumitꝰ humor ꝓ accidēte sꝫ capitꝰ ꝓ materia humida peccāte. ita ꝙ accñs non corrūpit hoiem nisi ꝟtute sui subiecti. Sꝫ qñ dꝛ substātie nichil est ꝯriū. Dicitꝰ ꝙ veꝝ est de ꝯtrarietate ꝑfecta: tñ bene ꝯrietate diminuta q̄ sufficit ad corruptionē vnius ꝛ ad alterius generationem. ¶ Textus.

¶ Ab vltimo enī orbe q̄ motu diurno oēs speras inferiores recipit influūtur materie principaliter ꝛ radicaliter virtutes essendi ꝛ mouendi. ꝛ ab orbe stellaꝝ fixaꝝ fetus recipit virtutem q̄ distinguitꝰ in esse ꝭm diuersas figurationes ꝛ accidētia. ꝛ illud cōuenit ei inq̄ꝫtuꝫ est forma: sed etiaꝫ cōtrahit aliā virtutē ab hoc orbe q̄ dat esse: ꝛ ꝭm diuersas naturas huius orbis: post sperā stellatam ponitur spera saturni ꝭm astronomos: ꝛ ab illa influūtur aīe virtutes discernēdi ꝛ rōcinādi. Et postea spera iouis: ꝛ ab illa influitꝰ aīe magnanimitas ꝛ plures aīe passiones. Et a spera martis influitꝰ aīe aīositas ꝛ ꝟtus irascibilis ꝛ alia desideria aīe. Et a sole influitꝰ virtus sciendi ꝛ memorādi. a venere motus ꝯcupiscentie ꝛ desiderij. a mercurio virtus gaudendi ꝛ delectandi. a luna q̄ est radix oīm virtutū naturaliū virtus vegetandi: q̄ꝫuis hec ꝛ plura alia ab aīa ꝓcedunt. ꝛ cū ista sequūtur ex diuersis partibus corporū celestiū: tñ hec oīa aīe attribuūtur ꝛ non solum aīe: sed etiā toti cōposito. qꝛ simplex non potest sustentare accidens. ¶ Commentum.

¶ Hic ostēdit quō aīe influūt diuersa accidentia a corꝑibus supcelestibus. Nota. ab vltimo orbe aīa capit esse in oībꝰ q̄ꝫtum est ex ꝑte sui: sꝫ spera celi stellati dat eē distinctū aīe ab alijs entibus qꝛ ꝓpter multitudinē stellaꝝ influit distinctum esse ꝛ distinctoēm i. vnde ꝭm hoc ꝙ stella specialis respicit vnā aīam plusq̄ꝫ aliā: ideo distinctum esse influit cuilibet aīe hūane: cui correspōdet disticta stella. Nota. saturnꝰ est ꝑma stella erratica ꝛ gratia sue influentie dat aīe virtutē discernēdi ꝛ rōcinandi. Et dꝛ saturnus q̄si satur in aruis: ꝑ ꝯtrariū. vnde cū sit frigidissimus ꝛ siccus influit caristiā: ipso regnāte. Sed iupiter influit magnanimitatem. vñ iupiter fuit quidā vir q̄ expulit patrem suū a regno suo. Et dꝛ q̄si iuuans p̄reꝫ: per ꝯtrariū. Et illđ attributū est vni planete q̄ magnanimꝰ est ꝑ influentiā: ita ꝙ puer natus (eo regnāte) fit magnimus. Sed in venere nascuntꝰ luxuriosi Sed mars est malignissimus planetaꝝ: ꝛ dat virtutē irascibilē. Sꝫ sol est optimus planetaꝝ influens scientiā ꝛ memoriā. vñ sub sole nati sūt felices ꝛ amabiles. Sed mercurius dꝛ q̄si mercatoꝝ kyrios

id est dñs. Sicut enī mercator dicit esse gaudiosus ꝛ affabilis: sic et ille planeta est beniuolus/gaudiū ꝛ delectationē infūdens. Sed luna influit virtutē vegetādi et nutriēdi: qꝛ est infimus planetaꝝ: iō imediatius agit. Itē littera dicit. accñs i simplici essentia nō sustentatur. Causa ē: qꝛ accñs egredit de natura subiecti non solū magnitudinē subiecti siue cause materialis: sed etiā magnitudinem cause efficientis. iō ꝯpositū ꝑm vnā partem est cā materialis: ꝛ ꝑm aliam partem est cā effectiua. Et qꝛ in simplici nō est ꝯponere: iō simplex non ē subiectū accidētiū: ꝛ maxie accidentiū realiū/ꝗbuis tñ eēntia simplex possꝫ esse subiectū suoꝝ modoꝝ essendi. sicut materia pria est subiectū sue potentie q̄ est suus modus essendi ꝓprius ꝛ foꝛalis Ex quo pꝫ ꝙ accidentia potentie nō sunt accidentia solius aie: sed sunt accidētia totius cōpositi. Sed dicunt aie sic: qꝛ insunt corpori per aiam principaliter. ¶ Textus.

¶ Nūc vero ex parte corpis ꝯsimilit est notandū. Et pmo de creatione vel formatiōe corpis qđ ex embrione creat ꝛ foꝛatur ꝑ effectus ꝛ opatiōes stellaꝝ qui planete dicūtur. Prio enī materia ēbrionis vel hoīs generādi ꝯpressa ꝛ coagulata ꝑ frigiditatē ꝛ siccitatem saturni disponit. ꝛ huic materie a saturno virtus influit vegetatiua et motus naturalis ascribit. ꝛ tūc patebit in tali materia opatio aliq̄liter debita. Et ideo medici dicūt ꝙ post lapsū spermatis in matrice primo mēsis in gñatione ꝛ in tpis successione ꝑm exigentiā nature seminis saturno ascribit: qꝛ sua frigiditate ꝛ siccitate semen ꝯstringit ꝛ consolidat. ¶ Commentum.

¶ Postꝗ auctor posuit accidētia ꝓpria aie mediātibus corpibus celestibus: ꝯsequēter exequit de accidētibꝰ corpis. Nota. frigidi est stringere ꝛ cōdensare. vt pꝫ in experimento. vt si accipiat olla plena aque: ꝛ ponatur ad locū frigidum: aqua minorat sic ꝙ ꝯprimit. Sꝫ calidi est extendere/vt calor ferri facit ferrū extendere. Itēꝫ calor in aqua bulliēte ipaꝫ extendit ꝛ rarefacit in dimēsionibus/sꝫ qꝛ saturnus est frigidus ꝛ siccus: ideo assimilat terre: iō materiā cōdensat ꝛ cōprimit. Vñ ꝟsus. Est frigidus sūme saturnus siccus ꝛ asper. Nota dubiū: vtrū aliq̄s planetaꝝ possꝫ influere frigiditatē. Et videtur ꝙ non/qꝛ scđo celi đr. stella influit motuꝫ ꝛ lumen: sed tā motus ꝗ lumen calefaciūt: g̃ ꝛc. Respōdeo ꝙ oīs planeta influit caloreꝫ/sed vnus plus: alter minus. Vñ saturnus ꝛ luna mīme influūt calorem respectu alioꝝ planetaꝝ. ¶ Textus.

¶ Sed ex isto statim orit dubitatio: qꝛ alicui potest esse dubiū vtꝝ saturnus regnet in cuiuslibet embrionis cōceptione/ꝛ si non: tunc mirabile est qđ dictum est. ¶ Cōmentum.

¶ Hic mouet dubiū: ꝛ est illđ. Si dictū esset veꝝ seq̄ret ꝙ saturnus sꝑ regnaret: ꝛ ħ esset mirabile. ꝯseq̄ntia non ꝓbat in littera sed de se

patet: qr omni die fiunt cõceptiões puerorꝫ. ¶Textus.
¶Circa qđ est notãdũ ꝙ materia pma subiecta est corporib⁹ supce lestibus ꝛ eorꝫ motib⁹. ꝛ hoc ē qđ dicit phũs in pmo metheo. ꝙ oĩa inferiora causata sunt a superiorib⁹ ꝛ ab ipsorꝫ motib⁹ gubernãtur. Et iõ necesse est ꝙ ista inferiora particulariter ꝛ vniuersaliter respiciãtur a superiorib⁹ intelligẽdo de vl'itate corporis toti⁹ supcelestis vl'iter enĩ ista inferiora respiciunt a supiorib⁹: qr nichil fit de mat'ia elemẽtali nisi ex virtute corporꝫ superiorꝫ. iõ dicit ꝯmẽtator. xij. methaphisice. ꝙ natura nõ agit nisi guberne a corporibus supercelestib⁹: hoc est ab intelligẽtijs: pticulariter enĩ aliquid fit in istis inferiorib⁹ a causatione superiorꝫ: qr vna pars celi apta nata est introducere talẽ formã determinatã ꝛ specialẽ. alia vero aliã formã: ꝛ illud totũ videt esse de intẽtione ꝯmentatoris in. j. de generatione ꝛ cor. vbi vult ꝙ generatio elementorꝫ et partiũ ipsarꝫ ad inuicem est ordinata: ꝛ cõseruatur per motus corporꝫ supercelestiũ: et per motus elemẽtorꝫ qui ꝯcurrunt generaliter ad generationẽ mixtorꝫ. Addit aũt ꝯmẽtator ꝙ indiuidua animantiũ ꝛ plãtarꝫ sunt determinatarꝫ causarꝫ. ꝛ sunt determinata ad esse. ꝛ ita tã ad eẽ vniuersaliter ꝙ ꝑticulariter inferiora a superioribus respiciũtur. ¶Cõmentũ
¶Hic auctor soluit questionẽ motã. ꝛ pmo ponit quandã solutionem. scđo applicat eã ad ꝑpositũ ibi. ꝛ ideo cum materia ꝛc. Nota natura celestis respicit determiate elemẽta: qr in vna parte generat ignẽ: ꝛ in alia corrũpit aquã: sicut videm⁹ ꝙ signa hyemalia faciũt generare aquã plus in septẽtrione: sed signa estiualia plus faciunt generare aerem vel ignẽ in estate. Nota littera dicit corpora similiũ partiũ. vnde ille partes dicunt similes quarũ quelibet suscipit predicationẽ totius. hoc intelligẽdo de partibus ꝙtitatis sicut quelꝫ pars ignis. Et ignis etiã habet partes diuersarũ rationũ. sicut materia ignis ꝛ forma. modo generatio partiũ similiũ corporũ q̃ sunt in elemẽtatis ꝛ elementis reguntur ꝛ determinata sunt per motum corporũ celestiũ. Idẽ est dicendũ de planetis ꝛ indiuiduis aĩantiũ Et ideo cõtingit ꝙ in vna parte terre homines moriunt: ꝛ si essent in alia ibi possent retinere vitã eorum: quia si aliquod mixtũ fuerit nimis calidum in regione nimis calida illud debet poni ad regionẽ frigidam vt eius calor obtemperetur: ꝛ tunc illud sanitati restitueretur. ¶Textus.
¶Et iõ cũ materia pma sit subiecta corporib⁹ supcelestib⁹/necesse est ꝙ capiat formã alicui⁹ speciei determiatã ab aliqua pte speciali celi. ita ꝙ nõ põt eã recipere a corpore celesti in cõi: eo ꝙ tale corp⁹ respicit istã materiã vel istã formã indifferẽter. Nã qua rõne daret illã formam/eadẽ daret ꝛ alias. qr oẽs forme que sunt in potẽtia in materia prima ꝛ in primo motore sunt in actu: vt dicit cõmentator

xij. metha. g cū materia sufficiēter dispōsita est: necesse est eē aliquā deteriatam ptē in pmo motore prio specialiter respiciētem materiā ad hui⁹ deteriate forme susceptiōez. Et ideo nō sufficit agens particulare phisicū: stante cōi influentia z cōi actione corpoꝝ celestiū. Et illud patet ex eo: qꝛ postꝗ̄ semen est decisuz gerit in sevim illius a quo est decisum. Et illa virtus non gubernatur a corpibus supcelestibus vniformiter. ita ꝙ non magis gubernat ab vna pte celi ꝗ̄ ab alia: imo hoc modo destitueret in sua ppria actione: z p cōsequens a fine. z illō est de intentione aristo. ij. de generatione z corruptiōe: vbi dicit ꝙ aduenīēte sole redibunt aīalia: z recedēte sole animalia peribunt. Illud aūt apparet ex intentione cōmentatoris. ij. metha. vbi vult ꝙ materia prima: pmo non recipit oēm formā indifferēter sed prio formas elemētales / z mediātibus istis oēs formas mixtoꝝ Ille aūt ordo formaꝝ non potest esse: nisi ab aliquo specialiter materiā gubernante ꝗ̄tū ad receptiōem formaꝝ. ¶ Cōmentum.

¶ Hic auctor applicat ad ppositū istam solutionē: z primo i gnali scdo in speciali: ibi. z p hunc modū. Nota. motor primus ē duplex. Quidā est motor primus: vt ipse deus gloriosus. Et preter illū motorem est ponere aliū motorē pmo coniūctum. Vñ phi ponūt octo speras: z nouem motores. ideo qꝛ quelibet spera habet sibi ppriuz motorez. Et preter illos motores est dare vnū motorem simpliciter imobilē q̄ non moueť imediate: sed mediātibus alijs motoribus cōiūctis. Modo lrā auctoris sic intelligiť / oēs forme in materia cōposite sunt de pmo motore semp simpliciter z in actu. Vñ linconieñ sup pmo posterioꝝ dicit: ꝙ effectus primo habet eē in suis causis: z maxime effectiuis. sed i se habet esse virtualiter. Nota. pticulare agens sub influentia cōi: potest educere formā determiatam. qꝛ oīs causa pma deteriate respiciens aliquā formaz: plus influit ꝗ̄ pater vel mater. Et iō agens pticulare non pducit sine determiato agēte Itē littera dicit. semen decisuz habet vim illi⁹ a quo est decisū. Ex quo dubitaret aliqs vtrū semen decisum: esset aiatū. Et videtur ꝙ sic. qꝛ semen inꝗ̄tū est in patre tunc est viuū: vitā patris habens: z si habet eandez naturā in matrice: ibi erit viuū. Hic rñdeo ꝙ semen fusum in matrice non est viuū formaliter: qꝛ nec est planta / nec aīal sed est viuū naturaliter. qꝛ mediāte spiritu sibi infuenīēte: operatur vitā. Sed diceres. cū sit inaiatum quō pducit aīam? Dicendum ꝙ mediante matrice q̄ est aīata: z mediantibus virtutibus ppriis aīe. Itez nota. penes stellas z planetas specialiter repñsentātes specialē influentiā diuersificanť ymagines hoim: fm albertū. Et ideo qñqꝫ contingit ꝙ homo cū capite vnius porci generatur. qꝛ aliqua stella tunc dñať que influit talez dispositionē. Et sic est exptū ꝙ in lapide aliquo facta est ymago scorpionis vel serpentis. qꝛ aliqua stella vel

cõstellatio respexit ipsum ꝛ sibi impressit illã figurã. Et ex hoc con tingit ꝙ ymagines aliquoꝝ signoꝝ sculpte in lapidibus habẽt cu rare infirmitates sicut recitat Hali in centiloquio ptolomei ꝛ vidit ꝙ ymago scorpionis sculpta curauit lesionem factam in satellico a scorpione animali. Et sic videmus ꝙ quãdoqꝫ aliqua corpora mor tua sepulta (scilicet homines) centũ annis vel amplius iacent sine incineratione. ꝛ hoc fit per naturã stellarum respicientiũ illud cada uer quod cõseruat sine incineratione ꝛ cõbustione. preterea ex hoc patet ꝙ quãdoqꝫ optimi amici fiunt inimici vna causa agẽte parti culari: ꝛ hoc accidit per influentiã planetarũ repugnantiũ quibus ipsi sunt subiecti.

Textus.

¶ Et per hunc modũ manifestatur esse de saturno ꝓpositũ. scilꝫ ꝙ habet disponere materiã ꝛ introducere talẽ formã. sed ꝙ saturnus sic semꝑ dicit̃ regnare in embrionis cõceptione: sic intelligit̃ ꝙ suũ regnare in hoc loco nõ sumit̃ pro alio ꝙ̃ influere talẽ dispositionẽ que ab alia ꝑte celi nõ est nata influi. Et ideo si in tali hora noctis vel diei nõ dicatur regnare saturnus hoc est ex eo qꝛ cessat virtus sua: sed aliquis alius planetarũ vel stella apta nata est influere talẽ dispositionẽ in materia quã saturnus influere non potuit. qꝛ actus actiuoꝝ sunt in patiẽte bene ꝑdisposito. Et si aliquis quereret cur ita fit ꝙ oĩa tali cursu currãt. Respondeo ꝙ sic sunt ordinata apud deũ qui primordialiter omnia disponit secundũ ordinationẽ subli me ꝛ cuilꝫ virtutẽ propriã secundũ exigentiã sue nature ministrat.

¶ Commentũ.

¶ Hic applicat solutionẽ ad propositũ suum in speciali. Nota per textũ soluitur dubitatio directe in forma quando sic arguebat̃. Si primus mensis attribueretur saturno: ita ꝙ ille regnaret in princi-pio ꝯceptionis tũc semper regnaret saturnus. Dico saturnũ regna re intelligit̃ dupliciter: vno modo influẽtia generali: alio modo in-fluẽtia speciali: modo dicit ꝙ saturnꝰ regnat omni die influẽtia ge-nerali. sed regimen speciale saturni est quãdo fuerit in domo sua. ꝛ tunc habet maiorẽ influentiã. Nota saturnus est frigidus ꝛ siccus ideo habet influere semini humidũ ꝛ calidũ que sibi cõtrariant̃ vir-tualiter. vñ omnis actio fit gratia cõtrarietatis: qꝛ simile additũ al-teri nõ agit in ipm. Unde agẽs ꝛ patiens in ꝑncipio actionis sunt dissimilia: sed in fine sunt similia. quia omne agens assimilatur suo passo inꝙ̃tum potest mediante sua virtute. qꝛ omne agens natura-le agit in suum contrariũ secundũ vltimũ sue potentie. vt pꝫ. j. celi. Nota lr̃a dicit. actus actiuorũ ꝛc. Hoc pꝫ ex signis manifestis. Est eni quidã piscis gñalis qui vocat̃ scorpio. ille inficit manus pisca-toris ꝑ rethe. ꝛ nõ inficit rethe: qꝛ rethe non est dispositũ ad hoc ꝛc. Item sol calefacit aerem ꝛ nõ orbes ipsos scilꝫ inferiores se: ꝙ̃uis

sint sibi ppinquores/hoc est pter indispõem materie. Et iõ pecca uerũt: dicentes Q'libet fieri ex q̃libet: h' non valet. q2 primus actus pp̃us habet fieri in ppria materia sibi disposita. Itẽ nota q' pprie dispositiones non corrũpunt in aduentu forme. Et ex hoc destruit opinio que ponit q' postq̃ materia mẽstrui est disposita/ z qñ hoĩs forma introducit: tunc dispositiones prime corrũpunt. hoc nõ valz q2 tunc dispõnes frustra p̃cesserunt. Uñ dispositiones sunt mediuz recipiẽdi illud qd' fit de potentia materie. Nota. auctor in lr̃a osten dit se eẽ catholicũ in hoc q' ponit deum primordialiter oĩa disposu isse. Uñ ph̃i mere naturaliter loq̃ntes sic habẽt dicere/ q' ab eterno sic deus disposuit planetas z stellas: z non de nouo. et iõ cõmenta tor. j. celi dicit. si vna stella fieret de nouo in celo: totũ celum periret pter illã inordinationem que fieret per illã stellam: z oporteret q' celum non moueretur. ¶ Textus.

¶ Post hec que dicta sunt: iupiter aduenit sua gratia z virtute sua materiã disponit ad susceptiõez forme mẽbroꝝ z caliditate sua vir tuali z causali materiã fetus cõfortat: z sua humiditate repiet que fuerunt desiccata virtute saturni in primo mense. z sic ioui attribui tur secundu3 mensis. ¶ Commentum.

¶ Hic auctor exequit de alijs planetis q̃tum ad forationez fetus. videtur q' planete non formant sic materiaz fetus. q2 inter causam z effectũ debet esse pportio/ z sic sequeret q' embrio generatus: eẽt ppetu9: cũ ipsi planete sint ppetui. Dicẽdum. licet cause pricipales remote sint ppetue: tñ cause ppique sunt corruptibiles/ iõ corrum- pitur fetus. ¶ Textus.

¶ Tertio aduenit mars qui sua caliditate z siccitate format mate- riam: diuidens a lateribus brachia/ z diuidit collũ a brachijs: z ca- put format. z huic operationi attribuitur tertius mensis.

¶ Commentum.

¶ Nota. mars est calidus z siccus: z ideo ip̃e habet formare crura z brachia q̃ sunt sicca. Oportet. n. q' calor sufficiens cõgreget partes terrestres siccas si debent fieri crura z brachia. Nota. ex littera ha- bemus q' caput format prius a marte: q̃ cor a sole. Hui9 causa est fm medicos. q2 in capite sunt oĩa principia vite: g' p̄mo format. Sz aristo. ponit q' cor p̄mo format: q2 cor influit oĩbus mẽbris: z habet se in corpore sicut rex in suo regno. Rex eni solet habitare in medio regni vt ibi p̄seruet/ sic z cor in medio corporis vt seruetur a lesio- nibus. ¶ Textus.

¶ Quarto tp̃e virtus solis aduenit: formas imp̄mit/ cor creat/ z aĩe sensitiue motũ dat. Et hoc est veꝝ fm intẽtiõez medicoꝝ z quorũ- dam astronomoꝝ. tñ fm intẽtionẽ aristo. cor inter oẽs ptes generã das generat p̄mo/ z v'tute eius oĩa alia mẽbra nascunt. addunt eni

quidā ad istā particulā dicētes: q sol est radix totius ꝟtutis vitalis ꝛ tali operationi quartus mēsis ascribit. ¶Cōmentum.

¶Item phi ꝑpter illū textum ascribūt gnatiōem hoīs soli: dicētes Homo generat hoīez ꝛ sol vt dicit philosophꝰ. ij. phisicoꝝ. qꝛ a sole virtus radicalis dependet. Contra. si sic sequeret q homo deberet dici celestis ꝛ solaris creatura. qꝛ effectus ab eodē denoīationē sumit a quo habet entitatē. Dicēdū q sol est causa remota. ideo nō sumit denoīationē in effectu a sole ꝛc. ¶Textus.

¶Quinto tpe. quedā exterioꝝ mēbroꝝ venus sua virtute pficit et quedā exteriora format. s. aures/ nares/ os/ ꝛ virgā virilē in masculis. ꝛ pudibūda. s. vuluā mamillas ꝛ alia membra in femellis. manuū ꝛ pedū separationē facit: etiā digitorū. Et isti quintus mensis assignatur. ¶Commentum.

¶Nota venus est beniuolus planeta: ꝛ est ꝟtualiter calidus. iō pficit mēbra exteriora. s. os/ aures ꝛ testiculos. sed videt q testiculi debeāt pmo generari qꝛ sunt principalia mēbra: sicut cor ꝛ caput: mediātibus quibus se natura ꝯtinue saluat. Dicit q testiculi non sunt ita principalia mēbra sicut cor ꝛ caput. qꝛ videmus testiculis abiatis adhuc viuere hominē: sꝫ capite absciso et corde ablato vlterius ibi nō esse vitā videmus. ¶Textus.

¶Sexto tpe. influētia ꝛ regeneratio mercurij instrumēta vocis format. supercilia ꝯponit. oculos fabricat. capillos crescere facit ꝛ vngues ꝑducit. Et isti operationi sextus mēsis attribuit. Vñ versus. Instrumēta nouē sunt guttur lingua palatū. Quattuor ꝛ dentes et duo labra simul. ¶Textus.

¶Septimo tpe luna opationi finē imponit. replet eni sua humiditate angustias carnis ꝛ aurigenas carnes. superficieꝫ ꝯplet. venus vero ꝛ mercuriꝰ humiditatē tribuētes toti corpori nutrimētū dant Et isti opationi datus est. vij. mēsis. ¶Cōmentum.

¶Itē nota luna replet poros carnis: ꝛ facit fetū esse planū in supficie. s. in cute. Itē si aliquis puer nasceret in septimo mēse ille moreret: qꝛ nō est adhuc debite formatꝰ ꝛ ꝯsolidatꝰ. ꝙ ꝛc. ¶Textꝰ

¶Postea influētia saturni cui octauus mensis ascribit. Et ille saturnus multū infrigidat ꝛ exsiccat. ꝛ per ꝯñs cōstringit fetū. ꝛ ideo aliqui astronomi ponūt fetū generatū in octauo mēse moribundū vel mortuū esse. vt in sequētibus manifestabitur. Deinde in nono mēse dominat iupiter qui sua caliditate ꝛ humiditate fetū letificat Et fetus qui generatur in isto mense est fortis ꝛ bene dispositus et longevite: ꝛ est fortis gratia coloris: ꝛ lōgevite gratia humiditatis. ¶Commentum.

¶Hic auctor ponit in quo mense saturnus habet suū dominium. Et dicit q saturnus in octauo mēse habet influere. Et nota q si in

aliquo mēbro deficiētes pueri nascūtur vel generātur cū quattuor digitis in manu vel cū tribus: hoc est ꝑpter defectū materie. Simi liter si generaretur cū sex vel septem digitis: hoc esset ex abundātia materie. Textus.

¶ Est aūt adhuc notandū ꝙ mēbra corpis organici .xij. signis zodi aci attribuunt. Primū ergo signū toti⁹ spere celestis est aries. in quo quidē signo sole exñte tempato fit calidum ꝛ humidum: ꝛ tunc est motus ad gñatiōē. Et iō motus solis in ariete dicit principiū vite ꝛ radix v̄tutis vitalis / ꝓpterea arieti attribuit caput in hoīe ꝛ eius ꝯditiōes. Nā aries in celo est dignior pars celi: qꝛ est principiū diui sionis spere per .xij. signa. sic caput in hoīe vocat dignior ps corpis et ideo merito arieti est assignandū. Et qꝛ sol currens in hoc signo calidum ꝛ humidū nature mouet: ꝛ ideo caput in hoīe dr principiū spiritus vitalis. ¶ Cōmentum.

¶ Postq̄ auctor ostendit influentiā planetaꝝ ꝛ stellaꝝ respectu fe tus: nunc cōsequēter ꝓsequit de effectu signoꝝ. Nota. aries est cali dus ꝛ humidus: ꝛ correspōdet veri. Ver eni est calidus ꝛ humidus ꝛ tunc aīalia maxime appetūt coitum: qꝛ tunc augmentat calidum ꝛ humidū gratia solis existētis in ariete / ꝛ maxime in viris tunc est appetitus. Propter hoc etiā mater ecclesia statuit ieiuniū magis in illo tēpore q̄ in alio tēpore ꝑpter luxuriā illo tpe restringendaꝫ: qꝛ tunc hoīes ꝯstricti hyeme reuertunt ad vigorē. Vñ versus. Marte mares: februoq̄ canes: mayo mulieres. Nota. aries habꝫ dñari suꝑ caput in quo vigent oēs potentie aīe ꝓ tanto: qꝛ ipe aries est prin cipiū vitalis opatiōis / sic ꝛ caput in quo vigent oēs potentie aīe. ꝛ ideo medici dicunt ꝙ virtus vegetatiua corpis est in capite princi paliter ꝛ determinate: sed in corde originaliter. Sed dubiū est vtrū vita magis ꝯsistat in corde q̄ in capite. Et videt ꝙ in capite. patet per Auicennā q̄ dicit ꝙ vidit arietē ambulantē corde extincto. hoc esse non posset nisi vita haberet principium de capite. Sed ꝯ hoc est Auerrois in .vj. phisicoꝝ qui ipm deridet: dicēs se vidisse arieteꝫ currere hic inde / absciso capite. Unde auerrois vult ꝙ vita princi paliter ꝛ originaliter sit in corde / sed ex cōseqnti in capite. Sꝫ medi ci sunt multum sensuales: ꝛ hoc ideo qꝛ vident in capite esse sensus virtutū: ideo dicunt vitam cōsistere in capite principaliter. sed non est ita / imo in corde. Sed quid dicemus ad auctorē in littera q̄ dicit ꝙ caput est nobilior pars corporis? Dicendū ꝙ hoc est veꝝ ſm ap parentiā ꝛ maiorē opatiōeꝫ spirituū vitaliū: qꝛ in eo appent magis opationes vite q̄ in corde. Unde nō dubito quin natura nobilioreꝫ ꝛ meliorē partem corporis collocauit in medio corporis. naꝫ cor est primū viuens ꝛ vltimū moriens. hoc non esset nisi cor esset pricipa lissimū membrū corporis. ¶ Textus.

¶ Thauro quidē collum/humeri/et scapule gemini attribuuntur. cancro manus ꝛ brachia. leoni quidem pectus ꝛ cor et dyafragma. Uirgini stomachus et intestina et coste et lacerti attribuuntur. Et hoc videt̄ esse medietas corporis secundū cursum medietatis celi. videlicet vt a parte septentrionali est annotata. Libra vero scđam partem corporis respicit. s. renes. ꝛ est principiū ceterorꝫ membrorꝫ Scorpio vero loca libidinis respicit tā ex parte viri ꝙ ex parte mulieris. Sagittarius nares et ea per que natura secessum dimittit et posteriora respicit. Capricornus vero genua et alia inferiora respicit. Aquarius vero tybias respicit. Piscis vero qđ est vltimū formationes pedū respicit ꝛ plantas. et sic breuiter habitū est iudiciū ex parte duodecim signorū. ¶ Commentum.

¶ Hic auctor ostēdit de alijs signis dicens vt patet in textu. Nota littera vult intm̄ ꝙ luna existēte in talibus signis que respiciūt illa mēbra vt patet in littera: in illis mēbris nō debet fieri minutio sanguinis: luna existēte in aliquo signorꝫ. ¶ Textus.

¶ Et nō opinetur aliquis illa ficta fore: nam fides huius in multis experimentis valet inueniri. noscat ergo experimentū quis ꝙ malū ꝛ venenosum est tāgere aliquod membrū luna existēte in tali signo illius membri: ꝛ cā istius est: nā luna auget humiditatē: quod experimur ad sensum: ꝙ si carnes recentes ponātur de nocte ad radios lune/ibi generāturvermes in carnib⁹: ꝛ illud nō semꝑ apparet eodē modo: sed precipue in speciali statu lune. ¶ Cōmentū.

¶ Hic auctor confirmat dicta sua per experimenta. Nota si carnes in plenitudine lune ponerentur ad radios lune tunc conuerterētur in vermes: ꝛ tūc magis ꝙ in alio tempore/quia tunc luna est multū humida. Et ideo dicit auctor in speciali statu lune. Et hoc patet si aliquis vulneratus poneretur ad radios lune: hoc noceret sibi. qꝛ omnes humiditates ꝯuenirent in locum vulneris. ꝛ luna augmērat humiditates. ꝛ sic humiditas nimis fiet intensa: sed si ponatur ad radios solis nō est nociuum. qꝛ radij solis faciunt humiditatē exalare. Et sic ex istis pꝫ ꝙ semꝑ in plenilunio mensis maiorat̄ hūiditas scꝫ cerebrum/medulla/ꝛ menstruū: et ideo tunc difficile est studere ꝓpter humiditatē cerebri nimis intensam. ¶ Textus.

¶ Ut illud sane intelligatur est aduertendū ꝙ quattuor sunt status lune secūdū Albertū in tractatu de statu solis ꝛ lune. Luna vero in prima eius incensione est calida ꝛ humida vsqꝫ quo est semiplena. post hoc tunc dicitur calida et sicca quousqꝫ fit plena. Deinde est frigida vsqꝫ est semiplena in decremento. Ultimo vero est frigida vsqꝫ soli adiungit̄: ꝛ in hoc statu maxime humectat humida putrefaciendo. ideoqꝫ cū luna augeat in omnibus membris humiditatē tunc ledere membrū cum ferro est idem ꝙ grauiter vulnerare: quia

malū est humiditatē addere humiditati. ꝛ sic per consequens augmentatur nocumentum. ¶Commentum.

¶Hic confirmat dictū suum. Nota pͥma quadra coꝛrespōdet aeri qui est calidus ꝛ humidus. ꝛ qui generātur in ista quadra fiunt sanguinei. Secunda quadra est similis igni calido ꝛ sicco. ꝛ tūc in illo signo generantur colerici. Tertia quadra coꝛrespōdet terre que est frigida ꝛ sicca: ꝛ tunc nascuntur melācolici. Quarta quadra coꝛrespōdet aque que est humida ꝛ frigida: ꝛ tunc nascuntur flegmatici. Et scđm hoc dicūt aliqui ꝙ si carnes ponerētur ad radios lune cū fuerit in quarta quadra tunc citius conuerterentur in vermes ꝙ̄ in plenitudine lune: quia tunc maxime est lune humiditas vigoꝛosa.

¶Nota si aliquis doluerit in quarta quadra/tunc nō debet trahere sanguinē nec vulnerari: ꝛ maxime in cerebꝛo. Ratio est qꝛ tūc ꝑ illā vulnerationē humiditas augmētaretur nimis: ꝛ ideo fieret nociuū in membꝛo. ¶Textus

¶Sciatis autē socij mei ꝙ̄uis quedam mulieres causaꝫ rei huius occultā ignoꝛāt: tamen quedā mulieres bene effectum cognoscunt et plura mala ex isto operantur. vt cū vir est in coitu cū eis/ accidit quandoqꝫ viris magna lesio et grauis infectio ex infectione membꝛi virilis per ferrū appositū per eas: ꝓut quedā mulieres vel meretrices docte sunt in illa nequicia ꝛ in alijs. Et si fas essec dicere hoc quidā describerē: sed qꝛ ꝓpꝛiū meū creatoꝛē timeo: ideo de illis occultis ad pn̄s nichil manifestabo. ¶Cōmentum.

¶Hic ponit quedā notabilia: vt patet in littera. Nota ꝙ quedā mulieres sunt ita caute ꝛ astute ꝛ accipiūt ferrum et apponūt vulue et illud ferrū ledit virgā: sed vir nō percipit pꝛopter nimiā delectationem ꝛ dulcedinē vulue: postea tamen sentiit. ideo maxime cauendū est ne fiat coitus cū menstruosis mulieribus: qꝛ exinde homo possꝫ incidere lepꝛā: ꝛ qn̄qꝫ in magnā infirmitatē /qꝛ vene trāseunt a singulis mēbꝛis ad testiculos. iō testiculis lesis cito pōt ledi totū coꝛpus. vn̄ di. dya. Si mulierē menstruosā scienter accesseris totū coꝛpus tuū infectū erit: ꝛ multū debilitatuꝫ: ꝙ vix infra mensem verū coloꝛē ꝛ foꝛtitudinē rehabebis. ꝛ sicut liquidū vestimētis tuis adhe ret: sic ille fetoꝛ oīa interioꝛa hoīs coꝛrūpit. Dicit enim venerabilis Ypocras de naturis hoīm: mulierē menstruosam nō accedas: qꝛ ex isto fetoꝛe aer coꝛrūpit: ꝛ oīa inferioꝛa hoīs cōfundunt. ¶Nota auctoꝛ timet deū scribendo secreta vsqꝫ ad vltimū: ne aliquis expertꝰ foꝛte malū operaret ꝑ illa secreta. Textus.

¶Item de quarto statu lune pꝛecipue possumus effectū declarare pꝛedictū alio experimēto quod sumitur ex eo ꝙ radij lune de nocte subintrātes fenestras ꝛ peruenientes ad caput doꝛmientis faciunt doloꝛem capitis et fluxū reumatis. Et causa huius dicta est pꝛius.

¶ Commentum.

¶ Hic ponit aliud experimentũ de quarto statu lune. Nota ꝙ causa huius est. qꝛ tunc luna est multum humida: ꝛ qꝛ reuma causatur ex superfluitate humiditatis: ideo facit catharrum. Unde versus. Ieiunes / vigiles / faciens sic reumata cures. et quia humiditas lune ꝑturbat humiditatez cerebri ꝛ augmẽtat ipm: gratia huius augmentationis fit fluxus ꝑ nares. ꝛ si tunc illi radij inuenirent vulneratuz vsqȝ ad mortem lederent ipm: ideo vulnerati preseruandi sunt a radijs lune. ¶ Capitulum. iij. de influentijs planetaꝝ

¶ Textus.

Post hoc vero ad influentias planetaꝝ quos antiqui vocauerunt deos nature sup hoiem ex parte corporis ꝛ anime nunc reuertamur ꝛc. ¶ Commentum.

¶ Postq̃ vo auctor ostendit quõ ꝑ planetas habet formari fetus: hic oñdit quõ isti planete se habent ad fetum ex pte aĩe vel corpis / vel simul. No. planete bene dicũtur dij nature. Rõ. qꝛ natura regit ab ipis: sicut regnũ a rege. vñ totus ille mũdus sensibilis cõtiguus est supioribus latõibꝰ: vt tota vtus eius inde guberneł. Sȝ diceres Si planete sunt dij nature q̃d tunc facit celum stellatũ? Dr̃ ꝙ celuz est causa vl'is nature ꝛ vniformis. sȝ planete diuersificãt effectũ fm eoꝝ motũ. vñ planete dicunł a planos grece qd̃ est planũ siue error latine. non ꝙ in se errent: sed qꝛ ex eoꝝ motibꝰ fiunt diuersi errores in mundo ꝛ in effectibus. ¶ Textus.

¶ Saturnus q̃ est supior / obscurior / ꝛ grauior / ꝛ tardior alijs: facit natum q̃ sub eo nascił fuscũ in colore ex parte corporis: ꝛ planuz in capillis nigris ꝛ duris: ꝛ caput turbidũ ꝛ bñ barbatũ / ꝛ talis homo cõtinet subtile pectus / ꝛ hȝ scissuras in calcaneis figuraliter. ꝛ hoc est fm dispõem figuralem. Scd̃m vo aĩam: natus est multũ pfidus ꝛ maliciosus / iratus / tristis: ꝛ malignꝰ vite. fetida diligens / ꝛ turpia vestimẽta semꝑ induens / ꝛ non est luxuriosus. ꝛ in pluribus venerẽ minime diligẽs: imo naturaliter abhorret. Unde breuiter notandũ ꝙ fm intentiõez magistri mei in illa scientia expti: quicunqȝ natus fuerit sub saturno habet oẽs malas dispositiones corporis.

¶ Commentum.

¶ Hic auctor ꝑsequił intentum suũ. Et diuidił in septem ptes: fm ꝙ septẽ sunt planete. Nota saturnꝰ est supremus planeta: ꝛ cõplet cursum suũ in triginta annis / ita ꝙ redit ad idẽ punctum zodiaci a quo incepit. Et fm ptholomeũ ꝛ magistrũ rabimoisen saturnus ẽ planeta supremus: ꝛ maxime distat a terra / ita ꝙ ad illã partem vbi tangit sperã iouis: homo veniret a terra in q̃nqȝ milibus annoꝝ ꝛ in septingẽtis ꝛ triginta q̃ttuor annis / ꝛ in septuaginta septẽ septimanis / ꝛ in tribus diebus: supposito ꝙ dieta hois esset decẽ miliaria.

Et ſm aſtronomos ſaturnus eſt tante magnitudinis: q eſt nonageſies maior q̃ tota terra. Jtez dictũ eſt in lr̃a q ſaturnus eſt multum tardus in motu ſuo. hoc debet ſic intelligi / q in tp̃e longiori cõplet curſum ſuũ. Vñ ſaturnus eſt bene triceſies maior ſole q̃tuz ad ſuũ orbem. et ſicut ſol ptranſit ſuũ orbẽ motu pprio p zodiaci ſigna in vno anno: ſic ſaturnus in. xxx. annis. et ſic mouet ita velociter ſicut ſol. vbi gratia. Si duo hoies ambularent / vnus p. xxx. dies pãbularet. xxx. miliaria: alter vnũ miliare. tũc alter q̃ ambulat vnũ miliare: ãbulat citius / nõ tñ velocius eſt in motu: eo q in equali tp̃e ptrãſit de ſpacio. ſm phm. vj. phiſicoꝝ. Jtem nota. lr̃a dicit. ſaturnus facit natũ ſuuz fuſcũ in colore. Rõ eſt. qꝛ ſaturnus eſt ſimilis terre: qꝛ eſt frigidus ꝛ ſiccus / obſcurus ꝛ niger: ꝛ virtualiter facit natũ obſcurũ Jtẽ facit natũ cuz pilis duris: qꝛ eſt terreſtris cõplexionis / ꝛ ideo in fetu hũores malos cauſat ꝛ groſſos: a quibus generãtur groſſi pili Jtẽ natus ei9 eſt triſtis. qꝛ melãcolice cõplexionis vtualiter ꝛ melãcolici ſunt triſtes / qꝛ ſp inclinant ſe ad terrã. Jtẽ natus ei9 eſt piger in inceſſu. quia ipſe eſt grauis ſicut terra: ꝛ ideo difficulter mobilis Jtem ipſe non appetit coitum: qꝛ eſt ſiccus. ꝛ ſi vult appetere: poſſz vti calidis ꝛ bene ꝯditis ꝛ humidis cibarijs. Jtẽ ille natus ſemp eſt inuidus ꝛ pfidus: qꝛ nullũ habet gaudiũ / ſed ſp melãcoliſat. ꝛ eius ſõnia: vtplurimum fiunt vera. ſicut videmus in fatuis qui pdicunt ſepe futura p fantaſias ꝛ melãcolias / ꝛ ipe ſp cupit ſedere in ãgulo ſolitarie. Jtez nota. littera dicit q ipſe habet ſciſſuras in calcaneis: id ẽ diuiſiones in pedibus: circa anteriorẽ ptem: ſicut equi. ꝛ calcaneus eſt vna ps pedis in anteriori parte qua prĩo terrã calcam9 ꝛc̃.

¶ Textus.

¶ Jupiter vo ſtella regalis exñs pia / dulcis / ꝛ lucida / tẽpata ꝛ pſpa facit natum optimũ. quia nato ſub eo dat faciem pulchram / oculos claros / ꝛ barbã rotũdam. Et figurat duos dẽtes ſupiores magnos ꝛ eq̃liter diuiſos. Et dat hoi colorem albũ: rubeo permixtũ in facie ꝛ facit longos capillos. Scdm aiam vo facit natũ bonũ ꝛ honeſtũ ac modeſtũ: ꝛ erit longe vite / diligens honeſtatẽ / diligenſqz veſtimẽta pulchra ꝛ ornata: ꝛ delectabiles ſapores ꝛ odores ei placẽt. ꝛ erit miſericors / largus / iocundus / virtuoſus / ꝛ verax in ſermonibus / incedens honeſte / ꝛ plurimum pficit in terra ꝛc̃.

¶ Commentum.

¶ Ponit de ſecũdo planeta qui dicit iupiter. vnde ſm aſtronomos cõplet curſum ſuũ in. xij. ãnis. ita q ſub quolibet ſigno moratur ad vnuz annum. vnde ſm aſtronomos iupiter multũ diſtat a terra. q̃a ad illã partem vbi eſt ppinquior terre: homo veniret de terra in duobus milibus annoꝝ: ꝛ in quingentis vigintiſex annis: ꝛ quattuor ſeptimanis: ꝛ q̃nqz diebus / ſuppoſito q dieta eſſet decem miliaria.

Et magnitudo eius est talis: q quinquagesies est maior terra. Item iupiter dicitur fuisse ille qui expulit patrem a regno/sic iupiter expulit operationem saturni: quia sibi contrarius est per totum. vt patet in littera Quia secundum astronomos qui nascitur sub ioue: perueniet ad multos honores/quia facit faciem pulchram: et facies est nobilior pars corporis Unde iupiter plus laborat in facie quam in alijs membris: et facit homines albos rubedine permixtos: quia ille color est pulchrior inter alios: quia est sanguineus. Item facit barbam rotundam: quia rotunda figura est nobilissima figura. ex. ij. celi. Et ideo caput rotundum est diligendum/ideo nutrices solent comprimere et rotundare facies et capita puerorum. Item facit capillos longos: quia facit natum calidum et humidum. humiditas enim cum calore est causa longitudinis pilorum. vnde pilus est superfluum et residuum humiditatis quod exit per poros. Et ideo qui habent longas barbas et qui cito barbescunt sunt bone complexionis. Item natus sub ioue est bonus. Secundum animam fidelis et addiscens/et coitum appetens/et bene appetens gratia caloris potens in opere gratia humiditatis sufficientis. et bene capit singula que audit: quia habet spiritus abiles et satis humidos. humidus bene recipit: quia calidus. ideo bene delectatur/et non est piger. ideo spiritus sensuum exteriorum deferunt species sensibiles ad virtutes interiores anime. scilicet ad virtutem ymaginatiuam/ cognitiuam/ et ratiocinatiuam.

¶ Textus.

¶ Mars cum sit intemperatus in caliditate et siccitate: ideo secundum hoc facit natum suum rubei coloris: cum quadam adustione et obscuritate. sicut videtur in istis qui passi sunt a sole. et habet paruos capillos et paruos oculos. totum corpus habet curuum: et grossum aliqualiter. Secundum animam vero: fallax/incostans/inuerecundus/irascibilis/proditor: discordias et bella seminans/et superbus erit.

¶ Commentum.

¶ Hic exequitur de tertio planeta qui dicitur mars. Nota. mars mouetur sub zodiaco taliter quod complet cursum in duobus annis. Et distat a terra sic quod ad illam partem vbi propinquior est terre: homo veniret in quadringentis et nonaginta annis et vndecim septimanis et quattuor diebus: supposito quod dieta hominis esset nouem miliaria. Item nota. caliditas et siccitas sunt cause adustionis et crispitudinis crinium. Unde nati sub marte habent paucos crines causa siccitatis: et habent curuos seu crispos crines gratia adustionis. Ista apparent: quia videmus quod cum calamistro sume calefacto crines crispantur. patet etiam quod crispitudo crinium arguit iracundiam. Item natus sub marte est rubei coloris cum quadam obscuritate. quia color rubeus causatur ex eo: quia calidum agit in humidum et consumendo humidum relinquet siccum. sicut videmus quando debent comburi lateres quod ante combustionem non sunt rubei: sed postea consumpto humido efficiuntur rubei. Et isti nati habent paruos oculos. quia oculus est membrum in quo viget humiditas. quia oculus est aquee nature ab extrinseco. ij. de anima

Qđ patet. si ledit exit aqua: ꝛ qꝛ mars est calidus ꝛ siccus: ideo non potest formare magnos ꝛ pulchros oculos. Itē mars inducit bella qꝛ exsiccat cerebrū ꝛ coꝛ incendit/ ꝛ sic ira generat circa coꝛ. Unde ira est accensio sanguinis circa coꝛ. ꝛ ideo mars ꝯm antiquos voca batur deus belli. Item est fallax. Ratio. qꝛ est siccus ꝛ calidus: ꝛ sic vt semꝑ est iracūdus ꝛ cogitat de malo vt fallat hoīes ꝛ ꝓdat. Iteꝫ satis appetit coitū: qꝛ calidus. ꝛ modicū potest: qꝛ caret hūiditate.

¶ Textus.

¶ Sol quidē regalis stella existens lumen mūdi ꝛ oculus vocatus: natum sub eo facit carnosum ꝛ faciem pulchrā ꝛ oculos magnos/ coloꝛē album cū quadā rubedine/ bene barbatū: ꝛ longos capillos. Scđm vo aiam (vt quidā scribunt) facit ypocritā ꝛ malū/ iustum in exterioꝛi parte apparētem/ ꝛ facit hoīes multū sciētes ꝯm aliquos. sed inueni aliquos dicentes ꝙ natus sub illo planeta est regularis/ religiosus/ ꝓfunde deuotionis/ sapiens/ diues/ diligens bonos/ et depꝛimens malos.

¶ Commentum.

¶ Exequit̃ de quarto planeta q̇ dicitur sol. Uū sol de sui natura est planeta calidus: ꝛ ideo influit nato sub eo caloꝛem/ ꝛ est siccus: sed temperate. Sꝫ diceres. si sol est siccus sicut mars: quare non influit eūdem effectum? Dicendū ꝙ ꝓpter caliditateꝫ ꝛ siccitatem sol vir tualiter est humidus ꝛ nō siccus nisi tēperate. Itē sol ꝯm antiquos dicebat̃ pater deoꝝ. qꝛ sol est pꝛincipiū vite: influens esse omni rei. ita ꝙ sol ꝑ eius accessū ꝛ emisperium nostrū: influit fertilitatē ꝛ ge nerationē/ ꝛ post eius recessuꝫ videmus floꝛes arescere: ꝛ terrā fieri aridam. ꝛ in quolibet signo manet quadraginta dies/ ꝛ cursum suū ꝑficit ī vno anno: motu ꝓpꝛio ꝛ naturali. Et ꝯm astronomos tantū distat a terra: ꝙ ad illā partem vbi ꝓpinquioꝛ est terre: homo veni= ret in quadringentis ꝛ triginta annis: ꝛ in viginti sex septimanis: ꝛ in duobus diebus. ita ꝙ dieta eius esset. x. miliaria. Iteꝫ natus sub sole est ypocrita. et dꝛ ab ypos qđ est sub: ꝛ crisis aurū. q. habēs ma lum sub auro. i. sub bona apparentia. Unde versus. Oīs ypocrita facietenus est heremita. Mēte lucet tacita: latens anguis ac atta= nita: Iteꝫ sol calefacit temperate: ꝛ ideo facit natum sub eo: magne sapientie. qꝛ caloꝛ saltem moderatus: est instrumentū opandi virtu tes aīe. qꝛ caloꝛ facit spiritus agiles ꝛ prōptos. Iteꝫ dicunt quidā. Natus sub sole libēter vult mitti in exiliū: qꝛ amabilis ē ꝛ iocūdus iō deus ꝓuidet sibi de oī bono. Itē sol ꝯm ptholomeū in centiloq̇o suo dicit̃ esse occies maioꝛ ꝙꝫ tota terra.

¶ Textus.

¶ Uenus est stella beniuola ꝛ facit natū pulchrū: ꝛ maxime oculis ꝛ supciliꝭs/ ꝛ carnosum/ mediocris stature. Scđm aiam vo: blandū facetum ꝛ eloquentem/ musicalis diligentē: voluptatē/ gaudium/ ꝛ coꝛeā desiderantē ꝛ oꝛnatū coꝛꝑis diligentē/ ꝛ incedētem suauiter.

¶Commentum.

¶Prosequitur de quinto planeta qui dicitur venus. Unde venus habet plura nomina. primo dicitur venus a venerando/ quia antiqui venerabantur eam causa amoris. etiam dicitur lucifer/ quia de mane lucem indicat quasi precedit solem sequendo. de vespere dicitur hesperus/ quia vesperum de nocte indicat: solem tamen sequendo. et habet colorem candentem et fulgentem inter sydera. Et complet cursum suum in trecentis triginta octo diebus. Et venus est in magnitudine sicut est vna pars deviginti octo partibus terre. Et secundum astronomos tamen distat a terra: quod ad illam partem vbi propinquior est terre: homo veniret in quinquaginta et quindecim annis/ et in. xix. septimanis/ et in vno die: supposito quod dieta hominis esset decem miliaria. Nota venus est calidus et humidus virtualiter: et facit natum luxuriosum et pulchrum. quia gratia caloris facit natum appetere: et gratia humiditatis facit ipsum posse in opere. Item facit natum diligere musicalia quia musica est vtilis pro cantantibus et ipsis amatoribus: quia carmina confortant amorem. Item nota. supposito quod venus et saturnus venirent secundum oppositum: tunc natus illo tempore non esset omnino malus: nec omnino bonus sed medio modo se haberet. quia bonitas veneris: retardat maliciam saturni quantum potest/ et sic facit medium.

¶Textus

¶Mercurius quem astronomi solem assequi asserunt et eius radios contrahi: facit natum cum corpore gracilem/ satis parue persone/ et barbe pulchre et rare. Secundum animam erit sapiens et subtilis/ philosophiam diligens: et studium boni moris et perfecti sermonis. et ille multos acquirit amicos/ et tamen non multum fortunatus. in eo bona consilia vigent. verax et nullius perfidie: expers infidelitatis et inscius. et non est conscius. i. socius in malo.

¶Comentum.

¶Hic exequitur de sexto planeta qui dicitur mercurius. Nota. mercurius semper graditur cum sole et nunquam ab eo distat amplius quam. xxx. gradibus. Colorem habet radiantem/ raro propter vicinitatem solis videtur: sed tamen in meridie mediante speculo videtur. Et dicitur mercurius quasi mercator kyrios. i. dominus. quia mercatores indigent eloquentia. vnde mercurius dicitur deus eloquentie. Et complet cursum suum in trecentis. xxxviij. diebus: ita quod modicum minus quam per annum. Et quantitas mercurij est sicut vna pars de. xxij. mille partibus terre: ideo est stella parua. Et littera dicit quod mercurius contrahitur a radijs solis. Ratio est quia continue mouetur sub sole: et propter radios solis videri non potest. quia lumen maius obfuscat minus. Item natus sub eo diligit philosophiam: quia facit natum subtilem secundum animam: ideo diligit subtilia. Item mercurius facit hominem loquacem/ multas infirmitates patitur/ et ipse est boni consilij.

¶Textus.

¶Luna cum sit velocioris motus: facit natum vagabundum/ verus sermone/ nullius seruitij. et facit iocundum et mediocris stature. et habet oculos inequales: scilicet vnum maiorem reliquo.

¶ Commentum.

¶ Exequit̃ de vltimo planeta qui dicitur luna. Nota septimo ꝙ luna est velocissimi motus. ideo natus eius est vagus. ⁊ nõ põt durare in aliquo officio vel seruitio. Et ꝙ luna est velocissimi motus patet: quia quãto planeta est inferior tanto citius mouetur. vnde luna complet cursum suum in. xxvij. diebus ⁊. viij. horis. Et scđm astronomos tantũ distat a terra quo ad illã partẽ vbi ꝓpinquior est terre ꝙ ad cõcauum orbis lune homo veniret in. xij. annis ⁊. lviij. septimanis et in tribus diebus. supposito ꝙ eius dieta esset. x. milliaria cum dimidio. Nota. luna habet lumen a sole: ⁊ quando currit cum sole tunc habet maiorẽ vigorẽ ⁊ vim vt in nouilunio ⁊ in quolibet mense anni complet cursum suũ per. xij. signa. Et in luna videmus maculã. ⁊ causa huius est per ꝯmentatorẽ. ij. celi: qꝛ luna est corpus rotundum ⁊ rarũ in medio densum ex nubibus. Et ideo in medio propter raritatem nõ potest reuerberare lumen solis: ⁊ sic penetrat ipm in medio: ⁊ per hoc pꝫ obscuritas. ¶ Textus.

¶ Et sciendum ꝙ oẽs stelle ⁊ alie partes corporis supcelestis illa officia diuinitꝰ ipa exequunt̃ ⁊ semꝑ sic agũt ⁊ sic nũꝗꝫ impediunt̃ ꝗtũ est ex pte eaꝝ. Et iõ si fas est dicere scđm ea ꝗ dicta sunt oĩa inferiora a superiorībꝰ regunt̃. ⁊ iõ illa que diuino sacrificio ⁊ bestiali imolatione ⁊ alia que in mũdo fiũt nõ possunt remoueri ab actiõe corpoꝝ supcelestiũ dãtiũ vitã ⁊ mortẽ. ¶ Commentũ.

¶ Hic auctor ponit vnũ notabile: qꝛ prius dictum est ꝙ natus sub diuersis planetis diuersimode regitur ⁊ producitur. Diceret aliqs quomodo vel quare vel per quẽ sunt stelle sic ordinate. Respõdet̃ ꝙ ꝑ naturã diuinã talis ordinatio facta est. Deus enĩ sic ordinauit dñia planetaꝝ. ⁊ illud patet. xij. metha. Et auctor vult ꝙ ꝑ ieiuniũ ⁊ sacrificiũ bestiarũ non potest remoueri cursus planetarum. Illud probatur: qꝛ motus celi est semper vniformis ⁊ regularis. vij. phisi. ⁊ semper inuariabilis: sicut ergo deus instituit ab eterno sic ab eterno vel ineternũ permanebit. Sed ꝯtra. sapiens dominabitur astris scđm ptholomeũ ⁊ theologos: hoc nõ esset nisi cursus planetarum ⁊ effectus impediri possent. Respõdetur ꝙ sapiens sic dominabit̃ astris quando videret aliquem effectum saturni de necessitate / vt frigiditatẽ. tũc põt se cauere a nocumẽto. sed nõ põt impedire eoꝝ effectũ simpliciter ꝗn ita semꝑ agãt. Et auctor loquit̃ naturalit̃ cũ dicit: per sacrificia nõ põt remoueri effectus planetaꝝ: qꝛ theologꝰ tenet ibi oppositã partẽ: qꝛ oĩa sunt in potẽtia dei: ⁊ deus agit libere ⁊ sepe exaudit preces xpi fideliũ. ¶ Textus.

¶ Ex istis verbis sic forte aliquis crederet me sic cadere in duplici peccato. ꝑmo quidẽ. qꝛ statim visa superficie verboꝝ cõcluderet ex eis verbaliter oĩa de necessitate veiure. Secundo ꝙ me occultatorẽ

christiane fidei vellet dicere. Sed quia declaratio amplior est i hac parte: ideo eã omittimꝰ. Et de istis planetis ꝛ vniuersaliter de supi oribus corporibus quo ad influentiã respectu inferiorũ intantũ di ctũ est. Est autẽ notandũ ꝙ aliqñ plures fetus nascunt in matrice: hoc aũt est ꝑ disgregationẽ seminis in ipa matrice. qꝛ matrix mul- tas habet cellulas in se. cũ autẽ in quãlibet cellulã recipit materia fetus/ibi fiunt fetus multi. ¶ Cõmentũ.

¶ Hic rñdet cuidã questioni: qꝛ aliquis posset cõtradicere auctori Ex dictis nanqꝫ patet ꝙ omnia ex necessitate veniunt: qꝛ eueniunt iuxta cursum planetaꝝ: ꝛ ille nõ potest impediri secũdum auctorẽ. Unde omnia bene eueniũt ex necessitate cõditionata: sed non abso luta. hoc sic declarat: qꝛ quilibet effectus de necessitate euenit stan- tibus suis causis necessarijs ꝛ infallibilibus. vt dicit aristo. ij. poste riorũ. sꝫ qꝛ materia qñqꝫ est indisposita: ideo eoꝝ effectus impediũ tur per accidens. ꝛ sic supposito ꝙ virtus planetaꝝ in tali signo in ducat mortẽ: tamen adhuc homo per remedia potest ꝯseruari. ꝛ sic materia non est disposita seu apta ad talẽ effectum. Ex illo pꝫ error illoꝝ qui dicunt oia euenire de necessitate constellationis.

¶ Capitulum quartũ de generatione animaliũ imꝑfectoꝝ.

¶ Textus.

Vt aũt ea q̃ dicta sunt lucidiori lumine cognoscãtur: ꝛ quõ aliqñ plures fetus fiunt in matrice ꝛ plures pueri nascũtur sicut duo gemelli: opportunũ est modicũ trãsgredi ab hoĩs gñatõe ꝛ videndũ est de gñatione aĩaliũ imꝑfectoꝝ: q̃ non ex semine sꝫ pu trefactiõe generant. Juxta qđ notandũ ꝙ illa aĩalia imꝑfecta sicut musce ꝛ similia non semꝑ eodẽ modo generãtur sicut ꝑfecta aĩalia qꝛ per decisionem seminis non generant: sed ex putrefactis. vt pꝫ quarto methaphisice. ¶ Cõmentum.

¶ Capitulũ. iiij. in quo auctor agit de formatiõe fetus in vtero. Et primo facit digressionẽ a ꝓposito. Scđo regredit ad ꝓpositum: ibi rñdeamꝰ ꝛ dicamus. Nota ꝙ musce ꝛ aranee sunt aĩalia imꝑfecta: ꝛ nõ sunt de ꝑfectiõe vniuersi. sed tñ nõ sunt oĩno frustra: qꝛ natura ipsa ordinauit vt malos humores absorbeant/ꝛ vt eo melius hoĩes a malis humoribus preseruarent. ¶ Textus.

¶ Utrũ autẽ aĩalia eadẽ ex semine vel sine semine generant. Dubi tatio est apud plures. Opinio eni auicẽne libro de diluuijs ẽ ꝙ ea- dẽ aĩalia ex semine ꝛ sine semine generãt. Et hꝫ declarat: qꝛ diluuiũ fieri põt adhuc vlꝫ. ꝛ in tali diluuio corrũperent oẽs viuẽtes. corru ptis aũt oĩbus viuẽtibus fierẽt influẽtie in cadauera mortuoꝝ que putrefacta sunt. ꝛ tũc ex virtute celi generabũtur eadẽ q̃ prius fue- rũt. ita ꝙ vnũ generat ex putrefactis. ꝛ aliud per decisionẽ seminis generabit sibi simile in specie. igitur eadẽ ex semine et sine semine

generabunt. Et declarat possibilitatē huius ad sensuȝ dicēs. Capi antur capilli mulieris mēstruose ꝛ ponantur sub terra pingui vbi iacuit fimus tpe hyemali tūc in vere siue estate/ valescente calore solis generabitur serpēs lōgus ꝛ fortis. ille vltra generabit sibi similē. i specie p decisionē seminis: ꝛ illud idem declarat in mure. qꝛ tpe suo quidā mus erat factus ex putrefactione: et ille vltra sibi generauit similē in specie ex semine. plures rōnes pñt adduci: sȝ sufficit qd dictū est. qꝛ longū eēt oīa incidētia ad illā materiā enarrare. ¶ Cōmentū

¶ Hic auctor mouet dubiū. Et pmo ponit opinionē Auicēne ꝛ rationes eius. Scdo reprobat illā ibi. breuiter ad illā opinionē. Nota Auicēna posuit datorē formaꝝ. vt pȝ per ꝯmentatorē. xij. metha. et quarto. Et ideo ipse vltra posuit ꝙ vtus diuina mediāte motu planetaꝝ possit infūdere formas ꝛ dare esse. ꝛ tūc vltra ex putrefactiōe rebus generatis illa vltra generāt sibi similia: sicut etiā posuit si virtus solis in terra pducit plantā ꝙ illa vltra mediāte fructu ꝛ semie posset pducere aliā plantā. Nota ꝙ crines mulieꝝ mēstruosarū sūt multū humidi ꝛ grossi ꝛ venenosi. Et ideo si isti ponātur sub pigui terra in hyeme tūc gñabuntur humiditates ꝛ venenositates p virtutē solis ꝛ pñt verti in serpētes: ꝛ sic dicitur ꝙ basilicus fiat artificialiter in fimo ex ouo. Unde fimus est terra pinguis aruinata hūiditate repleta. ꝛ iō facit aliqd fructificare vñ in terra arida ꝛ sicca illd nō hȝ vtatē. Itē in hyeme cū fimus ab intra est humidus ꝛ calidus sufficiēter: qꝛ frigus circūstās nō permittit calorē innatū exalare ꝛ recedere. Nota. mus qui generatur ex putredie terre est grossior alio mure generato per decisionē seminis. Et ille habet caudā maiorē ꝛ est multū venenosus: qꝛ materia fuit putrida valde ex qua est pductꝰ. Itē Auicēna posuit quendā vitulū cecidisse de celo quē dixit generatū fuisse in aere ex putrefactione. ¶ Textus.

¶ Sed breuiter ad illā opinionē dicendū est ꝙ ipsa nō est vera. Et ratio est: qꝛ secundū philosophū. viij. phisicoꝝ. sicut aliquis hȝ propriā materiā sic pprīū habȝ agēs. qꝛ tali materie est talis forma: qꝛ alius est actus materie ꝛ alius est actus forme. vt dicitur. viij. metha. Et cuȝ illa animalia habēt diuersas formas: ergo ꝛ materias. ꝛ per consequens diuersa agentia ꝛ generātia habebunt. Intentio enim philosofi. viij. phisicorū est ꝙ eadē aīalia saltē scdm speciē pñt fieri ex semine ꝛ sine semine: sicut sanitas quādoqȝ fit ab arte: quādoqȝ a natura. Sed in hoc differt ab Auicenna qui ait ꝙ nūꝙ animalia perfecta sine semine fiant. scdm autē philosophū hoc nō est verum differt etiā ab eo: qꝛ scdm doctrinā phī primo methe. Diluuiū vniuersale est impossibile apud naturā. tam per ignē ꝙ per aquam. Et hanc rationē ponit dominus Albertus: qꝛ diluuium fit ex constellatione humectāte: ideo si cōstellatio humectans respicit vnam partē

terre:tunc alia opposita terre respicit aliā partem: scilʒ constellatio desiccās. Et q̄ꝫtuʒ vna humectat in vna pte:tū c alia desiccat in alia parte/iō impossibile est qđ dicit auicēna. ¶Commentum.

¶Hic improbat opinionē auicēne. Et nota rōem ꝯmētatoris ꝓbā do ꝙ generatū ex semie.ꝛ sine semine differunt specie: sic ꝙ agens est diuersū ꝛ recipiens diuersū.ꝛ sic receptum erit diuersū. sʒ a ꝓpa gatis ꝛ a putredine generatis sic est: ꝙ materia ē alia scilʒ semen ꝛ putredo igiẗ ꝛc̄. Itē agentia sunt duplicia:sicut virtꝰ solis ꝛ stellaꝝ cū calore incorpata in putrefactis ab vna parte. Et agentia a q̇bus semina descindunẗ ab alia parte:scʒ in ꝓpagatis. sic illi duo mures differunt specie. Et si serpens fit ꝛ generaẗ a crinibus/ꝛ vltra alius generaẗ p decisionē seminis:illi differunt specie. Nota. impossibile est fieri diluuiū vl̄e:qꝛ planete nō possunt sic cōcurrere/sed bene fit diluuiū pticulare. vt si oēs planete frigidi cōcurrerent in h̄ frigido signo pisciuʒ.qꝛ illđ signū est summe frigidū:iō cōtingere posset ꝙ diluuiū tunc generareẗ in vna regione quā illud signuʒ respicit. Et sic non potest fieri nisi miraculose vniuersale diluuiū. Legiẗ enī ꝙ factū fuit diluuiū vniuersale ꝓpter maliciā hoīm/de illo nichil hic ad ꝓpositum cū naturaliter loquamur. Ex dictis nota p experientiā videmꝰ nos ꝙ tēpore hyemali in vna regione plus generaẗ de aqua ꝛ in alia regione opposita vbi est estas plus generaẗ de aere ꝛ igne: ƺm cursum planetaꝝ. ¶Textus.

¶Respōdeamus ꝛ dicamꝰ ꝙ quidā sine semine generātur. ꝛ cām huiꝰ gñatōis reddit phs. iiij. metheo. dicēs:calor disgregās corpus mixtuʒ facit p hoc ꝙ subtile extrahit ꝛ relinquit grossum. ꝛ non est absolute calor:sed est virtus cōstellationis ꝛ celestis. Et phi intētio est ꝙ materia ex qua aīal sine semine nasciẗ est aliqua hūiditas subtilis in qua quidā calor naturalis sepe agit ex parte celi. q̇ dū ꝓportionatꝰ est materie:in quā quideʒ materiā forma talis aīalis debet introduci hanc hūiditatē. Calor celestis iā dictus: segregat a q̄libʒ parte grossi terrestris. Et ƺm intentiōeʒ philosophi. vij. metha. hec generatio est vniuoca saltem virtualiter/non autē formaliter. Per hoc soluitur dubitatio quā quidaʒ faciunt dicentes/oē qđ generaẗ vniuoce ex sibi simili generaẗ in specie. Lex est aut formaliter aut virtualiter:vt iam dictū est. Circa hoc notādum ꝙ ex eadē materia plura aīalia ímpfecta nascunẗ. vt ex stercore equi nascuntur musce/vespes/ꝛ plura alia:ꝛ diuersi coloris ꝛ figure/ꝛ similiter scarabei.

¶Cōmentum.

¶Hic soluit dubitatōeʒ ꝛ respōdet ƺm intentionē suam. Nota ƺm albertuʒ talis est modus generationis aīaliū ex putredine:q̇a calor solis qñ ꝓtenditur vsq ad materiam putridā:tūc extrahit humidū subtile ab illa maẗia ꝛ generanẗ quedā pellicule. ita ꝙ calor interior

non pmittitur exire. et tunc virtute solis ille calor qui est in materia putrida petit exitũ: ⁊ impedit. et ex tali motu sursũ ⁊ deorsum gñat quidã spiritus pulsans: mediãte quo spiritu vita pducit in tali materia. Et si querit vtrũ ille spũs pulsans sit sba vel accñs? Dicendũ est ꝙ ē substãtia / qr mediãte ṽtute formatiua ille spũs agit. ⁊ qr agẽs nõ nisi mediate substãtiam pducit: ideo necesse est illũ spiritũ esse substãtiam. ⁊ ille spũs est corpus subtile generatũ ex subtiliori parte materie: mediãte putredine. Sȝ dubitat vtrũ ille spũs sit aĩatus vel inaĩatus? Dicendũ est ꝙ ille spũs non est formaliter aĩatus: sȝ virtualiter: qr educit aĩam viuentis effectiue de illa materia putredinali. Et iõ Auicẽna in .xij. metha. in illa digressiõe vbi iprobat auerroi / platonẽ / ⁊ themistiũ: ꝙ ex putredine generant rane. sed auctor dicit calor solis attrahit humidũ a putredine. pbo p expientiã. Accipio vnũ murem putredinalẽ ⁊ ponã in locum vbi sunt radij solares in vigore: inuenio ꝙ calor solis facit exalare totã materiam muris: ita ꝙ ibi nichil remanet nisi pellis. Nota. generatio. vij. metha. diuidit qr quedã est vniuoca / quedã equoca. Equiuoca est quãdo formaliter generans ⁊ genitum differunt specie: vt si generat mus de terra ⁊c̃. Uniuoca est qñ generans ⁊ genitum cõueniunt in specie: vt homo generat hoĩem. vel equus equũ. Et ex illo soluit dictum philosophi septimo metha. quãdo dicit. Omne qđ fit: a simili suo in specie fit. Uerũ est de gñatione vniuoca: sed non equoca. Nota. aĩalia generata ex putredine nõ habent semp eũdem colorẽ / speciem / vel figurã. Ratio: qr ista aĩalia differunt specie. modo quecũq differũt specie etiã dicunt differre figura ⁊ in colore naturali: q̃a ista consequũtur formam.

¶ Textus.

¶ Causa aũt diuersitatis illorũ aĩaliũ: est diuisio seminis i matrice. et illud est verũ pricipaliter in aĩalibus pfectis. Et est notandũ ꝙ in matrice mulieris plures sunt cellule. quãdo tunc semen decisum a patre sic colligit ꝙ in vnaq̃q cellula matricis ps seminis sic recipitur: tunc est modus gñatõis pluriũ fetuum. et ille modus gñatiõis respectu aĩaliũ impfectorũ accipit simile. ita ꝙ ibi inest aliqd loco matricis: ⁊ aliq̃d loco seminis. Et ideo talis humiditas diuidit per loca eductiõis fetus in putrefactis. Et iõ multiplicant talia aĩalia. Et causa similitudinis talium aĩaliũ: est similitudo humidi educti de corpe in partes homogenias. Et diuersitas speciei taliũ aĩaliũ: sumit per oppositũ. s. p humidũ eductum in partes etherogenias.

¶ Commentum.

¶ Hic auctor infert causã quare aliqñ plures pueri nascunt. Unde plures sunt cause pluriũ fetuum particularium. Prima est: diuisio seminis in cellulas: ⁊ non est sufficiens. qr exptũ est p obstetrices ꝙ semel vna dña peperit massã carneã ptinentẽ septuaginta figuras

hoim.modo certũ est φ nõ sunt tot cellule matricꝭ. Scđa causa: est abundãtia seminis: ꝛ tunc diuiditur ꝛ spargitꝛ ꝛ fiunt plures fetus. Tertia causa: est qꝛ qñ mulieres in coitu nimis mouent se: ꝛ tũc circũdispargitꝛ semen ꝛ fiunt plures fetus. ¶Textus.

¶φ aũt quedã aĩalia generata sunt longa ꝛ stricta ꝛ quedã breuia: hoc est ex diuersitate complexionis humidi. qꝛ ex colerico calido ꝛ sicco generatꝛ corpus longũ/strictũ/ꝛ gracile: eo φ calori i eo multũ extenditꝛ. Ex flegmatico frigido ꝛ hũido generatꝛ aĩal breue ꝛ latuꝫ. qꝛ humor aqueus est multũ dilatabilis: ꝛ frigiditas nõ multũ extẽdit ipꝫ. Sꝫ ex sanguineo calido ꝛ humido generatꝛ aĩal mediũ inter longũ ꝛ breue ꝓpter calidum ꝛ humidũ tempatum. Sꝫ ex melãcolico generatꝛ aĩal strictũ ꝛ breue. qꝛ frigiditas nõ ꝑmittit ipꝫ extẽdi/ et siccitas non ꝑmittit ipm dilatari. Ex colerico aũt accidentali et adusto: generatꝛ aĩal longũ ꝛ valde gracile. qꝛ feruor calorꝭ eius multum extẽditꝛ: ꝛ siccitas mediata ꝛ moderata attenuatꝛ. Et ẽ notandũ φ coleric⁹ est crocei coloris vt freqñtius/ꝛ sãguineus rubei coloris ꝛ melancolicus nigri coloris/ꝛ flegmaticus albi coloris. Et quorũ natura ꝑmixta fuerit: hoꝝ ꝛ q̃litas ꝛ color necessario ꝑmixtus erit. Sic ḡ in hoc capitulo habemus modũ gñatiõis aĩaliũ impfectorũ ad siĩitudinẽ ꝑfectoꝝ. ꝛ quõ plures fet⁹ simul fiunt tã in ꝑfectꝭ φ̃ in imꝑfectis. ꝛ quare aliqđ aĩal est longuꝫ ꝛ aliqđ breue. ꝛ quare talis coloris vt frequentius. ¶Commentum.

¶Hic auctor ostẽdit causam quare quedã aĩalia gñata sunt longa et breuia. et satis patet i textu. Nota. nullus homo est qui sit purus colericus vel flegmatic⁹: ꝛ sic de alijs/sed sunt oẽs mixti: sed vnus bene plus habet de sanguine φ̃ alter. qꝛ nullũ est aĩal i quo elemẽta equaliter dñantꝛ. vt ꝓbat Auerrois. i. celi. qꝛ si hoc esset veꝝ: homo vbicunqꝫ poneretꝛ: quiesceret/qđ est impossibile. Et tñ de generatione aĩaliũ impfectoꝝ. ¶Textus.

¶Nunc aũt ad supius dicta de gñatiõe ꝛ formatione embrionis in vtero materno: sermonẽ nostrum cõuertamus: ꝛ de modo exitus dicamus. Et ꝑmo videndũ est quomõ iste tres potentie aĩe. s. vegetatiua/sensitiua/ꝛ intellectiua: veniunt ad materiã fetus: siue quo ordine. Iuxta qđ notãdum φ illud est alteri⁹ negocij φ̃ pñs materia requirit. qꝛ respicit sciẽtiã libri de aĩalib⁹/tñ aliq̃ntulũ de ipo breuiter tangamus aliqđ. ¶Cõmentum.

¶Capitulum quintũ de exitu fetus de vtero.

p Rimo premittit quedã necessaria. Littera dicit quo ordine qꝛ inter istas potentias est ordo ꝑfectionis ꝛ cõitatis. ideo dicit cõmentator. j. metha. in de erroribus φ ꝑmo respiciũtur ꝛ accipiũtur forme vniuersales ꝛ postea minus vniuersales vsqꝫ ad determinatas: ergo semꝑ est ordo. ¶Textus.

¶ Sperma vero collectuz in matrice mulieris augmentatur statim qn infusu est ei: et qn matrix bene e clausa. sz alimentu siue augmentuz est a potentia aie vegetatiue: qr spermate deciso a patre vel a generante dimissa est ista potentia vegetabilis. et hoc patet. ij. de aia vbi dr q potentie vegetatiue sunt duo opa. s. generare/ et alimento vti: quia planta generat planta/ aial vero aial. Unvidet q ab illa aia fluat virtus generatiua pficiens seu copetens gnationi embrionis. postea vero tpe subsequenti fm exigentia nature supaddit materie aia sensibilis: et postea aia illi9 speciei vel illius. Et ille vtutes. s. vegetatiua et sensitiua distinguuntur per opatioes q vltra differunt p obiecta. et non differut ille due potentie. s. vegetatiua et sensitiua. ita q sut due potentie distincte fm essentia. est eni vna et eade essentia vegetabilis quis non eode modo. et hoc dicit phs. xvj. de aialib9. embrio pmo viuit: vita plante. scdo vita aialis. tertio vita hui9 speciei vel huius Etia addit in hoie virtus intellectiua q non generat a materia: sed a celo/ et est de foris infusa. vnde est finis et perfectio oim formaruz existentium inferius. Id cosueuit apud medicos dici q prima vita est latens et occulta/ media apparens/ et manifesta. Ultima vero excellens et gloriosa. a prima est sensus naturalis. a scda sensus aialis: a qua est sensus visus/ auditus/ et etia motus volutarius. a tertia vero est sensus spiritualis a quo importat discretio et pscrutatio: et sic de alijs.

¶ Commentum.

¶ Hic auctor ondit intentuz suum ondendo quo iste tres potentie veniunt ad materia. Nota. spus et semen viri est quodamo vitalis: qr viuit vita hois. Et qn istud recipitur in matrice viua et calidam: tunc operat in semine mulieris. et virtus gnatiua et formatiua prio generat pellicula secudinam: cui semen inuoluitur/ et sic cotinue se mouet ad semen mulieris et penetrat i materia longa/ lata/ et pfundam. Et incipit ibi virtus formatiua generare spiritus pulsantes et pulsatiles. et in eo q generat illos spus pulsates/ facit materia viua et format venas et neruos: in qbus currunt illi spus. vn spus et vene pulsatiles vel salte pportionabiles eis: inueniutur in arborib9 et in plantis. et tunc materia sic viuente vita spuum q vegetat illa materiam: tunc aia sensitiua recipit in illa materia. Et tuc in hoie (materia stante sub aia cognitiua q est vltima forma naturalis) p virtute dei et celi intellectus infundit et introducit. vnde loqndo taz phisice q theologice: intellectus no educit de potentia materie. qr intellect9 non est corpus nec virtus in corpe p comentatore. iij. de aia: comento. v. et. iiij. Sz thelogice loqndo: tuc aia est fora substatialis corpis humani dans sibi esse substatiale. sed auerrois ponit q intellectus copulatur nobis solu a gnatione et per copulatioez fantasmaticam sicut nauta naui: p nauigatioez. et ponit q sit vnus in oib9 hoibus.

et ille articul⁹ est ab ecclesia condēnatus. qui eni hoc credūt: sanari non possunt. Et p hoc tenent potentissime aristotelē esse damnatū q: in illa opinione videt mortuus fuisse. ita q ad minus dubitauit sic q non firme credidit quēlibet hoiem habere distictū intellectuz a deo creatū: sicut videt in. iij. z. ij. de aīa. Nota. illa forma dicit edu ci de materia q extēditur extēsione materie. ita q tota est in toto: z pars in parte extensiue. vt aīa sensitiua in corpe pedali est pedalis/ z in semipedali semipedalis: licz sit tota ī toto v̄tualit. Nota. auctor videt ponere illō q potentia vegetatiua sit p aliq tpe in materia p quo non est sensitiua. illud est ve: manifestatiue/ ita q prius manifestant opa huius potētie. q: prius apparet fetum nutriri z augmētari: anteq̄ sentiat z se moueat.

¶ Textus.

¶ Tempus v̄o egressus fetus ab vtero materno vt freqntius est in nono mense: quibusdā tn̄ in octauo/ quibusdā in decimo/ z q̄busdā in vndecio: z etiā nō vltra. Quedā v̄o mulieres solēt parere in sexto mense: z abortiue. i. naturā hoīs nō pducunt/ sz aliquā materiā carneam z lacteā. Illō aūt accidit eis pter plura vt patet. q: materia menstruo corrupta est/ vl p nimiū motū p quē rumpit matrix/ vel ppt alia mala. Et iō meretrices z docte mulieres vel helene in hac arte qn̄ sentiunt se impgnatas mouēt se de loco ad locū/ de villa ad villā: z ducūt coreas z multa alia mala/ z vt freqntius multū coeūt z luctant cū viris vt p motū liberent a cōceptione. z cupiūt coitum vt per delectatiōez obliuiscant dolorem qui generat ex destructiōe fetus.

¶ Commentum.

¶ Hic auctor exequit intentū suū de egressu fetus. Nota. oīs fetus q egredit in nono mēse: vt sepius viuit/ z ille fet⁹ est bene maturus z satis fortis. q: nonus mēsis correspōdet ioui. Jupiter v̄o est beniuolus planeta. s. calidus z humidus/ ideo est ministrator z nuncius vite. vita aūt cōsistit in calido z humido. Item auctor dicit qn̄q̄ in xj. mense fit egressus: z illud non est ve/ sed mulieres decipiūtur in cōputatione: q: qn̄q̄ cōcipiunt vnā massā seminis: z post aliā quindenā impregnant: z tunc putant se cōcepisse prius. vnde illa massa pri⁹ cōcepta eicit z emittit tpe vere cōceptiōis. Nota. qn̄ puer prīo egredit tunc ponit digitum ad os ex sue nature exigētia. Ratio. q: puer exit de matrice tanq̄ de balneo calido: z tunc veniens ad aerē sentit frigus/ ideo ponit digitū ad os calidū vt calefaciat ipz. Item qn̄ nascit tunc sonat: q: patit ab aere frigido. Et si facit clamorez in ventre signuz est q non erit viuus/ q: aliūde non faceret clamorem nisi a quadā lesione vel pressura.

¶ Textus.

¶ Est aūt notandū q iuuenes mulieres ex timore z ex ictu tonitrui sepe disponūtur interius q fetus vitā habens morit/ z si vitaz non habuerit: possibile eēt q semen (motu naturali) a forma hoīs desti-

tueretur. ¶Causa aũt huius prio accidit ex parte timoris a quo totũ corpus immutat̃ ⁊ disponitur ad egritudinẽ: ⁊ per eius aduentum fetus leditur ⁊ extinguit̃. scd̃o ex parte fulminis qd̃ penetrat vsq̧ ad interiora ⁊ ea destruit ⁊ cõbustionẽ facit: ⁊ tñ nullũ signũ adustiõis extra apparet ꝑpter vaporis illius subtilitatẽ. Et est etiã vapor ille fortissimus qui etiã quãq̧ interficit hoiem: eo ꝙ penetrat ad mẽbra vitalia interiora: ⁊ ꝑpter subtilitatẽ non appet adustio/ eo ꝙ magis ledit ictu q̃ calore. Et tũc vt freq̃ntius ꝫm dispõem naturalẽ interiorem vbi fetus inuenit̃ dispositus: tunc cõsumit totũ humidum radicale ⁊ cõplexionale ip̃ius fetus: et tunc fetus extinguit̃. Et est sciendũ ꝙ illa non sunt ficta: qꝛ sicut recitat alber. de opatõe ⁊ effectu fulminis: ꝙ in ictu tonitrui quãq̧ videt̃ cõburi calceus pede illeso: ⁊ ecõuerso. ⁊ quãq̧ pili iuxta loca libidinis: membris illesis. ⁊ ꝙ ictus fulminis pertingit ad interiora: ꝑ hũc modũ quẽ dixi. Fides huius est qꝛ venenosus serpens ꝑcussus a fulmine: per paucos dies vermiculat ⁊ putrescit. et est serpens a quo tollitur venenũ ꝑ huiusmodi impressionem. Item signũ fidei est doleum percussum: cuius vinũ stetit per aliqd̃ tp̃s non exeũdo. de his aũt ⁊ de eoꝝ causis sup̃fluuꝫ est hic determinare. ¶Commentum.

¶Hic auctor ponit quedaꝫ notabilia. Et nota ꝙ tonitruũ quãq̧ ex calore fit. s. quñ exalatões calide recipiunt̃ inter nubes: ⁊ ibi ꝑ frigus nubiũ exagitant̃ tunc scindunt nubẽ: ⁊ ex tali forti motu fit intẽsio illaꝝ exalationũ: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs coruscatio. ideo illi peccant q̃ dicũt ꝙ fiat in tertia regiõe aeris: qꝛ fit infra nubes. Et duo sũt motus tonitrui. s. ictus ⁊ fulmen. modo ictus ille quãq̧ scindit arbores: ⁊ ille est sonus ⁊ ille non scidit: sed ictus. sed fulmen non: qꝛ est valde subtile qꝛ generat̃ ex exalatiõe subtili ⁊ calido. ⁊ illud fulmen sepe cõburit calceũ pede illeso. Rõ. qꝛ quãq̧ fulmen ita cito recedit ꝙ pedeꝫ non tangit. ⁊ quãq̧ ꝯburit pedẽ: calceo manẽte illeso. Ratio. qꝛ calce⁹ est substãtia porosa: sicut oẽs pellis/ ideo fulmen transit per oẽs poros calcei ⁊ inuenit pedem resistentẽ: ideo illũ cõburit. ¶Textus.

¶Sꝫ de his q̃ dicta sunt ĩ textu quedã dubia moueri possũt quoꝝ solutiones ⁊ deteriatiões vobis cõmitto. Primũ est vtrũ possibile sit in illo tp̃e quãdo vir est in coitu cuꝫ muliere: si effectus fulminis per tp̃s illius motus fuerit: si semen receptuꝫ hora electiõis posset recipe aliquã nouã impressionẽ per quã disponat̃ ad aliqd̃ aliud q̃ sua natura particularis intendit. ¶Cõmentum.

¶Hic auctor mouet quedã dubia q̃ nõ soluit sed remittit ea nobis soluẽda. ⁊ primuꝫ dubiũ soluit̃ sic: ⁊ dr̃ ꝙ fulmen in hora electionis seminis potest impedire semen a forma quã agẽs ꝑticulare intẽdit qꝛ possibile est ꝙ fulmen faciat materiam venenosã: ⁊ sic facit ipsaꝫ ineptã ad gñatiõeꝫ hoĩs. ita ꝙ ex illa materia generãtur bufones ⁊

alij vermes. et sic patet solutio primi dubij. ¶ Textus.
¶ Scdm dubium. vtrū in hora electionis seminis id qd influitur a planetis posset phiberi ab ipo fulmine et tetigisse materiā seminis ex parte patris et matris. ¶ Cōmentum.
¶ Hic mouet scdm dubium et potest sic solui: q virtutes planetaꝝ possunt impedire fulmen/ideo quia planete quidā influunt vitam et esse tale hoc fulmen destruit. Tūc vltra dubitatur qre hoc potius fit in principio electionis seminis q̄ tempore sequenti. Dicendū q tempore electionis tūc semen est adhuc tenue et cito potest impediri. Secūdo dubitatur: qr dictum est q superiora non possunt impediri qr semper agunt naturaliter. Dicit q bene possunt impediri in illis q̄ sequūtur opa preuia illoꝝ. Textus.
¶ Tertiū dubium. vtꝝ per ictū fulminis tangentē materiā ex vtraq pte posset influi semini virtus per quā pcedit ad formā masculi: ita q materia prius disposita fuerit ad femelle formā vel dispositionis: et ecōuerso. ¶ Cōmentum.
¶ Mouet tertiū dubium: et soluitur sic. si materia esset disposita ad formā femelle: tunc per ictum fulminis in masculū disponi posset et ecōuerso. qr possibile esset q per ictum fulminis infert aliq virtus per quā semen viri esset vigorosius semine mulieris: et ecōuerso. et ideo contingere hoc posset. et ille solutiones sunt pbabiles. et vult auctor dicendo q illa dubia sunt multū occulta: ideo in littera non soluit ea. ¶ Textus.
¶ Quia fetus in septimo mense vt freqntius bene habet: ita q motus eius naturalis est. si aūt permāserit vsq ad octauum mensem: tunc naturaliter tēdit ad ortum et incipit laborare ad egressum. et ideo in septimo mense habet bene: ita q motus eius naturalis est. ita q in octauo mense exijt libenter et subito morietur: qr multū in septimo mense laborauit et sic debilitatus est. Si vo in nono mense exeat: est sanus. qr reqeuit per octauū mensem a laboribus habitis in septio mense. ¶ Commentum.
¶ Hic auctor exequitur de exitu fetus in speciali. Nota. fetus i octauo mense: male se habet. hoc pbatur extra textū ratiōe. qr saturnus tunc dñatur: et ille est ꝯtrarius vite aialis: qr est frigidus et siccus. Alia ratio patet ex textu. Tn si fetus eēt valde fortis: et haberet amplū foramē per qd exiret: posset euadere et sanus exire: sed hoc raro cōtingit. Sed q in nono mense sanus exeat patet. qr nonus mēsis corrñdet ioui q̄ est calidus et humidus: et est principium vite. Textus.
¶ Ubi sciendū q in qbusdā mulieribus est maior dolor q̄ in aliqbus qr in qbusdā accidit q fetus qñq ꝑtendit manū: et qñq pedem: q̄ oia sunt nociua. et tūc obstetrices fetum diligēter retrudūt: et ex illo gñatur magnus dolor. ita q plures mulieres nisi fuerit valde fortes debilitatur

vsq3 ad mortem. Accidit qñq3 etiã in partu mulieris q rūpit vulua vsq3 ad anum. ita q illa duo foramina vnū fiunt. ⁊ tunc obstetrices discrete vtunt quodã vnguēto vngētes vuluã: ⁊ diligēter retrudūt matricē q matrix sepe ledit ⁊ vulnerat in vulua. iõ bene necessariū est vt i partu mulier habeant discrete mulieres / ⁊ in hoc ope experte Hoc autē didici a qbusdã mulieribus q qñ fetus ptendit caput in exitu tunc bene valet negociū. q tūc alia mēbra faciliter sequūtur / sic fit partus leuis. ¶ Cōmentum.

¶ Hic auctor ponit vnū notabile / ⁊ est satis notū ex textu. Sed est notãdum q qñ fetus pponit pedē vel manū: non potest bene exire. q tūc iacet oblique in vno latere: ⁊ maxie stimulat / ⁊ tūc mulieres retrudunt: ⁊ retrudendo fit maximus dolor. Et qñ vulua mulieris est arta: ⁊ fetus est magnus: tunc oportet fieri ruptura vsq3 ad anū / et istud maxie cōtingit in mulieribus pinguibus: q pinguedo ear facit strictum ⁊ artū meatum. ¶ Textus.

¶ Sed circa ea q dicta sūt dubitatio orit oībus mirabilior sc3 vnde veniat puero iacēti i matrice nutrimentū: cū matrix sit vndiq3 clausa. Juxta qđ notandum q qñ fetus est clausus in matrice mulieris virtute naturali in tali cōplexione occultata. pprio inter oīa nascitur quedã vena vel neruus q pforat matricem: ⁊ a matrice pcedit vno tramite vsq3 ad mamillas. modo qñ fetus est in vtero tūc indurant mamille mulieris. q tunc substantia menstrui fluit ad mamillas pter clausurã matricis. ⁊ ideo substãtia mēstruosa fortiori decoctione coquit vsq3 ad colorē albedinis / ⁊ appellat flos mulier. ⁊ ideo vsq3 ad colorē lacti dealbat: ⁊ illud lac mulieris dr. ⁊ sic illđ illo mõ decoctū mittit p talem venã ad matricē: ⁊ ex hoc fetus nutrit tanq3 de pprio ⁊ naturali nutrimēto. Et hec est vena q in exitu fetus ab obstetricibus absciditur in vmbilico. ⁊ ideo videt in puero nouiter nato q vmbilicus eius sit ligatus cu3 aliquo filo ne aliqd exeat de corpe eius p hanc venã que abscisa est a matrice in vtero mulieris que vocatur vmbilicus ⁊ pendet in vtero materno cū pendicula ex parte matricis annexa. ¶ Cōmentum.

¶ Hic auctor mouet vnū dubiū: vt p3 in textu. Nota fm aristotelē in. v. metha. tunc ista vena ⁊ vmbilicus debent esse adnascētia vel cõnascētia. q matrix mulieris ⁊ vmbilic⁹ pueri coniūgunt mediãte illa vena: ita q cibus transit a mamillis mulieris ad vmbilicū: mediãte illa vena. Nota. vmbilicus directe est in medio corp:s in hoīe bene formato: vt mediãte ipso cibus equaliter influat oib⁹ mēbris a mamillis mulieris. Et dr vmbilicus ab vmbo onis. q ē media ps clipei ⁊ icos custos q̃si custos vmbonis medij in corpe. Ite3 dubiū est quare in mulieribus mamille sunt supra: ⁊ in alijs aialib⁹ infra? Dicendū q causa est duplex. Prima. si mamille mulier eēnt infra

impedirent transitū:iō natura sagax sic ordīauit. Sʒ vacca/capra/ ꝛ alia aīalia hn̄t q̄ttuor pedes:iō mamille nō ipediūt trāsitū. Scd̄a cā.q2 in mulierib⁹ a corde depēdet calor:ꝛ ille calor extendit seusq3 ad mamillas:ideo hn̄t eas in pectore iuxta cor. Sʒ in brutis maxie depēdet calor ab epate:ꝛ iō influit calor ad mamillas:iō sunt infra/ ꝛ ideo sic etiā melius mulgent ꝛ lactātur a fetu. Sed di.q̄re viri nō hn̄t mamillas? Rō est:q2 viri nō patiunt mēstrua ꝛ nō nutriunt pu eros:ideo nō est necessariū/sʒ hn̄t sūme paruas: sicut mulieres hn̄t testiculos valde paruos. Sed di. vtꝝ meli⁹ valerent pue mamille q̄3 magne? Dicendū est q̄ mediocres sunt meli⁹ valētes. vn̄ magne nō sunt vtiles:q2 in ipis est calor diffusus hic inde ꝛ non hn̄t multū de calore:ꝛ ibi ē mala digestio. Etiā parue nō valent:q2 ibi est modicū nutrimentū. Itē nota q̄ fetus in vtero ſm nutrimentū disponit/et iō mulieres imp̄gnate ꝓhibent vt caueāt se a fortissimo potu:sicut forte vinū.q2 non possunt bene digerere illū potum. ꝛ potus fortis non competit fetui cū adhuc ipe sit multum tener ꝛ debilis.

¶ Capitulū sextū de mōstro in natura. ¶ Textus.

S Icut dicit aristo.ij.phisi.q̄ sicut pctm̄ est in natura: sic etiā est in arte. Cui⁹ declaratio ad p̄ns negociū multū valet ꝛ ad manifestationē intenti inq̄stuʒ nūc expedit. Vn̄ sciendū q̄ monstra siue pctā i natura:vocant illa indiuidua alicui⁹ spēi q̄ in aliq̄ parte corpis cursū cōeʒ illi⁹ spēi excedūt. Sicut ꝯtingit videri in hoībus habētibus nisi vnū pedē:vel tm̄ vnā manū:ꝛ sic de alijs. Notanduʒ sūt q̄ istō miraculū qd̄ p̄hi monstrū nature appellāt: accidit multī mōis. aut eī ex dīnutiōe materie aut ex supabundātia. Ex dīnutiōe ꝟo ꝯtingit plurib⁹ mōis. Prio modo diminutio attribuit materie in se:ꝛ tūc cuʒ mēbra pricipalia puero prio debent forari ꝛ ordinari natura sagax ꝛ ingeniosa facit vt cōpleti⁹ pōt:ꝛ ea q̄ sunt pricipalia format. et istis formatī ꝛ dispositis ad foratiōeʒ ceteroꝝ membroꝝ studet:ꝛ ibi ex matia quā hʒ facit qd̄ potest ꝛ format ptē diminutaʒ qn̄ dīnutio ē in materia:ꝛ iō ꝯtingit error. et ideo etiā ꝯtingit caput aliqn̄ eē maius vel min⁹ q̄3 natura reqrat illi⁹ indiuidui pticularī sic ḡnati. Et loquor de indiuiduo tali sic ḡnato:q2 si dīnutio i materia pte p̄iacenti forationi nō obfuissʒ: caput sic foratū sub diminutiōe materie eēt ꝓportiōabile nature indiuidui in se ꝛ in oībus alijs mē bris. Et illō etiā de alijs pricipalibus ꝯcludi pōt:cū in istis pricipa libus detinet ordo vt p̄hi naturales ꝛ medici attestant. Alio quideʒ modo diminutō nature attribuit parti alicui generāde specialiter.

¶ Hic auctor exequit intentū suum de modo ¶ Cōmentum. generandi monstra in natura:ꝛ adducit silr̄itudinē: ꝛ vult q̄ natura assimilat arti. q2 sicut aliq̄s artifex prio format ꝛ edificat bonū fun= damentū:postea studʒ edificare sup illō fundamentū. Sic similiter natura pri⁹ mēbra pricipalia ꝛ magī necessaria format. s. cor/epar/

cerebꝝ ꝛ testicl'os. ꝛ pᵒea minᵒ pꝛicipalia. s. manᵒ/pedes/ꝛ bꝛachia
Et sic si defectᵒ ē in maĩa: tūc meliᵒ est eē magꝭ pꝛicipalia ꝙ̃ minᵒ
pꝛicipalia. No. duplex ē natura: quedā intēdēs alia ꝓducēs. mō na
tura intēdēs ñ errat: qꝛ qđ meliᵒ est sp intēdit. sꝫ ꝓducēs qñqꝫ errat:
sꝫ h̄ est ex pte materie abundātis vel deficiētis: ita ꝙ mōstra fiant ꝭꝫ
defectū materie. Et h̄ dupl'r: aut ꝭꝫ q̃titatē discretā sic ꝙ qñqꝫ vnᵒ
gñaẽ cū vno pede vl' cuꝫ q̃ttuoꝛ digitꝭ in vna manu. Aut ꝭꝫ q̃titatē
ꝯtinuā sic gñaẽ aliq̃s cuꝫ nimio magno capite: vl' cū nimia magna
manu. Si ṽo ꝑ abundātiaꝫ fuerit: h̄ ēt dupl'r. aut ꝭm q̃titatē discre
tā: sic qñqꝫ gñanẽ hoïes hñtes duo capita/vl' sex digitos in vna ma
nu: ꝛ sic de alijs. aut ꝭm q̃titatē ꝯtinuā: sic gñaẽ aliq̃s cuꝫ maxĩo ca
pite ꝑter cursū cōeꝫ illiᵒ spēi. No. monstrū đr: eo ꝙ mōstrat se vidē
tibus. qꝛ oēs diligimᵒ videre mōstra ꝓpẽ admirari. vñ monstra sunt
sic intēta a naĩa ꝑ accñs ꝛ nō ꝑ se. vñ si natura nō possꝫ ꝑficere siue
ꝓducere q̃nqꝫ digitos in manu ꝓducit q̃ttuoꝛ vl' tres ꝭm exigentiā
illiᵒ materie. Sꝫ di. q̃re tūc fiunt mōstra? Ad h̄ dicūt phi ꝙ fiunt ad
exoꝛnationē ꝛ decoꝛationē vniuersi. naꝫ dicūt/sicut diuersi coloꝛes
i pariete exñtes decoꝛāt ipꝫ ꝑietē: sic ēt diuersa mōstra ipꝫ vniuersū
exoꝛnāt munduꝫ. Itē mōstra ēt maxĩe fiunt ꝑ influētias celestes: qꝛ
qñqꝫ regnat spālis ꝯstellatio: ꝛ ab illa diuerse figure influunẽ. vnde
expꝛtū est ꝙ gñati sūt duo gemelli tā vicini vel ramifici: in doꝛso ha
bētes disticta capita vel mēbra: ꝛ distinctas manus ꝛ nō pedes ꝛc̄.
¶ Iuxͣ qđ notandū qꝛ ꝭm intētiōeꝫ phi: oē mixtuꝫ ¶ Textus.
ꝯsurgit ex q̃ttuoꝛ elemētis. ꝛ iđ qđ est nature ignee cadit in suū sil'e.
et qđ est de natura terre cadit in suū sil'e: ꝛ sic de alijs. Ex isto vnus
crederet ꝛ opiareẽ me velle dicere ꝙ elemēta foꝛalĩẽ eēnt in mixtis.
hoc eni est ꝯ intētiōeꝫ phi. j. de gñatiōe vbi vult ꝙ soluꝫ ṽtualiẽ sint
in mixꝭ. mō ex istis possibl'e ē aliqñ semen hr̄e ꝓpoꝛtiōeꝫ diminutā
ex parte alicuiᵒ impedimēti spālis. Et si ex pte terre fuerit cōtingit
dĩnutiōeꝫ fieri i ossibus: eo ꝙ ex ea vl' eis radicaliẽ foꝛmātur: ꝛ sic de
alijs. Cōtingit ēt aliqñ dĩnutio coꝛpis indiuidui gñati cū vno pede
Aliqñ in bꝛachijs. aliqñ vniᵒ digiti: ꝛ sic de alijs ꝯsil'ibᵒ. Si ṽo ex al
tera pte miscibilis est: tūc possibl'e ē in sil'i pte gñati mōstruositatē
appere. vt freq̃ntius ꝯtingit in his qui hñt octo digitos in manibᵒ
vel in pedibus: vel duo capita: vel aliq̃d aliud. ¶ Cōmentum.
¶ Hic auctoꝛ declarat dictū suuꝫ ꝭm intentū phi. j. de gene. Nota.
auctoꝛ est istiᵒ opinionis ꝙ elemēta maneāt in mixtis ṽtualiẽ. ita ꝙ
ex elemētis coꝛruptis gñaẽ foꝛma mixti in qua reẽuanẽ q̃litates ele
mentoꝝ. sicut videmᵒ in mellicrato q̄ est mel ꝛ vinuꝫ ṽtualiẽ: sꝫ non
foꝛaliẽ. Illđ ꝓbaẽ. qꝛ elemēta sunt ꝯria. illa aūt q̄ sunt ꝯria: in eodeꝫ
fundari nō pñt. vt ē mēs aristo. in. iiij. phisi. ꝛ auctoꝝ sex pꝛicipioꝝ:
scꝫ Gilberti poꝛritani ꝛ aristo. in postp̄dicamētis. ꝛ petri hyspani. ꝛ
boecij i libꝛo de diuisiōibus. Itē elemēta sūt coꝛpa distincta non cō

patiētia se in q̄libȝ pte mixti: ideo ꝟtutes eoꝝ nō manēt. ¶ Textus.
¶ Est igit̄ notandū ꝙ mōstruositas nō soluȝ ex pte diminutiōis mate
rie accipit̄: vl' ꝯtingit sicut nūc dictū est / ſȝ etiā aliqñ ex malicia ma
tricis. q̄ si fuerit lubrica ꝛ viciosa vl' maliciosa: totū semen nō retine
bit. ſȝ dispgit aliqñ anꝗȝ totū semen ī massā colligit̄. tūc via occupa
tur. matrix claudit̄. ꝛ sic modicū seminis recipit̄ a quo debet formari
fet⁹. ꝛ illō hȝ spālēs modos sub se q̄ plures sūt ſȝ de his narrare lon
gum esset: ꝛ ideo hec omittant̄. Et qñ isti mōi ꝯtingūt: tūc diminutio
effectiue a matrice ꝓcedit. Quidā ꝟo ꝓcedūt ex pte coitus: sic ꝙ ad
mōstruositatē multū opat̄ inordiatus coit⁹ ex eo ꝙ aliqñ masculus
est in coitu cū femella: si tūc mascul⁹ tp̄e coitus inordiate iacet cuȝ
femella: monstrū facit ī nat̄a. Narrat ei de q̄dā q̄ lateralit̄ iacuit sup
femellā tp̄e coitus: ꝛ femella gñauit pueꝝ in vno latere curuū: ꝛ in
pede claudū. Et cā hui⁹ ex inordiatiōe coitus ꝓcessit. ¶ Cōmentū
¶ Hic auctor ostēdit aliū moduȝ monstroꝝ siue mōstruositatꝭ. vnde
matrix qñꝗȝ est cā monstruositatꝭ: vt si fuerit lubrica. vñ lubricū dr̄
illud qd̄ vix pōt retineri: sicut anguilla vl' aliq̄d aliō tale. Itē coitus
inordiat⁹ ꝛ vehemēs maxie est cauēdus ꝓpt̄ fetū debite ꝓducendū
ne semen pu̲erse recipiat̄ in matrice. Et no. ꝙ ꝓ tāto coit⁹ stādo est
irreglarꝭ in nat̄a: ꝗuis rudes nō curāt. q2 semen ita debite recipi nō
pōt sicut dȝ. Ex illo pȝ ꝙ multa sūt pctā q̄ non solū peccāt ī lege: ſȝ
etiā in nat̄a: q2 nat̄a debite ꝛ reglarit̄ intēdit ꝓducere. ¶ Textus.
¶ Aliqñ ꝟo pctm̄ naturale ꝯtingit ex sup̲abundātia materie q̄ diminu
tioni opponit̄: ꝛ illud hȝ in se multos casus siue modos speciales.
Qñ eni sup̲abundātia materie est in oī parte eius vel ſm̄ exigentiā
nature ꝛ ſm̄ eius formā. ꝛ sic mlt'e tortuositates ꝛ tumores appent
in mēbris. Et hui⁹ est rō. q2 si natura abūdat in pte seminis deputa
ta ad corpus vl' ad caput: tūc natura facit illud qd̄ naturaliter pōt. ſ.
aliqñ duo capita / aliqñ duos pedes: quoꝝ vn⁹ est multū maior alio
ſm̄ cōem cursum. ꝛ aliqñ facit gibbosum in pectore / qñꝗȝ in dorso.
¶ Hic auctor ostēdit quō ex sup̲abundātia materie ¶ Cōmentū.
fiunt monstra: vbi vult ꝓ sentētia si semen nimiuȝ in abundātia sit
infusuȝ. ꝛ q2 matrix ē clausa. ꝛ q2 tunc eius tota materia trāsmutat̄
in materiā fetus. ꝛ si tunc ps ex qua debȝ fieri fetus caput ē nimis
abundās: tunc fiunt duo capita vel tria. ꝛ sic de alijs partibus alijs
membris deputatis. ¶ Textus.
¶ Sȝ in oībus istis mirabilior est iste casus ꝛ effectus quē albertus
recitat de vno cui nata fuerūt duo mēbra libidinis: vnū ex pte viri
aliud ex parte mulierꝭ. ita ꝙ potuit succūbere. i. subiacere / ꝛ incūbe
re. i. actiue coire. Et causa hui⁹ originaliter trahit̄ ex sup̲abūdantia
materie. q2 materia fuit pn̄cipiū sufficiēs generādi vtrūꝗȝ mēbroꝝ.
ex sup̲flua aūt pte seminis ex qua talia mēbra solēt generari recitat
auicēna ꝛ albertus: vt patebit in textu inferius. ¶ Cōmentū.

¶ Hic ponit mirabilē euentū de hermofroditis. Et di. albertus ꝙ vidit hermofroditā q̄ vtrūq; membrū habuit: ⁊ potuit agere ⁊ pati vel quodāmō in seipm̄ ſ; respectu alteri⁹. ⁊ h̄ ꝓuenit ex eo ꝙ mat̄ia fuit tanta ꝙ vtrūq; mēbrū fieri potuit. Et mēbꝝ virile est ſꝑ ſupius ⁊ femineū inferi⁹. S; di. q̄re natura nō ꝓducit duo mēbra virilia vl̄ femiea? Rō. q2 natura de ꝯtingētibus facit qđ meli⁹ est. ſed melius est sic ordiari: q2 alteꝝ ſꝑ ſupflueret ſi faceret duo virilia. q2 quicq̄d vnū faceret: h̄ etiā alteꝝ. p̄terea ſepe accidit ꝙ gn̄at̄ gallina q̄ habet membrū indispositū ad coitū: ita paruū ſicut gallus. ⁊ illud ꝓuenit ex defectu materie. Itē; ſi ꝯtingit ꝙ generat̄ femella ſine appentia mēbri mulieris: tūc pellicula est ſupra poſita quā oportet remoueri Rō. ſi hermofrodita magꝭ appet i ſpecie viri: ſic ſe tenebit i tali ſpecie. Si aūt in ſpecie femelle: tūc iteꝝ ſe ſic tenebit. ⁊ nō lic; ſibi ābo oꝑa exercere: ſm̄ p̄cepta legis. ⁊ ſic de alijs. ¶ Textus.

¶ Et nota ſm̄ auicēnā;. ſi ſemen cadit i latere ſiniſtro matricꝭ: gn̄at̄ femella. ſi in dextro: gn̄at̄ maſculus. ſi in medio: hermofrodita / participās naturā vtriuſq;. ſ. maſculi ⁊ femelle. ⁊ a viro tā q̄ a digniori recipit ſpēm ſm̄ naturā: l; he nature ābe fiant in ip̄o. Recitat eni; albert⁹ ꝙ ſicut aliq̄ talia mōſtruoſa corpalia ꝯtigūt: ſic etiā ſpūalia. Dicit ei de duob⁹ gemellis: q̄ꝝ vn⁹ habuit in dextro latere ṽtutē / vt vbicunq; portabat̄ a pte illi⁹ lateris aperiebant̄ oēs ſere ⁊ clauſure. Et ali⁹ habuit ṽtutē in ſiniſtro ꝙ vbicūq; portabat̄ fuerūt clauſe q̄ prius fuerant aperte. Et loquor de aptiōe ⁊ clauſura ſeraꝝ in oſtijs domoꝝ. Et cā hui⁹ non ꝓuenit ex materia: ſ; ex ſpeciali ꝯſtellatiōe celi. ⁊ non ſolu; ex ꝯſtellatiōe ſpāli: ſ; etiā ex ſpeciali mat̄ie diſpōne ad talē effectū. q2 actus actiuoꝝ ſunt i materia bn̄ p̄diſpoſita: vl̄ in patiente diſpoſito. vt d2. ij. de aīa. ¶ Cōmentum.

¶ Hic auctor ponit vnū notabile: ⁊ ſatis p; in textu. Nota. in latere dextro eſt maior calor q̄ in ſiniſtro. Cor enī iacet in ſiniſtro ⁊ influit calorē i dextrū. Et iō in dextro gn̄ant̄ maſculi gr̄a calorꝭ. ⁊ iō dextra ps corpis eſt fortior ⁊ vigoroſior q̄ ſiniſtra. vn̄ a dextro fit motus. ij celi. vn̄ dexter pes eſt modice maior ſiniſtro. ſil̄iter de manu dextra ⁊ ſic de alijs. Alio mō p; quō fiat gn̄atio duoꝝ ramificatoꝝ i dorſo q2 q̄nq; ꝯtingit ſemen recipi in duabus cellulis matricꝭ ⁊ tūc poteſt ꝯtingere ꝙ pellicula diuidens cellulas: corrūpat̄. ⁊ tūc ꝯiūgunt̄ illa ſemina ſeinuicē in dorſo: ⁊ hn̄t diſticta capita ⁊ diſtictas man⁹ ⁊ diſtictas aīas / ⁊ debēt baptiſari ꝓ duobus hoīb⁹. Nota. ṽtus celeſtis mirabiliter opat̄ ⁊ occulte in inferiorib⁹. Vn̄ poſſibile eſt de duob⁹ gemellis ꝙ ṽtus celeſtis reſpicit gemellū in latere dextro ſm̄ tale; ṽtutē ſ; quā influit ſibi ṽtutē aperiēdi ſeras ſine ꝯtractu. q2 iſta ps dextri lateris forte alterat aerē ⁊ ille vltra ſerā vſq; ad aptiōe;. Et q̄ ſic ſe hn̄t ſepe ſūt fures: q2 ſeras pn̄t apire. Rō. diuerſitatꝭ eſt hec cā q2 ſm̄ ꝙ ṽtus celeſtis inuenit materiā. diſpoſitam ſic operat̄ in illā.

¶Textus. ¶Et nullus credat q̄ q̄ dicta sūt sint ficta: q2 in silī ꝯtigit videri in lapidib⁹ q̄busdā in q̄s spālis ꝯstellatō agēs impmit spēm ꝛ formā hoīs interi⁹: vl' alterius spēi ꝭm exigentiaȝ agētis. sicut visū est sepe qn̄ lapides diuidunt: qđ fit ex ꝯstellatiōe spāli. Agitur q̄n̄q3 ꝯstellatio spālis ad mōstruositatē effectus tā ex pte dīnutiōis matie q̄3 ex pte abundātie. Et nō ē mir̄ in gemellis cū ēt in q̄busdā alijs accidat vbi est possibl'e inuenire. et q̄ oēs mōi spāles q̄ sunt in mōstris pn̄t reduci ad duos modos pricipales. s. ꝑpt inobedīētiaȝ matie vl' insufficientiā matie: ꝭm auicennā in. ij. metha. Et p inobedientiā intelligo indispōem: qn̄ matia nō est bn̄ disposita tunc non obedit agēti. et p insufficientiā intelligo dīnutōeȝ vl' impedimentū ¶Hic auctor rn̄det tacite (ex pte ipsius matricis. ¶Cōmentū. q̄stioni dicēs. Di. g̊ aliq̄s: hec sūt ficta q̄ ponunt hic. ꝛ di. q̄ h̄ nō credat. Ro. mediāte ꝟtute celesti in lapidib⁹ mltiplex ē ꝟtus. vn̄ alber. recitat q̄ i colonia in quadā fenestra vidit quēdā lapidē hn̄teȝ spēm regl: ꝛ tūc debuit nasci magn⁹ rex. vn̄ i mltis lapidib⁹ vult⁹ hūaui figurat/ꝛ p illos lapides fiūt diuerse medicie. vn̄ si q̄s(sole exn̄te in piscib⁹)insclperet spēȝ piscis i lapide: ille possȝ ꝯuocare oēs pisces in aqua/ꝛ h̄ ē tpe deteriato. vn̄ hali i cētiloq̊ ptholomei: recitat diuersa signa ꝛ miracula de inscriptōe seu sculptōe lapidū. ¶Text⁹. ¶Et si aliq̄s di. ꝛ argueret sic. Si mōstra possēt fieri seq̄ret q̄ natā possȝ ꝑuari fine: q2 sp intēdit agere reglarit. Di. ꝭm auicēnaȝ q̄ non est sp possibl'e ex pte pticulari nature oēm materiā ad suū finē amoueri. nec ēt est ꝯcedēdū q̄ ꝑuatiōes suaꝝ actionū habeāt fines. ꝛ iō de egritudie ꝛ morte nō est instātia: q2 hec nō sūt intēta a natā pticulari: s3 ab eo q̄ hāc regit. ꝛ illa appellata ē intelligētia ꝭm manifestationē phoꝝ q̄ digne locuti sūt de natura. Et tn̄ de his dictū est. ¶Hic auctor ponit obiectionē seu instantiā ꝛ soluit ¶Cōmentū in textu. Pro quo nota: reglarit intēdens ꝑducere pōt impediri p naturā pticularē. Et iō p3 q̄ mōstra nō sunt intēta a natura: nisi vel de per accn̄s. Itē nota. natura pticulari nō intēdit fines ꝑuationu3: q2 vidit meli⁹ eē q̄ nō esse. s3 deus ꝛ natura celestis q̄ oia sciūt optie disponere. et vocat intelligētia nō errās. Unde ex. j. celi. Ois mors corruptio/egritudo/ꝛ infirmitas sunt preter naturā. ¶Textus.

¶Capitulū septimum de signis conceptionis.

f Inito ꝭmone nr̄o inceptu3 sufficit de gn̄atōe ꝛ foratiōe fetus et penes quē modū: ꝛ plurib⁹ alijs matie incidētibus. Ut tn̄ pn̄s doctrina magl ꝯplete hēat notāda sunt signa ꝯceptiōis in muliere: q̄ sūt plura. Primū ē ex pte coit⁹. si ei mulier qn̄ fuerit i coitu cū viro p⁹ coitū sentit frigus ꝛ dolorē in crurib⁹: signū est q̄ ꝯcepit ¶Hic auctor deteriat de signis ꝯceptōis. Rō pmi ¶Cōmentū. signi ē: q2 qn̄ mulier ꝯcipit tūc calor natālis ꝯcurrit ab itra ꝑ forati one fetus: iō reliquit frig⁹ in mēbris. et h̄ videm⁹ in silī: q2 qn̄ homo

comedit post hoc patit frig⁹.q̄ꝛ caloꝛ naturalis trāsit ad stomachū alterādo cibū. ideo nō est studendū post prandiū: sȝ prius modicuȝ laboꝛa vt calefias:ꝛ sic digestione ꝯfoꝛtata studeas.q̄ꝛ tp̄e studij spiritus vitales ꝯcurrūt ad cerebꝛ ipȝ iuuādo. Illō enī pȝ in febꝛicitātibus q̄ habēt in stomacho humoꝛes grossos quos caloꝛ naturalis intēdit digerere ꝛ vadit ad stomachū:ideo patiunt frigus febꝛicitātes:ꝛ caloꝛe recedēte a stomacho patiūt magnū caloꝛē. Aliō signū si mulier paucū semen emittit vl' nullū:signū est ꝙ ꝯcepit. ¶Com.
¶Hic auctoꝛ ponit scōm signū ꝯceptiōis vt pȝ ī textu. Et assignat rōeȝ.q̄ꝛ matrix claudit ꝛ nō pmittit semen trāsire ꝛ recedere. Ro.ꝙ iuuenes mulieres q̄ maxie delectant in coitu pn̄t emittere ꝛ nō concipere:sȝ h̄ non ē de senioꝛib⁹. Itē tp̄e coitus ꝛ ꝯceptiōis natura retinet semen ab intra vt non egrediat:ꝛ hoc ꝓpter fetum. ¶Textus
¶Aliud signū.si vir exn̄s in coitu sentiat virgam suā attrahi ꝛ sugi quadā clausura ex parte vulue mulieris. ¶Cōmentum.
¶Ratio istius signi est. q̄ꝛ qn̄ mulier concipit tunc vulua sugit q̄si ꝟgā virilē:ꝛ ꝓpt delectatōeȝ matrix ꝯp̄mit ꝛ q̄si claudit virgā virilē
¶Aliud signū.si mulier post coitū appetit cōtinue ¶Textus. coitū:h̄ est veꝝ ī q̄busdā.q̄ꝛ quedā mulieres sunt q̄ magꝭ ꝯcupiscūt qn̄ concipiunt: vt visum est in vna questione. ¶Cōmentum.
¶Circa.v.nota ꝙ post impgnatiōeȝ menstrua instigāt ad coituȝ.ꝛ maxie delectatōis memoꝛia quā pri⁹ habuerūt in coitu. ¶Textus.
¶Aliō signū.si mēstrua nō currāt post coitū ꝭm motuȝ solitū: ꝛ fit titillatio in oꝛe matricꝭ:signū est ꝙ mulier cōcepit. ¶Cōmentum.
¶Ratio isti⁹ signi est.q̄ꝛ qn̄ mulier concepit tunc mēstrua ꝯuertuntur in nutrimentū fetus.s.in lac:ꝛ fit titillatio in oꝛe matricis ꝓpter caloꝛeȝ:ꝛ tunc fit doloꝛ in cruribus:q̄ꝛ spiritus sūt clausi in matrice qui transeunt ad crura ꝛ vegetant crura. ¶Textus.
¶Itē aliud signum.si coloꝛ faciei vltra moꝛē solitum est mutatus. vn̄ libēter solent eē rubee post ꝯceptionē gratia caloꝛꝭ. Itē si aliena cibaria cōcupiscunt:nunc terrā:nunc carbones: nunc poma nō matura seu cerasa: signum est conceptionis. ¶Commentum.
¶Causa huius signi est:q̄ꝛ post cōceptioneȝ multi humoꝛes grossi indigesti ascendunt cerebꝝ: ꝛ illi mouent appetituȝ aliq̄ꝝ similium q̄ꝛ si sint calidi valde hūoꝛes:tunc appetunt carbones. si sint valde frigidi ꝛ humidi illi humoꝛes tūc appetūt pira/aut poma non matura ꝛ similia.q̄ꝛ oē simile applaudit suo simili ꝛc̄. ¶Textus.

¶Capitulum octauum de signis an vir vel femina sit in vtero.

n Unc videnda sunt signa vtꝝ masculus vl' femella sit in vtero Et hec sunt signa vera q̄ sequunt: q̄ꝛ tp̄e cōceptiōis masculi coloꝛ faciei est rubeus ꝛ leuis motus. ¶Cōmentum.
¶Hic auctoꝛ ponit sex signa in numero:vtꝝ in vtero masculus sit ꝯceptus vel femella. Rō illi⁹ p̄mi signi ē:q̄ꝛ coloꝛ rubeus est signuȝ

magni caloris. et si est calor magnus in matrice tūc virtus est sufficiēs ad masculū: et tūc mulier leuiter mouetur. quia calor est pricipiū motus.
¶ Aliud signum. si venter tumescit in dextra parte et rotundatur: signum est masculi. ¶ Textus
¶ Commentum.
¶ Ratio illius scdi signi est: quia in dextra parte iacet masculus tanq̄ in parte fortiori et calidiori: et tunc venter rotundatur: quia extenditur et ampliatur. ¶ Textus.
¶ Aliud. si lac fluēs de mamillis est spissū et bn̄ digestū. ita q̄ si ponatur supra aliqd corpus bn̄ politum et tersum nō diuidatur. sed partes cōstabunt et nō fluant signum est masculi. ¶ Cōmentum.
¶ Causa huius signi est. quia illud lac calor indurauit et compressit in spissando. vnde calor habet multa opa. facit enim rem duriorē et subtiliorem et corrumpit humidū et inducit siccum. experiamini hoc de ouo assato. ¶ Textus.
¶ Aliud. si tale lac mulieris impregnate vel gutta sanguinis ipius a dextro latere extractum ponatur ad fontem clarum vel ad vrinā eius si petit fundū directe: hoc est perpēdiculariter: signum est masculi. Si vo supnatauerit: signum femelle erit. Si mulier dextrā mamillā habet grossiorem: signum est masculi. Si vero sinistram: signum est femine. ¶ Commentum.
¶ Causa huius quarti est. si petit fundum directe: hoc est signum q̄ bene est induratum et inspissatum a calore naturali. Unde perpendicula est linea latomorum recta cū qua perpendunt et considerant longitudinē rei et cōstituunt duos angulos rectos super basim sup quā cadunt. ¶ Textus.
¶ Item si sal positū supra caput mamillarum non liquescens: signum est masculi. ¶ Commentum.
¶ Causa huius qnti signi est. quia si mamille sūt calide: tūc ille calor facit ꝯstare sal. vn̄ sal gratia calorꝫ cōstat in partibus. vn̄ sal generatur ex aqua grossa et multū bullita: ita q̄ spālis aqua est ad sal. vnde calor ignis extrahit de aqua subtiliores ptes: et illas ptes facit exalare: et tūc ibi remanēt ptes terrestres hūidiores et grossiores/ et ille ꝑ calorē ꝯstant. et hui⁹ signū est q̄ tpe pluuiali sal liq̄scit in scutella. Vn̄. iiij. methe. dr. Si sal debet resolui in materiā et formam pmā: resoluitur in aquā et sic dissoluitur. Ideo si sal ponitur ad ignem incipit corrumpi et salire: quia contrarium inuenit. ¶ Textus.
¶ Aliud signū. si mulier pri⁹ mouet pedē dextrū: signū est masculi. Ecōtrario aūt modo se hz. modo si femella est cōcepta: tunc mulier est grauis et pallida et vēter est oblongus et in sinistra rotūdus/ et mamilla in sinistra parte nigrescit: et lac eius nigrū erit/ indigestum/ liuidum/ et aqueum. Et fusum supra corpus pollitum diuiditur pars eius a parte. Et positū supra fontem vel vrinā natat: et sic de alijs. Item si dolor est in sinistra pte sp est femella. Si vero in dextra mascul⁹ est.

Itē aliud expimentū qd̄ scio eē verū & expertū: si aliq̄s scire voluerit vtrū mulier sit impgnata vł nō: det ei bibere mellicratū/ si tūc sense rit pūctiōes circa vmbilicū: tūc ɔcepit. si aūt nō senserit mime cōce pit. Mellicratū aūt vocat̃ potio q̄ fit ex aqua & melle: & fit p hunc mediū/ q2 accipi debēt duo coclearia de aqua: & vnū de melle tali ꝓ portiōe: & misceat̃ insimul & det̃ mulieri ad potandū i coitu lecti vel stati p9. Et forte mulieres astute dicerēt oppoitū. & ḡ qñ aliq̄s vult expiri nō dz dicere de impgnatōe. & si ipa ɔq̄rit̃ dolorē capit' vel alteri9 ptis (vt sepe solēt facere) tunc hō dz sp dicere/ illud valz ɔ̄ talez dolorē. & dz sibi illū potū dare. & tunc de mane dz dicere/ nōne dolui sti in aliq̄ pte? & si circa vmbilicū dicūt/ tūc iudiciū ɔceptōis in isto iudicat̃. si v̄o nō: tunc nō ɔcepit. Sz quedā mulieres sunt ita astute & ɔsiderātes sophisma illd/ & nolūt dicere v̄itatē sz sp alio mō dicūt

¶ Hic auctor ponit bonū signū (q̄ꝫ se hñt in v̄itate. ¶ Cōmentū. simplicis ɔceptōis & expientiā verā q̄ patet i textu. vñ nota q̄ ratio istius experimēti est: q2 mel obstruit neruos & venas: & ex isto gñat̃ dolor circa vmbilicū. Itē illud dulce ē insanū: q2 oīs pinguedo dulcis est mala/ & piscium est pessima ꝓpter viscositates. vñ dulce sup natat i stomacho/ sed q2 tunc calor stomachi ꝓpter fetum ē debilis ideo sumpto mellicrato: mulier dolet circa vmbilicum.

¶ Capitulū nonū de signis corruptiōis v̄ginitatis. ¶ Textus.

p Ost hoc notanda sūt signa corruptōis castitat'. Iux̄ qd̄ notandū q̄ aliqñ v̄gines ḡuit̃ corrūpunt̃: ita q̄ eaꝝ vulua multū ampliat̃. q2 mēbꝝ virile est nimis magnū & ineptū. sic q̄ mulier tam amplā acq̄rit vuluā: ita q̄ vir sine dolore sui mēbri coit: & tunc est p̀us corrupta. Et hec est cā q̄re iuuenes mulieres cuz p̄io corrū punt̃ dolent ꝓ tpe in vulua: q2 āpliata est & ad coitū disposita. Alia aūt ē cā coadiuuās: q2 est q̄dā pellicł'a int̃ vuluā & vesicā q̄ corrūpit̃ Et q̄to plus coeūt tāto plus in tali ludo fortificant̃. ¶ Cōmentū.

¶ Hic auctor ꝓseq̄t̃ de signis corrupte castitatis: & satis pz i textu Sz ex̄ textū ē aliud signū: q2 vulua mulier' sp ē clausa: sz virginis sp apta stat: iō v̄go alti9 migit q̄ꝫ mulier. No. si vis expire vtꝝ v̄go sit corrupta: pł'uerisa fortit̃ flores lylij crocei q̄ sūt int̃ albos flores & da ei cōedere de illo puluere/ si ē corrupta statiz mingit. Itē fac eā mingere sup quandā herbā q̄ dr̄ malua vł papel de mane: si sit sicca tūc est corrupta. si aūt v̄go ē: manet viridis & non ē corrupta. vel accipe fructū lactuce & pone añ nares eius: si tūc est corrupta statiz migit.

¶ Capitulū decimum de signis castitatis. ¶ Textus.

s Igna castitat' sūt hec: pudor/ v̄ecūdia/ timor/ cū casto icessu & loq̄lla: & cū despectu applicāt se viris & viroꝝ actib9. sz q̄dā ita astute inueniunt̃ q̄ oīb9 istis obuiare sciūt: & tunc hō dz se cōuer tere ad vrinā. q2 vrina v̄ginū ē clara & lucida/ qñq3 alba/ qñq3 glauca Si v̄o fuerit aurei color' clara & pōderosa aīm coeundi sigt̃. i. appe

titu3.ꝛ hoc est veꝝ in nõ corruptis. ¶Corrupte eni3 mulieres habent vrinã turbidã p fracturã pellicule p̄cedẽtis: ꝛ spma viri apparet in fundo vrine talis mulier͡ꝭ. s3 in mẽstruosis vrina ẽ sãguinea. ꝛ in tali mense qñ patiť h3 oculos aqueos ꝛ alteri⁹ color͡ꝭ in facie ꝛ abhoia tionẽ patiť in cibo. ¶Et ideo sibi quisq̄s caueat ne coeat tunc cu3 eis q2 nociuu3 est. vnde prudẽtes mulieres sciunt se tunc custodire. ꝛ se parãtur a viris per tempus fluxus menstruoꝝ. ¶Cõmentum.

¶Hic auctor exequiť de signis castitat͡ꝭ. Ño. vrina v̾ginũ est clara: q2 ip̄e sunt calide ꝛ bñ digerũt. ꝛ iõ vrina q̄ transit p loca digestiõis sumit ibi calorẽ vñ colorať i renib⁹. S3 deb3 capi vrina post somnũ p̄mũ: q2 tunc facta ẽ digestio. ꝛ d3 videre ꝙ vrina p accñs nõ sit vari ata. s. morbo vł nutrimẽto grosso. Ño. in vrina sunt tres regiões. s. supior: vbi ꝯsideraťmẽbra supiora. s. cerebꝝ ꝛ caput. Scða ĩ medio vbi ꝯsideranť mẽbra media. s. renes ꝛ cor. S3 tertia est inferior: vbi ꝯsiderãtur testiculi/lumbi/ꝛ matrix. iõ dicit lr̃a. sperma sp appet in fundo ꝓpť suã ḡuitatẽ. Ño. qñ mulier est menstruosa tũc humores ascẽdunt ad oculos. q2 oculus ẽ ps porosa corpis: ꝛ cito ẽ passibilis ¶Et tũc mulier pallet ĩ facie ꝛ ip̄a patiť abhoiatiões cibi: q2 nõ cupit ꝓpť infectionẽ cerebri ꝛ olfactionẽ. ¶Et tunc est nociuũ cũ eis coire q2 illi pueri q̄ tunc ꝯcipiunť: inclinanť ad morbũ caducũ ꝛ ad leprã quia talis materia est valde venenosa. ¶Textus.

¶Est aũt notandũ ꝙ mulieres antiq̄ in q̄b⁹ mẽstrua fluũt: ꝛ quedã in q̄b⁹ mestrua sunt retẽta: si ĩspiciũt pueros in cunis iacẽtes intoxi cãt ocl̃os eoꝝ visu. vt dicit alber. ĩ libro suo de mẽstruo mulieꝝ. ¶Cã hui⁹ in mulieribus appet q̄b⁹ mẽstrua fluunt. q2 tp̄e flux⁹ humores q̄ mouenť p totu3 corpus prĩo inficiũt oculos: ꝛ oculis infectis aer inficiť/ꝛ tũc aer ille ĩficit pueꝝ. ꝛ illð ẽ de ĩtẽtiõe ph̄i: in de sõno ꝛ vi. ¶Cã autẽ q̄re antiq̄ mulieres q̄b⁹ nõ fluunt mẽstrua inficiũt pueros est: q2 retẽtio menstruoꝝ facit abundantiã maloꝝ humoꝝ/ꝛ q2 mulieres antiq̄ sunt deficiẽtes in calore naturali naturãte ꝛ digerente talẽ materiã: ꝛ p̄cipue si fuerit pauperes sic ꝙ nutriunť a cibo ꝛ nutrimẽto grosso qð operaťad talẽ materia3 infectã. ¶Et ille mulieres plus inficiunt: q2 menstruum hic cedit ad purgationẽ nature ip̄aꝝ. ¶Hic auctor ponit qðdã notabile: ꝛ p3 manifeste ¶Cõmentũ.

in textu. Ño. humores mali exeũt p oculos poti⁹ q̄3 per alið mẽbrũ q2 oculus est aqueus. ex. ij. de aĩa. qð pt3. si ꝯp̄miť lachrimať. ꝛ ideo mulieres multũ lachrimanť. q2 hñt mł̃tũ de humido: qð petit exitũ ¶Et qñ oculus est sic infectus tũc inficit aerẽ tangente3 oculũ/ ꝛ ille vltra inficit aerẽ ꝓpinquũ/ ille aer iteꝝ aliũ aerẽ: vsq3 puenit ad obiectu3: ꝛ ibi fit reuerberatio mali humoris ꝛ ibi p̄mo opatur. q2 oĩs actus fit cu3 resistẽtia aliq̄. q2 illa infectio fit circulariť. q2 si nõ tunc solu3 mulier inficeretur ſm vnã differentiã loci positiõis: ꝛ non ſm oẽm. Ñota. pueri sunt debiles ꝛ tenuis nature: ideo pueri faciliť in

toxicatur. Toxicū est venenū qd fit de toxo de tali arbore amarissi ma. ⁊ cuius succo gustato aues moriuntur. Nota q oculus mulieris fascinātis ꝓiecit camelū in foueā. ita q illa pessima mulier tm̄ co= gitauit de malis q quidā humores mali gn̄abātur in spiritibus eius ⁊ illi exiuerūt ꝑ oculū. ⁊ illos volēs camelus effugere cecidit in foueā Et illo mō basiliscus inficit videntē ipm: qꝛ venenū emittit. ⁊ si pone ret speculū ad qd reuerberarēt hūores ad oculū basilici tūc ipemet moreret vel interficeret. Nota si aliqs q̄reret si mulieres sūt veneno se quare nō intoxicāt seipsas? Dicēdū q venenū nō agit in se: sz in aliud. Cui obijcit. cū g̃ mulieres sunt naturaliter intoxicate/ ergo nō itoxicāt seipas. Alia cā est qꝛ sūt ↄsuete. Vn̄ auerrois i ꝓlogo tertij phicoꝝ. quedā erāt ↄsuete comedere venenū: ita q erat eoꝝ cibus.

¶ Caplm̄. xj. de defectu matricis. ¶ Textus.

E qꝛ dictū est de mēstruo: igit ad menstruoꝝ locū ꝓcedamus id est ad matricē: ⁊ videamus q̄t accidētia sunt circa ipam ma tricē. Matrix ei mulierꝫ sepe patit suffocationē. Suffocatio eni apd medicos vocat cōpressio spirituū vitaliū ex vitio matricis egressa. ⁊ ꝑ hoc ipedit anhelitus in muliere: ⁊ illd euenit qn̄ matrix de ꝓprio loco tollit: tūc ex frigiditate cordis supuenīēte tales mulie res qn̄qꝫ patiunt sincopim. i. cordis debilitatē. aliqn̄ vero aliquevir ginē in capite patiunt. Galienus eni magnus in medicina narrat de quadā muliere suffocationē matricis patiēte. q ex illa cā tm̄ patie bat q nō potuit loqui: ⁊ cecidit q̄si mortua essꝫ: qꝛ nullū signū vite habuit. ⁊ vocati sunt medici plures: q̄ vidētes ipaꝫ ⁊ cām ignorātes dixerūt eā veraciter esse mortuā. Galienus aūt supueniēs cām ↄside rauit ⁊ mulierē a passione illa liberauit. Hec eni egritudo ↄtingit i mulieribus ex eo q abūdat in eis menstruū corruptū ⁊ venenosuꝫ. ⁊ ideo bonū est q tales mulieres quecunqꝫ fuerint siue iuuenes si= ue antique sepe viris vtātur vt materia talis expellat. et expedit in iuuenibus. qꝛ in eis abūdat humidū. ⁊ hec est cā quare iuuenes mu= lieres qn̄ incipiūt coire multū impinguant anteqꝫ ↄcipiunt. ⁊ curā de pueris minime habēt. qꝛ cura (vt di. phūs in de secretis secretoruꝫ) facit multū senescere qd nō videtur in illis. Ille eniꝫ iuuenes muli= eres quādo multū abundāt in tali materia multū appetūt coire ꝓ= pter materie abundantiā. ideo peccatū est in natura illas retrahere ⁊ coitū prohibere ad illū quē diligit. q̄uis sit peccatū in moribus/ de quo nichil ad propositū. Audiui in cōfessione societatis ab vno inquirere causaꝫ a me quare hoc esset qn̄ ipse dormiret cū sua dile= cta iuuēcula q tunc ipse coitu finito inueniret ventrē suum vsqꝫ ad vmbilicū cū sanguine perfusum. ⁊ timuit multū ⁊ causam ignora= uit: ⁊ nō fuit ausus se retrahere a iuuencula propter amorē magnū inter eos. Et ideo quādoqꝫ fluxus mēstrui prodest mulieri ⁊ quādo qꝫ nocet secūdū q materia magis vel minus abundat. ⁊ ille fluxus

non fuit menstruorũ: sed seminis in coitu fluentis propter abũdantiam materie. ¶ Commentum.

¶ Hic auctor exequit̃ de impedimẽtis cõceptiõis. Nota suffocatio matricis puenit ex eo q̃ matrix tollitur aduersus cor:ꝛ tũc magna frigiditas se extẽdit ad cor:sic q̃ cor patit̃ sincopim. ꝛ dr a sin q̃ est con ꝛ copos incisio quasi cũ incisione siue debilitate cordis. ꝛ alio nomine dicit̃ extasis:ꝛ illa passio maxime accidit viduis que prius habuerũt viros ꝛ iam nõ habent. vnde menstrua eaꝝ corrũpuntur in matrice ꝛ generãtur grossi humores qui in corde generant debilitates. ꝛ ideo ipsis multum valet coitus.

¶ Capitulũ. xij. de impedimẽtis cõceptionis. ¶ Textus.

Nunc autẽ de impedimẽtis cõceptionis aliqua tãgam⁹. impedimẽta ꝯceptiõis plura sunt. qꝛ impedimẽtũ qñqꝫ cõtingit ex nimia humiditate matricis. qñqꝫ ex frigiditate. quãdoqꝫ ex siccitate qñqꝫ porpter nimiã pinguedinẽ corporis. qꝛ pinguedo circũuoluta orificio matricis cõstringit ipam ꝛ non ꝑmittit semen viri intrare. vnde cognitõ huius est de muliere:cuius renes sunt sepulti ꝛ occultati in pinguedine ex omni parte. ille enĩ mulieres si in coitu semen recipiunt non potest intrare matricẽ. ꝛ sic eiciũt ipm cum eiectione vrine. et ideo breuiter si post coitũ vrina talis mulieris videatur manifestuꝫ erit si semen viri in matrice eius sit collectum vel non. si sic tunc vrina eius est immũda ꝑpter cõmixtionẽ cum viro. si vo non: tunc iteꝝ appebit. ꝛ qñqꝫ apparebit q̃ vrina non totaliter eiecit illõ semen. qꝛ si sunt calide tunc sua caliditate exalãt. Sunt etiã quedã mulieres q̃ ita tenues ꝛ lubricas habẽt matrices q̃ semen intus nõ potest retineri. Et ex multis alijs causis illud euenit:de quibus ad presens nulla fit mentio. ¶ Commentum

¶ Hic auctor ponit quedã notabilia vt patꝫ in textu. Nota si semẽ viri ꝛ mulieris nõ sunt proportionata in q̃litatib⁹ ꝑmis. i. in calido ꝛ humido. tũc talis ꝯceptio ipedit ꝑncipaliter. qꝛ agẽs ꝛ patiẽs debẽt esse ꝓportionata ex scdo de aĩa. subiecta armonia. i. sub certa ꝛ determiata cõbinatione. vñ q̃dlibet nõ agit in q̃dlibet. vel q̃dlibet nõ fit ex quolibet. j. de generatione ꝛc. ¶ Textus

¶ Et est etiã notandum q̃ sepe cõceptio ex parte viri impeditur ita q̃ semen eius quod emittit est nimis tenue sicut aqua. ita q̃ si matrici infunditur:tunc liquiditate sua elabitur. Et quandoqꝫ accidit ex frigiditate testiculorum vel siccitate. et illud semen secundũ doctrinã medicine ad generationem est inconueniens. Sed dubium est cuius sit causa an ex defectu viri vel mulieris. Juxta quod notanduꝫ q̃ isto modo scitur an ex parte viri vel mulieris sit defectus accipiantur due olle et in vtranqꝫ vrina mittatur: viri in vnã ollam et mulieris in aliam. et ponatur in vtraqꝫ furfur tritici. et talis experimentator diligenter obstruat ollas per nouem dies vel parum.

ampli⁹.ꝛ si cõtingit ex vitio viri defect⁹ tũc inueniet quosdã ꝟmes in ola viri.ꝛ cacab⁹ dꝫ supra poni ꝛ īuenit rana fetida vel cãtabra fetida. Si vero ex vitio mulieris inuenit in olla suũ mẽstruũ. si ex viri usqꝫ vitio in vtra olla aliqđ pdictoꝝ inuenit ꝛc. ¶ Cõmentũ

¶ Hic auctor pon it vnũ notabile vt pꝫ in textu. Nota si vis bñ examinare accipias aliqđ de spmate viri ꝛ ponas in aquã et si tẽdit ad fundũ signũ est ꝙ semẽ viri nõ est in defectu ꝯceptõis. glosa. qꝛ est bñ digestũ ꝛ spissuꝫ: iõ petit fundũ. No. ꝙ mulieres q̃ sepe coeũt ꝑ pter delectationẽ ille generãt fet⁹ debiles. ergo abstinete a coitu tũc gñabitis fortes pueros ꝛ hoĩes: qꝛ semẽ est satis forte ꝛ vnus frater põt ꝯueniẽter esse fortior alio. Vñ nota cãm experimẽti. qꝛ si semẽ viri est nimis tenue tũc cito ꝯuertit in vermes: ꝛ nõ hꝫ ꝟtutẽ resistẽtẽ actioni corpis celestis. vñ ista humiditas q̃ in fundo nõ est densa ꝛ bñ indurata cito alterat. Nota si muler biberit saluiã coctã cũ vino ꝑ tres dies: tũc nõ cõcipiet in vno ãno. glosa. qꝛ saluia ẽ frigida. Itẽ comedat apẽ ꝛ nũqꝫ ꝯcipiet. ꝛ ergo ex illis cõcludo ꝙ mulieres sepe coeũt similit viri ꝑpt magnã delectationẽ quã habẽt ad inuicẽ qꝛ vulua in se cõtinet magnã dulcedinẽ viro: sꝫ tñ de illis nõ multũ dico ad pñs: qꝫuis bñ multa dicere vellẽ. sed hoc non facio: qꝛ aliqs socius q̃ hoc legeret sensib⁹ ꝓuari possꝫ. qꝛ nos multa facim⁹ ꝑpter mulieres ꝛ ꝑpt dulcedinẽ quã habẽt in eoꝝ mẽbris. s. in mamillis/ vulua/ ꝛ facie. ꝛ sic de alijs vt videtur. ¶ Textus.

¶ Si qs igit velit mulierẽ iuuare vt impregnet ꝛ masculũ cõcipiat accipiat matricẽ leporis ꝛ ĩtestina eiusdẽ ꝛ faciat desiccari ꝛ in pul uerẽ redigat. ꝛ illud mulier bibat tpatũ cũ vino ꝛ similiter faciet cũ testiculo leporis. ꝛ hoc in fine mẽstruoꝝ ꝛ cũ viro suo coiat ꝛ ꝯcipiet masculũ. Itẽ accipiat mulier succinctã ꝛ intigat in lacte asine lanã caprinatã ꝛ ligat sup vmbilicũ ei⁹ donec coeat cũ viro suo ꝛ cõcipiat. ꝛ hoc dico remotis interscisis causis vel impedimẽtis alijs q̃bus ꝑ ignorantiã hoĩs effect⁹ ille sepi⁹ ꝓhibet. Et si q̃rat aliqs q̃ sũt illa ĩpedimẽta/ inspiciat diligẽter oĩa q̃ vsqꝫ ad illũ locũ dicta sunt. Itẽ accipiat epar pui porci ꝛ testiculos ꝛ desiccat ꝛ etiã redigat ĩ puluerẽ ꝛ dat in potu masculo ꝛ mulieri. ꝛ masculus si pri⁹ ipotẽs fuit ad generãdũ gñabit. ꝛ mulier q̃ nõ potuit ꝯcipere ꝯcipiet. ¶ Cõmẽtũ

¶ Caplm aliud quõ mulieri dꝫ iuuari vt cõcipiat ꝛ maxime vt cõcipiat masculũ. No. matrix leporis ꝛ ĩtestina si desiccãt ꝛ puluerisant fiũt multũ calida. silr epar porci in se est calidũ ꝛ sic gñabũt calorẽ sufficiẽtẽ ad ꝯceptionẽ. ꝛ carnes porcine sunt valde bone vtilitatꝭ: ꝛ sunt ꝓhibite a iudeis: qꝛ vn⁹ iudeus mutat⁹ fuit in suẽ: ꝛ iõ nolũt comedere matrẽ suẽ siue porcinas carnes: ꝛ est alia cã natalis: qꝛ debẽt vti frigidis cibarijs ꝑ q̃ calor eoꝝ extinguat a calore xp̄i fideliũ. Nota illud dꝫ fieri in fine menstruoꝝ. qꝛ tunc matrix est sicca ꝛ quodãmõ calidior ꝑ recessuꝫ mẽstruoꝝ frigidoꝝ. Itẽ sũt alia expimẽta

mulier accipiat amphorā herba puluerisatā bibēdo cū vino: ꝛ cōcipiet. Jtē vrina viri bibita: ipedit cōceptionē. Jtē si accipiat vuluā leporis: ꝛ puluerisēt cū melle liq̄do ꝛ accipiat coꝛ thauri/ ꝛ illi pͥter accipiūt ebullitionē. ꝛ sic mulier accipiat i vna septiana: ita ꝙ vno tpe plus ꝗ̄ alio tpe accipiat: ꝛ cōcipiet. Jtē mulier debet vti calidis ꝛ bonis cibarijs: et dꝫ q̄dāmō inebriari et bn̄ fricari. et dꝫ cauere ne crura eleuata semen ipediāt: ita ꝙ dꝫ se cito laboꝛi applicare ad retinendū ꝛ statim postea doꝛmiat ꝛ sine dubio cōcipiet. ❡ Textus.

❡ Et est ēt documentū obſuādū. s. qn̄ aliq̄s sētiet mulierē ꝯcepisse ꝙ non noiet in p̄n̄tia mulierꝭ aliq̄d de raris cibarijs ad q̄d appetitꝰ mulierꝭ possꝫ incliāri: nisi ei possit libitū ꝓsequi. qꝛ si mulier tale postularꝫ q̄d nullo mō possꝫ haberi: haberet occasionē abhoꝛrēdi ꝓpt̄ ꝯriā dispōeꝫ appetitꝰ. fetꝰ ei sic ꝯceptꝰ debilis reddit̄ ꝛ extinguit̄ iō ꝯsultū ē qn̄ mulieres petūt carbones vł aliq̄d ꝯsil̄e ꝙ eis ministret̄. Uidi ei de q̄dā muliere q̄ cū imp̄gnata fuissꝫ petijt poma recētia: q̄ cū hr̄e nō potuit cecidit ad lectuꝫ ꝛ infra diē ꝛ noctē nichil gustauit neqꝫ panē neqꝫ potuꝫ. et fuerūt circa eā iuuenes mulieres ꝛ ācille q̄ prius non ꝯceperūt q̄bꝰ illa fuerūt occultata. ꝛ qn̄ imp̄gnata petijt poma recētia: ꝛ ācille astātes dixeřt nō inueniunt̄/ loq̄ntes int̄ se ꝙ venenosū eēt dare mulieri poma: qꝛ viderēt in febꝛicitātibꝰ ꝯsil̄e: ꝛ in pte illa decepte sūt. tūc aūt illa imp̄gnata ex carētia pomoꝝ multuꝫ fuit debilitata intm̄ ꝙ fetꝰ an̄ꝗ̄ ad debitū tp̄s ꝑuenit/ moꝛtuus exiuit. in cuiꝰ egressu illa mulier laboꝛauit tribꝰ diebus ꝛ noctibꝰ. ꝛ an̄ egressuꝫ illa mulier emisit sāguinē ꝑ nares duobꝰ diebus et vna nocte. ille vͦo sanguis fuit mēstruosꝰ. ꝛ signuꝫ coꝛruptōis fetus fuit illō. Jux̄ illud ypocra. mēstruis fluētibꝰ ipossibile ē fetuꝫ eē sanū. iō vt oīa illa ꝑicula euitent̄ apō oēs imp̄gnātes: bonuꝫ ē vt mulier in custodia hēat̄ ꝛ modice moueat̄. ꝛ vt ei cibaria mollia ꝛ leuia ministrētur: ꝛ oīa iuxta appetitum ꝓsequant̄. ❡ Commentum.

❡ Hic auctoꝛ in toto illo textu iā recitato ponit duo documenta: et satis manifeste patent ex textu. ❡ Textus

❡ Sꝫ anteꝗ̄ nostrū ſmonē ad alia ꝯuertamꝰ: Notādum ē vnū notabile signū q̄d fit ad cognitiōeꝫ masculi in vtero matris exn̄tis: ꝛ ē illud. Accipiat aquā mundā de fonte claro ꝛ puro: ꝛ ꝓcuret sibi vnā guttā sanguinis vł lactis de dextro latere mulieris: ꝛ infundat guttam illā aque/ si tūc gutta petit fundū: signū ē masculi. si vͦo supnatauerit: signū ē femelle. Jtē si dextra mamilla fuerit maioꝛ sinistra: imp̄gnata ē masculo. si vͦo sinistra maioꝛ fuerit: femellā poꝛtat. ❡ Cōmentum

❡ Hic auctoꝛ ponit scd̄ꝫ documētū. Et no. ꝙ qn̄ mulier ꝯcipit tūc debilitat̄ ꝛ variat̄ gr̄a fetꝰ ꝯcepti in ip̄a. ꝛ iō q̄cq̄d cupit: sibi det̄. ꝛ si nō: tūc euenit doloꝛ. eo ꝙ appetitꝰ nō ꝓducit. qꝛ volūtas delectat̄ in ꝓseq̄ndo q̄d diligit. vn̄ nichil appetit nisi fuerit aīatū. ex. iij. de aīa. et ꝑ ꝯmē. iij. ethi. pꝫ. qꝛ volūtas ē appetitꝰ intellectꝰ ꝛ sp ē boni sim

plicit vel appetit. vñ oĩa bonuz appetũt. pʒ ꝑ diffinitiõeʒ boni: quã dat aristo. in pñcipio pmi ethi. dicẽs: bonũ est qđ oĩa appetũt. No. ꝙ post ꝯceptiõeʒ qñ menstruũ fluit hoc est signũ destructiõis fetus qꝛ fetus debet nutriri de menstruo fluente. ſʒ si modicuʒ fluit ꝓpter purgationẽ nature ne fetus suffocetur: hoc est ꝓficuum.

¶ Capl'm vltimũ de natura ſꝑmatis ⁊ digestiõe. ¶ Textus.

Nteq̃ vero finẽ dictis iponamꝰ vt nr̃a doctrina subtilit' ⁊ magis ꝯplete habeat' cũ de materia mẽstruoꝝ aliq̃liter dictũ est: trãseũdũ est ad materiã ſꝑmatis ĩ viro. Sperma vero vt supꝛa dictũ ẽ nichil aliud est q̃ſ suꝑfluũ alimenti qđ in ſbam rei aliũde nõ cedit. Juxta qđ notãdũ ꝙ medici ponũt q̃ttuoꝛ in hoĩe digestiones. ⁊ dicũt ꝙ talis est modꝰ nutritiõis ꝙ pmo cibꝰ masticat' in oꝛe dirigit' ab oꝛe ad ipʒ stomachũ. ⁊ ibi fit digestio pma: ⁊ ibi separat' purũ terrestre ab ipuro terrestri. ⁊ illđ ipuꝝ dirigit' ad viscera. ⁊ vlteriꝰ emittit' ꝑ secessũ. Sʒ puꝝ h̃ vlteriꝰ dirigit' ad epar. ⁊ ibi fit ſcđa digestio ⁊ tũc iteꝝ ibi sepat' purũ aquaticũ ab ipuro aquatico. Impuꝝ aq̃ticũ dirigit' ad vesicã. ⁊ vlteriꝰ per micturã emittit'. ſʒ purũ dirigit' ad coꝛ. ⁊ ibi fit tertia digestio ⁊ separat' purũ ab ipuro. Impuꝝ dirigit' ad vasa seminalia. ⁊ ex illo fit sperma in viro: ⁊ in muliere mẽstruũ. ſʒ purũ est sanguis ⁊ illud dirigit' a coꝛde ꝑ magnas venas q̃ dñr capillares ꝑ q̃s venas dirigit' sanguis ad singula mẽbꝛa. ⁊ in illis mẽbꝛis fit vltia digestio ⁊ iterũ separat puꝝ ab ipuro. Impuꝝ emittit' ꝑ sudoꝛes ⁊ ꝑ vngues ⁊ ꝯsimilia. Hoc aũt purũ ꝯuertit' ⁊ ꝯgelat' in subãm aliti. ita ꝙ tales poꝛi q̃ sũt euacuati ꝑ caloꝛẽ naturalẽ illi ecõuerso replent'. ⁊ si plꝰ venerit q̃ſ est ẽ deꝑditũ tũc dr̃ augmẽtatio. Sʒ ad hoc reqrũtur q̃ttuoꝛ. Primo maſa sufficiẽs q̃ est panis ⁊ ꝯsil'ia Scđo poꝛus recipiẽs illã q̃rtã digestionẽ. Tertio naſa distribuens Quarto caloꝛ naturalis cõuertẽs alimẽtũ in alitũ. Cõmentũ

¶ Hic auctoꝛ exeq̃t' de vltĩo motiuo huiꝰ libꝛi. ⁊ oñdit modũ gñationis ſꝑmatis. Nota hõ est optime digestiõis ⁊ subtilioꝛis: qꝛ ẽ magni caloꝛis ⁊ ꝓpt' multos laboꝛes digerit ⁊ ꝯsumit humidũ qꝛ caloꝛ agit in humidũ: sicut in subiectũ. ⁊ caloꝛ facit exalare hũiduʒ radicale. iđ oʒ eẽ restauramẽtũ caloꝛis ne cõsumat hũidũ radicale. ⁊ sic moꝛs seq̃ret'. qꝛ cõ sũpto humido radicali in q̃ ꝯsistit vita/nulle ꝓsũt medicine. ſʒ tñ notãdũ ꝙ vnũ indiuiduũ ꝑ aliquã medicinã põt viuere ꝑ ãnũ vel ãpliꝰ sine nutrimẽto: sicut exꝑtũ est. sed hoc nõ põt fieri cursu cõi. No. masticatio ẽ q̃dã ꝯteritio cibi fctã ꝑ dẽtes. ⁊ sic naſa oꝛdĩauit ĩ añrioꝛi ꝑte dẽtes acutos vt bñ diuidãt cibũ. ſʒ ĩ fine latos oꝛdĩauit ꝓpt' masticationẽ. v. Sũt hoĩs dẽtes trigita duo cõedẽtes

¶ Sʒ de his q̃ dicta sũt cõsurgit dubitatio quedã. Utrũ Textꝰ. caloꝛ agit in ipʒ hũidũ cõsumẽdo sicut opatio caloꝛis in eo ꝙ caloꝛ naſalis. Pro q̃ sciẽdũ ꝙ ſm aristo. iiij. metheo. ca. de opatiõe. ꝙ triplex ẽ opatio q̃ ex ꝑte caloꝛis accipit' ĩ ca. de oppõe q̃litatũ actiuoꝝ

Prima operatio caloris inquantum calor habet dissoluere et exalare et congregare homogenia et disgregare eutrogenia. Secundum patet sic. quia si accipitur vna massa de auro et argento et ponatur in ignem. calor facit fluere aurum ab argento et econuerso. et sic locutus est philosophus. ii. de generatione. vbi dicit quod calor deteriatus agit tanquam organum. scilicet securis vel bipennis: quia semper dissoluit coniuncta: sed calor in eo quod naturalis habet in se virtutem formatiuam vnius cuiusque rei vel nature cuius calor dicitur esse naturalis. et sic in eo est virtus celi vel virtus motorum celestium et vis seminis complexionis vel forme illius nature quam format. Sicut contingit videre in calore seminis plante et animalis vbi est vis que vocatur forma plante. Et eodem modo credo quod sit in naturalibus quantum calor naturalis habet digerere humidum vt proportionabitur sibi subiectum secundum exigentiam cuiuslibet speciei. Sic ergo educit humidum ipsum consumendo non inquantum calor: sed inquantum calor naturalis qui in digestionem accipitur quia in digestione accipitur illud humidum vt teriatur ad speciem eius cuius est humidum. sicut ad speciem partis plante vel animalis vel mineralis. et hoc nullo modo faceret inquantum est calor: sed potius resolueret totum humidum ita quod in siccum teriaretur. Illis ergo visis et intellectis breuiter ad propositum redeamus et dicamus quod sperma nichil aliud est quam superfluum alimenti quod in substantiam rei alicuius de non cedit. Et sic de his que dicta sunt manifeste apparet que sit diffinitio spermatis secundum illa que aliqualiter prius fuerunt ignota. Cum ergo totum digeritur in vtero precipue iuxta tertiam digestionem. quia tunc non totum cedit ad deperditum: sed pro restaurationem mittitur vel mutatur in cruorem sanguinis subtilis et datur ad vasa seminalia vbi virtute testiculorum illorum etiam dealbatur et fermentatur. ideo sperma viri est albi coloris propter vltimam decoctionem quam habet ex parte testiculorum. Illud idem sperma amplius emissum a viro nimium desiccat corpus. quia virtutem humectandi et calefaciendi non habet. Calore autem extracto et humido fit debilitatio vite et per consequens mors. Et hec est causa quare illi qui multum coeunt et frequenter non sunt longe vite: quia corpora a naturali humido exsiccantur. et desiccatio est causa mortis. causa ergo sufficienti posita ponitur effectus eius. Et huic consonat quod dicit aristo. in de longitate et breuitate vite. quia sperma amplius emissum desiccat corpus. et subdit. propter hoc enim mulus longioris vite est quam asinus vel equus ex quo genitus est. et femelle masculis. si masculi coitiui sunt. Et subdit quod propter has passiones masculi breuioris vite sunt femellis. Est enim generaliter verum quod masculi longioris vite sunt femellis si coitiui non fuerint. Sic ergo ex intentione philosophi patet quod vita hominis consistit in calido et humido radicaliter: quamuis in aliis instrumentaliter et ministerialiter. et sic patet quod coitus exsiccat: et etiam patet quod posita causa conseruante effectum ponitur et ipse effectus. si vero causa destrueretur et effectus ergo a primo ad vltimum coitus qui amplius fit est causa breuitatis vite. etc.

¶ Sequitur de materia spermatis.

Circa materiam spermatis sunt quedam notanda adhuc. scilicet quod sperma viri aliquando durum est et bene decoctum decoctione testiculorum. ita quod

quelibȝ ps adest ptí: q̄madmodū lactis coagulati. ⁊ illud spma albū ē velut lac coagulatū forti coagulatiōe. hȝ tñ naturā ꝯfirmāde fluxibilitatis: nō in ptib⁹ suis: sȝ de genitalib⁹ vasis testiculoꝝ. alit ei non expelleret de vasis genitalib⁹ in vuluā mulieris. ⁊ de isto spmate generat robust⁹ ⁊ fortis fet⁹. Est aliō semen tenue ⁊ ī suis ptib⁹ fluxibile: ⁊ illō non ē bñ decoctū / si illud expellit ⁊ in matricē recipiat: fit ex eo fetus tenuis ⁊ fragilis nature. ⁊ illud hȝ naturā lactis liq̄di et tenuis. Cōtingit ei aliq̄n debilitatio nature apō fetū: ꝙ caput debilitat. ⁊ h̄ q̄n mulieres imp̄gnate aliū pueꝝ prius genitū cuȝ alio nutriunt. Cā ṽo hui⁹ debilitatōis ē: q2 ista materia de qua puer ex̄ns in vtero dȝ pasci ⁊ nutriri cedit in alimentū pueri pri⁹ geniti quē lactat mr̄. ⁊ iste casus cōtingit hodierna die ꝑpt inexꝑientiā mulieꝝ cām illi⁹ defectus nesciētes. ⁊ iō mulieres imp̄gnate nūq̄ȝ deberent lactare pueros post ꝯceptiōeȝ vel imp̄gnationē alteri⁹ pueri vel fetus: ꝑpter causas supius enumeratas.

¶ Commentum

¶ Hic auctor ponit dubiū ⁊ satis pȝ ī textu. Nota. calor in aiali nō facit digestiōeȝ inq̄ȝtuȝ calor: sȝ inq̄ȝtū est bñ regulatū ab aia. ⁊ ideo peccauerūt aliq̄ antiqui dicētes ꝙ ī plātis eēt nutritio. ⁊ in supiori pte eēt ab igne: ⁊ ī inferiori eēt a terra. h̄ nō valȝ. q2 dicit aristo. ij. de aia ꝙ si sic essȝ: tūc mixtū cito dissolueret. Quid eni cōtinēt elemēta in mixto nisi aiaȝ. vñ aia est p̄cipiū oīs actionis. sȝ calor siue spūs sunt instrumēta: q2 sūt in ṽtute aie ⁊ nō in ṽtute suiꝑi⁹. Et sic subiungit.

¶ His visis finem dictis imponamus ⁊ grates deo reddamus qui nostrū in hoc ope ⁊ in alijs illuīat intellectū. ⁊ de obmissis peto veniā ⁊ auxiliū diuine gratie a qua oīs sapiētia orta est ⁊ vita eterna. Ad quā nos deus oīpotēs ⁊ glorios⁹ cūcta gubernās atq̄ȝ regnans perducat: qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat Et in quo est summa securitas / tranquillitas / iocūditas / ⁊ sine fine eternitas sanctoꝝ existat oīm per infinita seculoꝝ secula. Amen.

¶ Finit tractatulus venerabilis Alberti magni.

¶ Sequūtur capitula huius libri.

¶ Capitulū primū deteriat de gn̄atione embrionis in cōceptione.
Ca. scd̄m de successiua formatione fetus s̄m influentiam supioꝝ.
Ca. tertiū de influentijs planetaꝝ ex parte corporis ⁊ aīe.
Ca. quartū de generatione animalium sine semine.
Ca. quintum de cōpleta formatione embrionis.
Ca. sextum de generatione monstroꝝ animalium.
Ca. septimum de signis corruptionis.
Ca. octauum de signis castitatis.
Ca. nonum de debilitatione matricis q̄ suffocatio dicitur.
Ca. decimum de impedimentis conceptionis.
Ca. vndecimum de muliere ad impregnandum.
Ca. duodecimum ⁊ vltimum de gn̄atione spermatis in viro.

